

І. КОРЕЦЬКИЙ

САМОУЧОК

німецької мови для початкуючих

I. KORETZKYJ

LEHRBUCH

der deutschen Sprache für Anfänger

КРАКІВ

1940

КРАКАУ

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

I. KORETZKYJ

LEHRBUCH

DER DEUTSCHEN SPRACHE

zum Selbstunterricht in 30 Unterrichtsstunden mit den wichtigsten Regeln der Grammatik und einem Schlüssel zu den Übungen.

F ü r A n f ä n g e r .

KRAKAU

1 9 4 0

U K R A I N I S C H E R V E R L A G

І. КОРЕЦЬКИЙ

САМОУЧОК

НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

у 30-ти лекціях з найважнішими правилами граматики та ключем до вправ.

Для початкуючих

КРАКІВ

1 9 4 0

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

Накладом „Українського Видавництва”, Краків, Кармелітська ч. 34, II.
Друк: „Нова Друкарня Денникова” під комісарською управою, Краків,
Ожешкової 7.

Verlag: „Ukrainischer Verlag“, G. m. b. H. Krakau, Karmeliterstrasse 34. II.
Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa“ Kommissarische Verwaltung, Krakau.
Orzeszkowagasse 7.

ПЕРША ЛЕКЦІЯ.
DIE ERSTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Абетка, родівник, „я є”, „маю”.

Das Alphabet, der Artikel, ich bin, ich habe.

А	a (a)	<i>A</i>	<i>a</i>	а	В	b (b)	<i>B</i>	<i>b</i>	б	О	o (o)	<i>O</i>	<i>o</i>	о
С	c (c)	<i>C</i>	<i>c</i>	ц	Р	p (p)	<i>P</i>	<i>p</i>	р	У	u (u)	<i>U</i>	<i>u</i>	у
Д	d (d)	<i>D</i>	<i>d</i>	д	Q	q (q)	<i>Q</i>	<i>q</i>	кв	Р	r (r)	<i>R</i>	<i>r</i>	р
Е	e (e)	<i>E</i>	<i>e</i>	е	С	f, ß, ß (s)	<i>F</i>	<i>f</i>	с	Г	g (g)	<i>G</i>	<i>g</i>	г
Ф	f (f)	<i>F</i>	<i>f</i>	ф	Т	t (t)	<i>T</i>	<i>t</i>	т	У	u (u)	<i>U</i>	<i>u</i>	у
Г	g (g)	<i>G</i>	<i>g</i>	г	И	i (i)	<i>I</i>	<i>i</i>	і	В	v (v)	<i>V</i>	<i>v</i>	в
И	i (i)	<i>I</i>	<i>i</i>	і	В	v (v)	<i>V</i>	<i>v</i>	ф	В	w (w)	<i>W</i>	<i>w</i>	в
Й	j (j)	<i>J</i>	<i>j</i>	й	Ш	sh (x)	<i>S</i>	<i>sh</i>	кс	Х	x (x)	<i>X</i>	<i>x</i>	кс
К	k (k)	<i>K</i>	<i>k</i>	к	У	u (y)	<i>U</i>	<i>u</i>	и	Ц	z (z)	<i>Z</i>	<i>z</i>	ц
Л	l (l)	<i>L</i>	<i>l</i>	ль	З	z (z)	<i>Z</i>	<i>z</i>	ц					
М	m (m)	<i>M</i>	<i>m</i>	м										

ПРИМІТКА ч. 1
ANMERKUNG N 1

Вимова деяких букв.
— Die Aussprache mancher Silben:

Вище подана німецька абетка (азбука) готицьким і латинським письмом. Вона ділиться на поодинокі голосівки а, е, і, о, ц, у, зложені голосівки (двозвуки): ай, ау, еу, еі, та приголосівки (шелестівки) б, с, д, ф, г, х, л, м, п, р, ц, г, с, т, в, w, z, x.

Німецька мова знає т. зв. перезвук (Umlaut): ä — широке е, ö — заокруглене е, при чому губи як при вимові о, ü — заокруглене і, äu — заокруглене ой.

У німецькій мові, як і в українській, відрізняється в письмі й в вимові h (г) від ch (х); h = г (der Hund пес, der Hut капелюх, der Hals шия); ch = х: (das Buch книжка, der Bach потік, das Mädchen дівчина). Перед s треба вимовляти ch як к (das Wachs віск). Christentum (християнство) вимовляти як крістентум (гл. 21 лекція, чужі слова).

У деяких дієсловах та йменниках, між двома голосівками і перед приголосівками, німецьке h (г) глухе (sehen бачити, nehmen брати); таксамо h залишається глухе наприкінці слова (Stroh солома).

ck = кк (der Bäcker пекар).

dt = т (die Stadt місто).

eu вимовляти як ой (deutsch німецький — дойч);

ie = і (die Wiese лука).

ph = ф (die Photographie фотографія).

qu = кв (die Qual мука, терпіння).

Німецьке s на початку перед голосівкою і між двома голосівками вимовляти як з (sagen говорити, gesund здоровий). S на кінці слів — як наше с (das Haus дім).

Між голосівками подвійне ss = сс, на кінці слів ß (с „черевате” = ss) = с (wissen знати, groß великий).

sch = ш (die Schrift письмо, der Schuster швець).

sp = шп, st = шт (sprechen говорити, der Stein камінь).

tsch = ч (der Tscheche чех, Schewtschenko Шевченко).

tz = ц (die Katze кіт).

z = ц (die Zahl число).

Тепер уживають в Німеччині (у пресі, літературі) частіше готицької абетки.

Великою буквою починаємо: всі йменники (der Lehrer учитель, der Schüler ученик), таксамо йменники, що повстали з прикметників (der Gute добряга, die Schöne красуня), числівників (das Hundert сотка) і дієслів (das Reden говорення). З великої букви пишемо теж займенник Sie в розумінні „ви”.

Кожний іменник має в німецькій мові *родівник* (der Artikel). Є два родівники: означений (der bestimmte Artikel) der, die, das = цей, ця, це, та неозначений (der unbestimmte Artikel) ein, eine, ein = один, якийсь (одна, одно, якась, якась).

**Відміна родівника.
Die Deklination des Artikels.**

Однина: Die Einzahl:	1. der die das 2. des der des 3. dem der dem 4. den die das	Множина: Die Mehrzahl; (на всі три роди)	die der den die
	1. ein eine ein 2. eines einer eines 3. einem einer einem 4. einen eine ein	Множини нема!	

		sein бути	haben мати
Однина: Einzahl:	1	ich bin я є	ich habe маю
	2	du bist ти є	du hast маєш
	3	er (sie, es) ist він (вона, воно) є	er, (sie, es) hat має
Множина: Mehrzahl:	1	wir sind ми є	wir haben маємо
	2	ihr seid ви є	ihr habt (habet) маєте
	3	sie sind вони є	sie haben мають

**ВПРАВА ч. 1
ÜBUNG N 1**

**Переклади на українське!
Übersetze aufs Ukrainische!**

Der Vater ist streng. — Die Mutter ist mild. — Der Onkel ist reich. — Die Tante ist freigebig. — Der Grossvater und die Grossmutter sind alt. — Die Enkel sind klein. — Der Bruder hat einen Bleistift. — Die Schwester ist hungrig. — Der Vetter ist ein Schüler. — Die Eltern haben ein Haus. — Das Haus hat einen Garten.

der Grossvater дідо	die Schule школа
die Grossmutter бабуня	die Tante тітка
die Eltern батьки	das Pferd кінь
der Vater батько	die Pferde коні
die Mutter мати	der Soldat вояк
der Bruder брат	der Garten город, сад
die Schwester сестра	das Essen (від дієслова essen їсти) їда
der Vetter тіточний брат	der Apfel яблуко
der Enkel внук; die Enkel внуки	die Äpfel яблука
der Schüler ученик	das Öl олива
der Bleistift олівець	der Wald ліс

die Wälder ліси
 der Baum дерево
 die Bäume дерева
 der Spiegel дзеркало
 der Storch бузько
 der Fischer рибалка
 das Netz сіль, сітка
 streng строгий
 mild лагідний
 groß великий
 reich багатий
 hungrig голодний
 tapfer хоробрий

schmackhaft смаковитий
 rund округлий
 fett товстий
 viel багато, численний
 viele — 1 відм. множини
 від viel
 grün зелений
 glatt гладкий
 arm бідний
 freigebig щедрий
 und і, а, та
 geräumig просторий

Переклади на німецьке!

Übersetze ins Deutsche!

Учень має книжку. — Місто є велике. — Яблука є округлі. — Рибалка є здоровий. — Він має сітку. — Школа є простора. — Коні є голодні. — Вояк є хоробрий. — Їда смачна. — Ви маєте город. — Ліси мають багато дерев. — Дерев є високі і зелені. — Дзеркало є гладке. — Бузько має гніздо.

Увага! Коли в українській мові прикметниковий присудок може, ба навіть повинен, приходити з пропущенням „є”, то в німецькій мові мусить завжди стояти відповідний відмінок дієслова „бути” „sein”. По українськи говоримо: батько (є) сильний, мама слаба, село велике, себто у прикметникових присудках прикметник приймає рід іменника (підмету). У німецькій мові прикметник, який є присудком, в усіх трьох родах залишається незмінний: *der Vater ist stark, die Mutter ist schwach, das Dorf ist groß.*

ДРУГА ЛЕКЦІЯ.

DIE ZWEITE UNTERRICHTSSTUNDE.

Форма запитів — Заперечення. — Іменники твердої відміни.

Die Frageform. — Die Verneinung. — Die Hauptwörter der starken Deklination.

bin ich? — чи я є?
 bist du? — чи ти є?

habe ich? — чи маю?
 hast du? — чи маєш?

ist er (sie, es)? — чи він (во- hat er (sie, es)? — чи має?
на, воно) є?
sind wir? — чи ми є? haben wir? — чи маємо?
seid ihr? — чи ви є? habt ihr? — чи маєте?
sind sie? — чи вони є? haben sie? — чи мають?

Ist der Tag hell? — Чи день (є) ясний?

Ja, der Tag ist hell. — Так, день (є) ясний.

Hat der Schüler ein Buch? — Чи ученик має книжку?

Nein, er hat kein Buch. — Ні, він не має книжки.

Hat der Bettler Brot? — Чи жебрак має хліб?

Nein, er hat keines. — Ні, він його не має.

Hast du nicht eine Feder? — Чи не маєш пера?

Ja, ich habe eine. — Так, маю перо.

Habt ihr heute einen Besuch? — Чи маєте сьогодні відвідини?

Nein, wir haben keinen. — Ні, не маємо.

Sind sie gesund? — Чи вони здорові?

Nein, sie sind heute krank. — Ні, вони сьогодні хворі.

Hast du etwas? — Чи ти щось маєш?

Ich habe nichts. — Не маю нічого.

ПРИМІТКА ч. 2 ANMERKUNG N 2

a) **nein** = ні (коротко, замість: *das ist nicht so* — це не так).

nicht = не. Напр.: *bist du es? Nein, das bin ich nicht.*
Чи це ти? Ні, це не я.

nichts = ніщо (ще сильніше: *gar nichts* зовсім ніщо).

kein (*keiner, keine, kein(es)*) = ніякий (жаден) приходить часто там, де наше „не“: *ich habe keine Feder* не маю пера. При запитах можна сказати: *hast du nicht eine Feder?* але при твердженні не вільно ніколи казати „*ich habe nicht eine*“, лише *ich habe keine*.

kein відмінюється, як **ein**, з тою різницею, що **kein** має множину, якої **ein** не має.

Однина: Die Einzel:	Множина: Die Mehrzahl:
1. kein (<i>keiner</i>) keine kein (<i>keines</i>)	1. keine
2. keines keiner keines	2. keiner
3. keinem keiner keinem	3. keinen
4. keinen keine kein (<i>keines</i>)	4. keine

на всі три роди:

б) *Іменник* (das Hauptwort) має в німецькій мові тільки перші чотири відмінки однини і множини, таксамо, як рідівник. Відрізняємо три відміни йменників твердо або сильну (starke Deklination), м'яку або слабу (schwache Deklination) і мішану (gemischte Deklination). До твердої належать іменники всіх родів, а саме: ті чоловічі й середні, які в 2-ім відмінку однини приймають закінчення s або es (der Hund — пес — des Hundes; der Monat — місяць — des Monat(e)s; das Kind — дитина — des Kindes; das Schaf — вівця — des Schaf(e)s), та в 1-ім відмінку множини мають закінчення e, er, або не мають ніякого закінчення (die Hunde пси, die Kinder діти; але der Müller млинар, die Müller млиняри). Іменники жіночого роду твердої відміни в усіх чотирьох відмінках однини залишаються без змін, у 1-ім відм. множини приймають закінчення e (die Bank лавка, die Bänke). Всі йменники у 3-ім відмінку множини приймають закінчення en або n (der Schuh черевик, den Schuhen; die Gasse улиця, den Gassen; das Haar волос, den Haaren).

Тверда відміна йменників.
Die starke Deklination der Hauptwörter.

Однина: Die Einzahl:	1	der Tag день	der Finger палець	der Mann чоловік
	2	des Tages	des Fingers	des Mannes
	3	dem Tage	dem Finger	dem Manne
	4	den Tag	den Finger	den Mann
Множина: Die Mehrzahl:	1	die Tage	die Finger	die Männer
	2	der Tage	der Finger	der Männer
	3	den Tagen	den Fingern	den Männern
	4	die Tage	die Finger	die Männer
Однина: Die Einzahl:	1	die Hand рука	die Mutter мати	
	2	der Hand	der Mutter	
	3	der Hand	der Mutter	
	4	die Hand	die Mutter	
Множина: Die Mehrzahl:	1	die Hände	die Mütter	
	2	der Hände	der Mütter	
	3	den Händen	den Müttern	
	4	die Hände	die Mütter	

Однина: Die Einzahl:	1	das Jahr рік	das Buch книжка	das Gebäude будинок
	2	des Jahres	des Buches	des Gebäudes
	3	dem Jahre	dem Buche	dem Gebäude
	4	das Jahr	das Buch	das Gebäude
Множина: Die Mehrzahl:	1	die Jahre	die Bücher	die Gebäude
	2	der Jahre	der Bücher	der Gebäude
	3	den Jahren	den Büchern	den Gebäuden
	4	die Jahre	die Bücher	die Gebäude

ВПРАВА ч. 2 ÜBUNG N 2

Ist das Zimmer hell? — Ja, das Zimmer ist hell. — Ist die Maus groß? — Nein, die Maus ist sehr klein. — Ist die Wand glatt? — Ja, sie ist glatt. — Haben Sie Geld? — Nein, wir haben kein Geld (wir haben keines). — Seid ihr heute stark? — Wer ist fleissig? — Der Schüler ist fleissig. — Was hat ein Pferd? — Das Pferd hat ein Pferdegeschirr.

das Zimmer — кімната	hell — ясний
die Maus — миша	heute — сьогодні
die Wand — стіна	wer — хто
das Geld — гроші	was — що
das Pferdegeschirr — упряж	fleissig — пильний
die Feder — перо	stark — сильний
der Lehrer — вчитель	ja (jajwohl) — так
der Onkel — вуйко	alle — всі
	manche — деякі
	nur — тільки, лише

Чи учні мають пера? — Чи вчителі строгі? — Чи діти мають батьків, вуйків і тіток? — Так, усі діти мають батьків, а тіток і вуйків лише деякі.

ТРЕТЯ ЛЕКЦІЯ. DIE DRITTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Іменники слабої і мішаної відміни.

Die Hauptwörter der schwachen und der gemischten Deklination.

Der Spatz ist ein Vogel, die Spatzen sind Vögel. — Горобець є птахою (це птаха), горобці є птахами.

Sind die Soldaten tapfer? — Чи вояки хоробрі?

Die Bären, die Löwen und die Hasen sind Tiere. — Медведі, льви й заяці є звірятами.

Ist die Blume rot? — Чи квітка червона?

Die Knaben und die Mädchen sind artig. — Хлопці і дівчата є чемні.

ПРИМІТКА ч. 3 ANMERKUNG N 3

Ми подали вгорі зразки йменників м'якої (слабої) відміни. Належать до неї іменники лише чоловічого і жіночого роду. Іменники чоловічого роду м'якої відміни відрізняються від іменників твердої (сильної) відміни тим, що в 2-ім, 3-ім і 4-ім відмінку однини та в усіх відмінках множини приймають закінчення **n** або **en** (der Knabe хлопець, des Knaben, die Knaben; der Mensch людина, des Menschen, die Menschen). Іменники жіночого роду слабої відміни приймають в усіх відмінках множини закінчення **n** або **en**, залишаючись в однині без змін (порівняй Примітку 2 б), як нпр. die Frau пані, жінка, der Frau, die Frauen; die Schule школа, der Schule, die Schulen. Пригадуємо ще раз: всі йменники жіночого роду в усіх відмінках однини залишаються незмінні.

Затямити собі, що слабо (як нижче der Held) відмінюються такі йменники чоловічого роду: 1) der Ahn предок, 2) der Bär медвідь, 3) der Christ християнин, 4) der Fink сойка, 5) der Fürst князь, 6) der Graf граф, 7) der Herr пан, 8) der Held герой, 9) der Hirt пастух, 10) der Mensch людина, 11) der Mohr мурин, 12) der Narr дурень, 13) der Ochs віл, 14) der Prinz князь, 15) der Spatz горобець і 16) der Tor дурень.

Однина: Die Einzahl:	1.	der Haseзаяць	der Heldгерой	die Nadelголка	die Zahlчисло
	2.	des Hasen	des Helden	der Nadel	der Zahl
	3.	dem Hasen	dem Helden	der Nadel	der Zahl
	4.	den Hasen	den Helden	die Nadel	die Zahl
Множина: Die Mehrzahl:	1.	die Hasen	die Helden	die Nadeln	die Zahlen
	2.	der Hasen	der Helden	der Nadeln	der Zahlen
	3.	den Hasen	den Helden	den Nadeln	den Zahlen
	4.	die Hasen	die Helden	die Nadeln	die Zahlen

Der Mensch hat ein Hemd, die Menschen haben Hemden. — Людина має сорочку, люди мають сорочки.

Das Haus meines Nachbarn ist groß und schön. — Дім мого сусіда (є) великий і гарний.

Unser Staat ist reich und mächtig. — Наша держава (є) багата і могутча.

Jeder Mensch hat seine Leiden. — Кожна людина має свої терпіння.

Jedes Leben hat sein Ende. — Кожне життя має свій кінець.

Die Herzen der Mütter sind mitleidig. — Серця матерей (є) спочутливі.

ПРИМІТКА ч. 4
ANMERKUNG N 4

Ми подали вгорі кілька зразків іменників мішаної відміни. Туди належать іменники чоловічого і середнього роду, які в однині відмінюються твердо (сильно) та в множині м'яко (слабо). Таких іменників у німецькій мові небагато (кількадесят).

Однина: Einzahl:	1. der Staat держава 2. des Staates 3. dem Staate 4. den Staat	das Herz серце des Herzens dem Herzen das Herz
Множина: Mehrzahl:	1. die Staaten 2. der Staaten 3. den Staaten 4. die Staaten	die Herzen der Herzen den Herzen die Herzen

ВПРАВА ч. 3
ÜBUNG N 3

Die Spatzen sind klein, die Ochsen sind groß. — Der Raabe hat schwarze Federn. — Sind die Strassen eng und schmutzig, oder breit und sauber? — Der Herr ist hoch und stattlich. — Das Heer hat viele Soldaten. — Die Strahlen des Mondes sind kalt, die Strahlen der Sonne sind heiß. — Die Stacheln und die Dornen sind scharf. — Dieses Messer ist schon stumpf. — Jeder Mensch hat zwei Augen und zwei Ohren. — Der Vetter meines Nachbarn ist kein Schüler mehr.

der Spatz — горобець	schwarz — чорний
der Ochs — віл	eng — вузький
der Raabe — крук	schmutzig — брудний
die Strasse — вулиця	breit — широкий
der Herr — пан	sauber, rein — чистий
das Heer — військо	stattlich — статний, постав- ний
der Strahl — промінь	kalt — зимний
der Mond — місяць	heiss — гарячий
die Sonne — сонце	scharf — гострий, бистрий
der Dorn — тернь	schon — вже
der Stachel — жало	stumpf — тупий
das Auge — око	jeder (jede, jedes) — кож- ний (а, е)
das Ohr — вухо	zwei — два
der Nachbar — сусід	mein — мій
die Tür — двері	ist nicht mehr — не є вже (mehr — більше, вищий ступінь від viel — багато)
das Tier — звіря	duften — пахнути
die Blume — квіт	rot — червоний
das Hemd — сорочка	

Чи круки білі? — Чи горобці великі? — Ні, горобці малі. — Чи ніж тупий? — Чи маєш руки чисті? — Чи звіря має бистрі очі? — Чи двері широкі? — Чи квіти пахучі? — Не всі квіти пахучі. — Чи ти маєш сорочку? — Маю багато сорочок.

Відміння іменники: der Herr, der Bär, die Tür, die Frau, das Ohr, das Bett.

ЧЕТВЕРТА ЛЕКЦІЯ.

DIE VIERTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Дієслово: час теперішній і минулий недоконаний слабої відміни.

Das Zeitwort: Gegenwart und Mitvergangenheit, die schwache Konjugation.

Die Eltern lieben und loben ihre Kinder

батьки люблять і хвалять свої діти.

Der Schüler lernt die deutsche Sprache und schreibt die Aufgaben

ученик учится німецької мови та пише вправи.

Was machst du hier?

що тут робиш?

Der Lehrer tadelt und bestraft faule Kinder

учитель сварить і карає ліниві діти.

Wir wohnten in der Stadt

ми мешкали в місті.

Sie arbeiteten im Garten

вони працювали в городі.

Der Bäcker backte das Brot

пекар пік хліб.

Die Maurer arbeiteten viel und plauderten wenig

мулярі працювали багато й говорили мало.

Відміна дієслів.

Die Konjugation der Zeitwörter.

Теперішній час: Gegenwart		Минулий недоконаний час: Mitvergangenheit:	
1.	ich lobe хвалю	1.	ich lobte я хвалив
2.	du lobst хвалиш	2.	du lobtest ти хвалив
3.	er (sie, es) lobt хвалить	3.	er(sie, es) lobte він хвалив
1.	wir loben хвалимо	1.	wir lobten ми хвалили
2.	ihr lob(e)t хвалите	2.	ihr lobtet ви хвалили
3.	sie loben хвалять	3.	sie lobten вони хвалили

ПРИМІТКА ч. 5 ANMERKUNG N 5

Таксамо відмінюються дієслова: sagen говорити, lieben любити, arbeiten працювати, wohnen мешкати, tadeln ганити, lаяти, backen пекти, lehren учити, lernen учитися, machen робити, bestrafen карати — і всі інші т. зв. м'якої (слабої) відміни (die Zeitwörter der schwachen Konjugation дієслова слабої відміни), які в минулому часі (Mitvergangenheit) приймають закінчення *te*.

Ich hatte — я мав.

Ich hatte gestern eine Unterrichtsstunde

я мав учора лекцію.

Hatte ich eine Unterrichtsstunde?

чи я мав лекцію?

Du hattest Bücher und Hefte

ти мав книжки і зшитки.

Er hatte Brot mit Butter

він мав хліб з маслом.

Wir hatten einen Besuch

ми мали відвідини.

Ihr hattet viel Arbeit

ви мали багато праці

Sie hatten Kummer und Sorgen

вони мали журбу й клопоти.

Ich war — я був.

Ich war zu Hause — я був дома.

Du warst in der Stadt — ти був у місті.

Er (sie, es) war im Walde — він був у лісі.

Wir waren gestern krank — ми були вчора хворі.

Ihr waret zufrieden — ви були вдоволені.

Sie waren unzufrieden — вони були невдоволені.

ВПРАВА ч. 4 ÜBUNG N 4

Wo warst du gestern abends? — Ich war gestern abends im Theater. — Wo wohnen deine Eltern? — Meine Eltern wohnen in der Stadt. — Ist die Stadt groß? — Ja, es ist eine Großstadt. — Wer lobte die Schüler? — Die Schüler antworteten auf die Fragen des Lehrers. — Die Polizei verhaftete den Dieb. — Der Richter bestrafte den Frevler.

das Theater — театр	heute — сьогодні
die Großstadt — велике місто	gestern — вчора
die Polizei — поліція	abends — ввечері
der Dieb — злодій	früh — ранком, вчасно
der Richter — суддя	in (з 3-ім і 4-им відм.) в, до
der Frevler — злочинець	im = in dem
der Besuch — відвідини	wohnen — мешкати
die Butter — масло	antworten — відповідати
der Kummer — журба, клопіт	auf (з 3. і 4. відм.) — на
die Sorge — журба	mit (з 3-ім відм.) — з
das Heft — зшиток	
die Frage — питання, запит	

das Mädchen — дівчина
 der Knabe — хлопець

besuchen — відвідувати
 machen — робити

Я був учора в саді. — Квіти пахнули. — Мій тіточний брат був учора в театрі. — Що говорив учитель в школі? — Зшитки учеників були чисті. — Що ти робив сьогодні рано? — Чи сьогодні вечером маєш час? — Вони вчора не мали часу. — Відповідаємо на запити. — У театрі було багато хлопців і дівчат.

ПЯТА ЛЕКЦІЯ.

DIE FÜNFTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Прикметник: відміна.

Das Eigenschaftswort: die Deklination.

Im Sommer sind kurze Nächte und lange Tage
 в літі є короткі ночі й довгі дні.

Im Winter herrschen starke Fröste
 в зимі панують сильні морози.

Der hohe Turm ragt in die Wolken
 висока вежа знімається до хмар.

Die reiche Tante beschenkt ihren armen Neffen
 багата тітка обдаровує свого бідного сестрінка.

Unser altes Haus ist hoch
 наш старий дім високий.

Euere kleine Hütte ist niedrig
 ваша мала хатчина низька.

Kein einziges Haus bleibt ohne (die) Bewohner
 ніякий дім не залишається без мешканців.

ПРИМІТКА ч.
 ANMERKUNG N 6

Прикметник у німецькій мові має форму невідмінну для всіх трьох родів та відмінну. Напр.: der Schüler (die Schülerin, das Kind) ist fleissig (гляди „Увага” на кінці 1-ої лекції). Відміняється прикметник різно, залежно від того, чи, стоячи при йменнику, має родівник означений (der, die, das), неозначений (ein, eine, ein), чи не має взагалі родівника. Відміну прикметника ділимо таксамо, як йменника, на тверду (сильну), м'яку (слабу) і мішану.

Деклінація прикметника.
Deklination des Eigenschaftswortes.

- а) сильна відміна: без родівника
 die starke Deklination: ohne den Artikel

Однина: Einzahl:	1	guter Freund	arme Frau	kleines Kind
	2	gutes(en) Freundes	armer Frau	kleines(en) Kindes
	3	gutem Freunde	armer Frau	kleinem Kinde
	4	guten Freund	arme Frau	kleines Kind
Множина: Mehrzahl:	1	gute Freunde	arme Frauen	kleine Kinder
	2	guter Freunde	armer Frauen	kleiner Kinder
	3	guten Freunden	armen Frauen	kleinen Kindern
	4	gute Freunde	arme Frauen	kleine Kinder

- б) слаба відміна: з означеним родівником
 die schwache Deklination: mit dem bestimmten Artikel

Однина: Einzahl:	1	der starke Mann (dieser)	die schöne (diese)	das grosse Haus (dieses)
	2	des starken Mannes	der schönen Blume	des grossen Hauses
	3	dem starken Manne	der schönen Blume	dem grossen Hause
	4	den starken Mann	die schöne	das grosse Haus
Множина: Mehrzahl:	1	die starken Männer	die schönen Blumen	die grossen Häuser
	2	der starken Männer	der schönen Blumen	der grossen Häuser
	3	den starken Männern	den schönen Blumen	den grossen Häusern
	4	die starken Männer	die schönen Blumen	die grossen Häuser

Таксамо відмінюється прикметник, коли замість „der die, das“ стоїть займенник „dieser, diese, dieses“ той та, те.

- в) мішана відміна: з неозначеним родівником
 die gemischte Deklination: mit dem unbestimmten Artikel

Однина: Einzahl:	1	ein glatter Spiegel (mein, kein)	eine süsse Birne	ein blaues Auge (mein, kein)
	2	eines glatten Spiegels	einer süssen Birne	eines blauen Auges
	3	einem glatten Spiegel	einer süssen Birne	einem blauen Auge
	4	einen glatten Spiegel	eine süsse Birne	ein blaues Auge

Множина: Mehrzahl:	1	meine (keine)	Spiegel	meine (keine)		meine (keine)	
	2	meiner	Spiegel	meiner	süßen	meiner	blauen
	3	meinen	Spiegeln	meinen	Birnen	meinen	Augen
	4	meine	Spiegel	meine		meine	

Таксамо, як із неозначеним родівником „ein, eine, ein” відмінюються прикметники, коли перед ними стоїть займенник mein, мій, dein твій, sein його, unser наш, euer ваш, ihr їх, або „kein” ніякий. Неозначений родівник „ein” не має множини.

Найбільше прикметників у німецькій мові повстало з відповідних значінням іменників з додатком приrostків bar, ern, en, haft, ig, isch, lich, sam. Напр. fruchtbar плідний (die Frucht плід, овоч), ledern шкіряний (das Leder шкіра), tugendhaft чеснотливий (die Tugend чеснота), blutig кровавий (das Blut кров), kindlich дитячий, kindisch дитинячий (das Kind дитина), menschlich людський, людський (der Mensch людина), arbeitsam роботящий (die Arbeit робота).

ВПРАВА ч. 5 ÜBUNG N 5

Der Schüler stellt auf die Bank das Tintenfass mit der schwarzen Tinte. — In der Teekanne befindet sich heisser Tee. — Sind im Sommer die Tage lang oder kurz? — Beantworte die Frage! — Wir hatten einen treuen Hund. — Die Köchin stellte auf den Tisch schmackhafte Speisen. — Schmeckt dir dein süsser Wein? — Ist dein Vater ein Beamte? — Wo arbeitete er? — Kostete euer Garten viel Geld? — Er kostete nicht nur viel Geld, sondern auch sehr viel Arbeit.

das Tintenfass — каламар
die Tinte — чорнило
der Tee — чай
die Teekanne — чайник
der Sommer — літо
der Winter — зима
die Nacht — ніч
der Frost — мороз
der Turm — вежа

die Wolke — хмара
der Neffe — сестрінок (братанок)
die Hütte — хатина
der Bewohner — мешканець
die Köchin — кухарка
der Wein — вино
der Beamte — урядовець
das Lied — пісня

backen — пекти *)	sich befinden — знаходитися
legen — класти	beantworte! — приказова форма від beantworten — відповідати
herrschen — панувати	treu — вірний
ragen — зніматися	stellen — класти
beschenken — обдаровувати	schmecken — смакувати
niedrig — низький	kosten — коштувати, пробу- вати
einzig — єдиний, одинокий	nicht nur—sondern auch—не лише—але навіть
lang — довгий	
kurz — короткий	
dick — грубий	
rund — округлий	
mächtig — могутній	

Пекар пік білий хліб. — Де ти клав свою книжку? — Грубий зшиток знаходиться на округлім столі — Широкі вулиці великого міста є вечером ясні. — Ми слухали літом гарних пісень. — Старий вуйко обдаровував своїх сестрінків гарними книжками. — Могутні князі панували у великих містах.

ШОСТА ЛЕКЦІЯ.

DIE SECHSTE UNTERRICHTSSTUNDE.

sein — haben м а й б у т н і й ч а с
die Z u k u n f t

1. ich werde sein — буду	ich werde haben — буду мати
2. du wirst sein	du wirst haben
3. er (sie, es) wird sein	er (sie, es) wird haben
1. wir werden sein	wir werden haben
2. ihr werdet sein	ihr werdet haben
3. sie werden sein	sie werden haben
1. ich werde sagen — буду казати	
2. du wirst sagen	
3. er (sie, es) wird sagen	
1. wir werden sagen	
2. ihr werdet sagen	
3. sie werden sagen	

*) від backen пекти час минулий недоконаний backte або buck (гл. список дієслів сильної і неправильної відміни).

ПРИМІТКА ч. 1 ANMERKUNG N 1

Майбутній (будучий) час дієслова складається з двох частин: з відміни теперішнього часу помічного слова *werden* (*ich werde*) та з невідмінного дієменника даного дієслова. Напр.: *ich werde machen* буду робити, *du wirst machen* ітд., *ich werde loben*, *du wirst loben* ітд. Коли в реченні приходиться предмет, першу частину майбутнього часу (*ich werde*) кладемо перед предметом, другу частину (дієменник) після предмету. Напр.: *ich werde ein Buch kaufen* купуватиму книжку; *der Lehrer wird den Schüler loben* учитель буде хвалити учня; *der Bäcker wird das Brot backen* пекар пектиме хліб. Зате у побічних реченнях, після *welcher* котрий, *wer* хто, *da* тому, *dass* що, *wenn* коли, *als* якщо ітп. ставимо відмінну частину „*werden*” на кінці речення. Напр.: *der Arbeiter, welcher fleissig arbeiten wird, wird viel Geld verdienen* робітник, який пильно працюватиме, зароблятиме багато грошей. *Ich glaube, dass der diesjährige Sommer heiss sein wird* думаю, що цьогорічне літо буде гаряче. *Wenn ich abends nach Hause gehen werde, werde ich unterwegs meinen Freund besuchen* коли ввечерю буду йти додому, подорозі відвідаю свого приятеля.

Інколи вживаємо замість майбутнього часу, час теперішній, однак у розумінні майбутнього, а саме тоді, коли мова йде про якусь діяльність в точно означеній порі. Напр.: *heute gehe ich ins Theater* (замість *heute werde ich ins Theater gehen*) сьогодні піду до театру; *morgen reise ich nach Hause* завтра поїду додому.

Ступенування прикметників.

Die Steigerung der Eigenschaftswörter.

Mein Bruder ist fleissig, jedoch die Schwester ist noch fleissiger — мій брат є пильний, однак сестра ще пильніша.

Am fleissigsten aber ist ihr Vetter але найпильніший (є) їх тіточний брат.

Das Holz ist schwer, der Stein ist schwerer, das Eisen ist am schwersten дерево важке, камінь важчий, залізо найважче.

Er ist stark, wie ein Bär він сильний. як медвідь.

Das Meer ist tiefer, als der Fluß море глибше від ріки.

Am tiefsten ist der Ozean найглибший океан.

Der Vater ist älter, als der Sohn, am ältesten ist der Großvater батько старший від сина (ніж син), найстарший дідо.

Das Messer ist scharf, das Rasiermesser ist schärfer ніж гострий, бритва гостріша.

ПРИМІТКА ч. 8 ANMERKUNG N 8

Вищий ступінь прикметників творимо, додаючи до рівного ступня закінчення—er; найвищий — додаючи — st або — est або — sten (— esten) з „am” на початку. Прикметники з пневою голосівкою а, о, u приймають у вищих ступнях перезвук (Umlaut) ä, ö, ü.

рівний ступінь	вищий ступінь	найвищий ступінь
klein малий	kleiner менший	kleinst, am kleinsten найменше
stark сильний	stärker сильніший	stärkest, am stärksten найсильніше
gesund здоровий	gesünder здоровіший	gesündest, am gesündesten найздоровіше

Неправильно ступенуються такі прикметники і прислівники:

gut добрий	besser ліпше	der beste am besten найменший (e)
hoch високий	höher вище	der höchste am höchsten найвищий (e)
nah близький	näher ближче	der nächste am nächsten найближчий (e)
viel багато	mehr більше	der meiste am meisten найбільший (e)
wenig мало	minder менше	der mindeste am mindesten найменший (e)
gern радо	lieber радше	der liebste am liebsten найрадший (e)
bald швидко	eher швидше	am ehesten найшвидше

При порівнянні двох *rівних* ступнів прикметників кажемо *wie* (як). Напр.: *er ist so reich, wie du* він такий багатий, як ти. При порівнянні вищого ступня з рівним кажемо *als*. Напр.: *er ist reicher, als du* він багатший від тебе (ніж ти).

ПРИМІТКА ч. 8a ANMERKUNG N

Не мають перезвуку у вищих ступнях такі прикметники: 1) закінчені на *e, el, er, en*; напр.: *dunkel* темний, *dunkler, am dunkelsten*, 2) закінчені на: *bar, sam, haft, ig, lich* і т. п. Напр.: *dankbar*, — *er*, — *st*, 3) всі прикметники на *au*: *grau, taub, blau*. 4) Врешті чергові односкладові прикметники:

<i>bloß</i> голий, босий	<i>plump</i> незугарний
<i>brav</i> добрий, славний	<i>rasch</i> швидкий
<i>bunt</i> рябий	<i>roh</i> грубий, сирий
<i>dumpf</i> приглушений	<i>rund</i> округлий
<i>fahl</i> русявий	<i>sacht</i> повільний
<i>falsch</i> фальшивий	<i>sanft</i> лагідний
<i>froh</i> веселий	<i>satt</i> ситий
<i>hohl</i> порожний	<i>schlank</i> стрункий
<i>hold</i> принадний	<i>schroff</i> різкий
<i>kahl</i> лисий	<i>starr</i> остовпілий, тупий
<i>klar</i> ясний	<i>stolz</i> гордий
<i>lahm</i> безсилий, спараліжований	<i>stumm</i> німий
<i>matt</i> ослаблений	<i>toll</i> дурний, скажений
<i>morsch</i> спорохнявлий	<i>voll</i> повний
<i>nackt</i> голий	<i>wahr</i> правдивий
<i>platt</i> плоский	<i>wund</i> ранений, скалічений
	<i>zahn</i> лагідний, освоєний

ВПРАВА ч. 6 ÜBUNG N

Wir werden heute einen lustigen Abend haben. — Ein bekannter Klavierspieler kommt zu uns, er wird Klavier spielen und dann werden wir tanzen. — Was wirst du deinem Vater erzählen, wenn du nach Hause kommst? — Haben Sie eine Ahnung, wie blutig der nächste Krieg sein wird? — Welches Haustier ist am zahmsten? — Eine Stadt ist schön, wie die andere. — Jede Stadt ist schöner, als ein Dorf. — Am schönsten sind die Städte im Deutschen Reich. — Nichts

ist gesünder, als die warme Sonne, die frische Luft und das kalte Wasser. — Steigere die Eigenschaftswörter aus den letzten drei Sätzen!

das Holz — дерево	diesjährig — цьогорічний
das Eisen — залізо	unterwegs — подорозі
das Meer — море	ins = in das
der Fluß — ріка	gehen *) — іти
der Ozean — океан	reisen — подорожувати
das Messer — ніж	noch — ще
das Rasiermesser — бритва	schwer, schwierig — тяжкий
der Klavierspieler — п'яніст	wie — як
das Klavier — фортеп'яні	als — як, коли
die Ahnung — поняття, про-	lustig — веселий
чуття	bekannt — відомий
der Krieg — війна	kommen *) — прийти
das Haustier — домашнє	zu — до, занадто
звіря	wir — ми, uns — нас, нам
Deutsches Reich — Німеччи-	heutig — нинішній
на, Німецька Держава	gestrig — вчорашній
die Luft — воздух	spielen — грати
die Steppe — степ	fertig haben — мати готовим,
die Ukraine — Україна	скінчити
die Welt — світ	tanzen — танцювати
die Amazone — Амазонка	erzählen — оповідати
der Satz — речення	blutig — кровавий
Krakau — Краків	steigere! приказовий спосіб
nichts — нічого	від steigern — ступенувати
dann — тоді	ander — інший
verdienen — заробляти, за-	der eine—der andere — той—
слугувати	тамтой
glauben — вірити	anders — інакше
dass — що, щоби	

Коли матимеш час, тоді прийдеш до нас і ми будемо танцювати. — Добре, я прийду, як тільки скінчу задачу. — Нинішня вправа дуже трудна, багато трудніша, ніж учора. — Берлін кращий і більший від Кракова. — Степи України є багато більші, як усі інші. — Найбільшою рікою у світі є ріка Амазонка.

*) гл. список усіх німецьких дієслів сильної та невірної відміни.

СЬОМА ЛЕКЦІЯ. DIE SIEBENTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Займенник — das Fürwort.

ich sage dir — кажу тобі
 du schenkst ihm — даруєш йому
 er (sie, es) grüsst mich — він здоровить мене
 wir danken euch — дякуємо вам
 ihr betrachtet uns — приглядається нам
 sie begleiten sie — вони проводять їх

Однина: Einzahl:	1.	ich я	du ти	er він	sie вона	es воно
	2.	meiner } мене (mein) }	deiner } тебе (dein) }	seiner його	ihr її	seiner його
	3.	mir мені	dir тобі	ihm йому	ihr їй	ihm йому
	4.	mich мене	dich тебе	ihn його	sie її	es воно
Множина: Mehrzahl:	1.	wir ми		ihr ви		sie (Sie) вони (Вн)
	2.	unser нас		euer вас		ihrer (Ihrer) їх
	3.	uns нам		euch вам		ihnen (Ihnen) їм
	4.	uns нас		euch вас		sie (Sie) їх

ПРИМІТКА ч. 9 ANMERKUNG N 9

Не правильні форми: *meinetwegen* (замість: *meiner wegen*) про мене, хай буде; *deinetwegen* з твого приводу, *ihretwegen* з її приводу; *um eueretwillen* з огляду на вас.

Dein Vater und deine Mutter waren bei uns mit ihren Kindern

твій батько і твоя мама були у нас із своїми дітьми.
Unser Vaterland fordert von uns immer neue Opfer.

наша батьківщина домагається від нас щораз нових жертв.

Euer Brot schmeckt mir außerordentlich
 ваш хліб смакує мені надзвичайно.

Ihr Benehmen ist bescheiden

їх поведінка є скромна.

mein, meine, mein — мій, моя, моє
dein, deine, dein — твій, твоя, твоє
sein, seine, sein — його

ihr, ihre, ihr — її
 sein, seine, sein — його
 unser, unsere, unser — наш
 euer, euere, euer — ваш
 ihr, ihre, ihr — їх

ПРИМІТКА ч. 10
 ANMERKUNG N 10

mein, dein, sein, ihr, unser, euer відмінюється таксамо, як ein, eine, ein:

Множина: Einzah:	1.	mein Ring мій перстень	meine Mutter моя мама	mein Heft мій зошит
	2.	meines Ringes	meiner Mutter	meines Heftes
	3.	meinem Ringe	meiner Mutter	meinem Hefte
	4.	meinen Ring	meine Mutter	mein Heft
Множина: Mehrzah:	1.		meine Kräfte мої сили	
	2.		meiner Kräfte	
	3.		meinen Kräften	
	4.		meine Kräfte	

Die Taschenuhr ist mein — (цей) годинник мій.

Die Gläser sind dein (ці) шклянки твої.

Die Kleider sind unser (ці) одяги наші.

Das ist nicht dein Vater sondern meiner або: der meinige — це не твій батько, лише мій.

Ist das dein Buch? — чи це твоя книжка?

Ja, es ist mein — так, це моя.

Jedem gehört das Seinige — кожному належить його.

ПРИМІТКА ч. 11
 ANMERKUNG N 11

Коли займенник mein — dein — sein — ihr — unser — euer — ihr — є в реченні присудком, то він не відмінюється. Напр.: не можна казати die Gläser sind deine, лише sind dein.

В українській мові кажемо: маю *свій* годинник, ти маєш *свій* капелюх, вона має *свою* приятельку, але по німецьки кажемо: ich habe **meine** Uhr, du hast **deinen** Hut, sie hat **ihre** Freundin ітд.

У німецькій мові часто вживаємо неособового es замість іменникового підмету. Напр.: es waren einmal schön-

не Zeiten колись бували гарні часи; es herrschten mächtige Fürsten панували могуті князі. Коли замість іменникового підмету приходять es, то займенник mein, dein, sein, unser, euer, ihr приймає закінчення er на мужеський рід, e на жіночий, es на середній. Те закінчення буває також інколи —ig, —ige. Напр.: Wem gehört dieser Kamm? кому належить цей гребінь? Er ist mein або es ist meiner або es ist der meinige.

ВПРАВА ч. 7 ÜBUNG N

Es lebte einmal ein König mit seinen zwei Söhnen und drei Töchtern. — Die älteste Tochter war am schönsten. — Das Schaf gibt uns die Wolle. — Ist euer Bruder zu Hause? — Ist es deine Uhr, oder die meinige? — Mit wem waren Sie gestern in der Stadt? Es waren mein Neffe und meine Nichte. — Hans schenkte den Apfel seinem Schulkameraden. — Dein Hut ist viel schöner, als der seinige.

das Vaterland	батьківщина	heute	сьогодні
der König	король	gestern	учора
das Haus	дім, zu Hause	morgen	завтра
der Sohn	син	einmal	раз
das Leben	життя	gibt 3-тя особа від geben давати (гл. список дієслів сильної і неправильно відміни)	
die Tochter	донька	fordern жадати, домагатися	
die Taschenuhr	кишеневий годинник	außerordentlich надзвичайно	
das Schaf	вівця	bescheiden скромний, -мно	
die Wolle	вовна	sich benehmen поводитися	
die Nichte	сестрінка	(гл. список дієслів сильної відміни)	
Hans	Івась	das Benehmen поведінка	
der Apfel	яблуко	gehören належати (з 3-ім відм.)	
der Schulkamerad	шкільний товариш	schmutzig брудний	
der Kauf	купно		

Наше життя належить до нашої батьківщини. — Король дарував злочинцеві життя. — Мій вуйко подорожував завсіди з своїми синами. — Його вбрання зелене, як дерево у саді. — Це було погане купно. — Ваша дитина брудна, наша чиста.

ОСЬМА ЛЕКЦІЯ.
DIE ACUTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Час минулий доконаний від } haben
Die Vergangenheit von }

Ich habe eine Lektion der deutschen Sprache gehabt
я мав лекцію німецької мови.

Du hast einmal einen schönen Anzug gehabt
ти мав раз гарне вбрання.

Er hat in seinem Leben nur einen Freund gehabt
він мав у своєму житті тільки одного приятеля.

Wir haben in unserer Stadt einen tüchtigen Bürger-
meister gehabt

ми мали у нашому місті бодрого лосадника.

Ihr habt schönes Wetter gehabt

ви мали гарну погоду.

Sie haben in ihrem Haus eine geräumige Wohnung
gehabt

вони мали у своєму домі обширне помешкання.

ПРИМІТКА ч. 12
ANMERKUNG N

Час минулий доконаний (Vergangenheit) у німецькій мові складається в усіх дієсловах з двох частин, відмінної і невідмінної. Відмінною частиною є час теперішній від помічного дієслова (Hilfszeitwort) sein, або haben (себто: ich bin, або ich habe), невідмінною частиною є дієприкметник того дієслова, яке хочемо відмінити. У вищенаведених реченнях haben має значіння „мати”, дієприкметник від нього: gehabt. Котрі дієслова творять минулий доконаний час при допомозі sein, та котрі при допомозі „haben“ — про це буде мова в одній із дальших лекцій.

Іменники з різними родівниками.

Die Hauptwörter mit den mehrfachen Artikeln.

Das Buch hat zwei Bände

книжка має два томи.

Das Band in den Haaren des Mädchens ist rot
стрічка у волоссю дівчини є червона.

Der Gehalt an Gold (im Gestein) ist hoch
є багато золота (в камені).

Das Gehalt meines Vaters ist sehr klein

платня мого батька є дуже мала.

Der Sangerchor singt auf dem Chor in der Kirche

хор співаків співає на хорі в церкві.

Der Kaufmann hat einen guten Kunden

купець має доброго клієнта.

Mein Onkel ist (der) Leiter einer Abteilung

мій вуйко є начальником відділу.

Auf der Leiter steht ein Handwerker

на драбині стоїть ремісник.

ПРИМІТКА ч. 13 ANMERKUNG N

Кількадесят німецьких іменників є двоякого роду, при чому деякі з них мають два родівники, саме слово трохи змінене, зате значіння в обох випадках те саме. Затє інші мають два родівники, слово зовсім незмінене, але значіння різне. Даємо список таких найбільш відомих слів:

Однакове значіння, різна форма —
Gleiche Bedeutung, verschiedene Form:

der Backen	або:	die Backe щока
der Karren	„	die Karre тачки
das Pistol	„	die Pistole пістоля
der Punkt	„	das Punktum пункт, точка
der Quell	„	die Quelle джерело
der Ritz	„	die Ritze задрапина, риса
der Schurz	„	die Schürze фартух
der Spalt	„	die Spalte щілина
der Zeh	„	die Zehe палець у ноги
але: der Kohl — капуста		die Kohle вуголь

Однакова форма, різне значіння —
Gleiche Form, veranderte Bedeutung:

der Band том	das Band — стяжка, лента, стрічка; вузол (приятни)
der Bauer селянин	das (der) Bauer клітка
der Bund союз	das Bund вязанка
der Chor хор (співаків)	das Chor хор (місце у церкві для співаків)
der Erbe спадкоємець	das Erbe спадщина

die Erkenntnis свідомість, пізнання	das Erkenntnis присуд
die Flur нива	die (der) Flur сіни
der Gehalt зміст (у матер. значінні)	das Gehalt платня
der Harz гори Гарцу	das Harz живиця
der Heide поганин	die Heide нива
der Hut капелюх	die Hut опіка
der Kunde клієнт, покупець	die Kunde вістка
der Leiter керманіч	die Leiter драбина
der Lohn нагорода	das Lohn заплата
der Mangel брак, недостача	die Mangel магель (до біли- зни)
der Mark Мархія (територія)	die Mark марка; das Mark стрижневий сок
der Mast щогла	die Mast корм для худоби
der Messer мірник	das Messer ніж
der Reis риж	das Reis галузка
der Schild щит	das Schild вивіска
der See озеро	die See море
der Sprosse, der Spross пото- мок, нащадок	die Sprosse щабель (у дра- бині)
die Steuer податок	das Steuer керма
der Stift кілок	das Stift фундація, устано- ва, монастир
der Tor дурень	das Tor ворота
der Verdienst заробіток	das Verdienst заслуга
der Weise мудрець	die Weise спосіб

Деякі йменники мають дві або три форми (види) у множині, змінюючи тоді значіння:

die Bank лавка, банк:	die Bänke лавки
das Band лента, стрічка:	die Banken банки
das Ding річ:	die Bande вузли
das Gesicht обличчя, марево:	die Bänder стрічки
das Land край:	die Dinge речі
das Licht світло:	die Dinger малі діти
	die Gesichte марева
	die Gesichter обличчя
	die Länder краї
	die Lande землі
	die Lichte свічки
	die Lichter світла

der Mann мужчина:

die Männer мужчини
die Mannen васали
die Leute люди (у зложених
словах „Mann“ має завсі-
ди у множині „Leute“:

der Kaufmann купець,
die Kaufleute. В и і м о к:
der Staatsmann державний
діяч, die Staatsmänner)

der Ort місце:

die Orte місця
die Örter місцевості

das Wort слово:

die Worte слова
die Wörter слівця

ВПРАВА ч.

ÜBUNG N

8

Es war einmal ein weiser Greis, er hatte viele Kinder und Enkel. Als er in guter Laune war, erzählte er allen Seinen seine ehemaligen Abenteuer. Sämtliche Nachbarn ehrten ihn, wie ihren Vater. Sie haben gerne solche Abende gehabt. — Wenn der Alte müde war, sagten sie ihm „gute Nacht“. Auf diese Weise bezeugten sie dem Weisen ihre Ehrerbietung.

der Greis старець
der Enkel внук
die Laune настрої, гумор
das Abenteuer пригода, аван-
тура

die Nacht ніч
gute Nacht! добраніч!
die Achtung пошана
die Ehrerbietung пошана
die Abteilung відділ, частина
der Handwerker ремісник

die Flasche пляшка
der Anzug вбрання
das Vergnügen приємність
die Freude радість, приєм-
ність

die Herde череда
die Weise спосіб, звичай, ме-
льодія
auf die Weise в той спосіб

die Schrift письмо
der Kummer журба, клопіт
die Sorge журба
der Heide поганин
die Flur нива
weise мудрий
all кожний
ehemalig колишній
sämtlich весь
ehren шанувати
fordern (von з 3-м відм.) ви-
магати (від когось)
solch(er) такий
müde втомлений
bezeugen доказувати
singen співати*)
rot червоний
sauer квасний
süss солодкий
bitter гіркий

*) Гляди повна виказка сильної та неправильної відміни.

von (з 3. відм.) від
bei (з 3-м відм.) у

gerne haben любити
schon вже

Учитель любив завсіди гарне письмо своїх учеників. — Чи були ви вже у новій хаті? — Це велика приємність! — Була колись кровава війна, були колись хоробрі вояки. — Чи ваша журба велика? — Він мав раз вірного приятеля. — Чи ви були у своєї тітки? — Ученики відповідають на запити свого вчителя. — Сусіди мали завсіди багато журби. — Було колись, у вашому краю панував наш князь. — Наука німецької мови вимагала завсіди від учнів багато праці. — Погани мали на своїх нивах багато черед.

ДЕВЯТА ЛЕКЦІЯ. DIE NEUNTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Питайні, вказівні й ін. займенники.
Fragende, hinweisende und andere Fürwörter.

I. Wer war dieser Herr? хто це був цей пан?

Wessen Feder hast du in deiner Tasche? чие перо маеш у своїй кишені?

Wem glaubst du aufs Wort? кому віриш на слово?

Wen liebt am meisten die Mutter? кого любить найбільше мама?

1	wer? хто? was? що?
2	wessen? кого? чого? (чий, чия, чие)?
3	wem? кому?
4	wen? кого? was? що?

II. Welcher (= *welch ein*) Mann eilt so rasch zum Bahnhof? який мужчина спішиться так швидко на дворець?

Welche Frau lacht so herzlich? котра пані так сердечно сміється?

Welches Kind weint so bitterlich? котра дитина плаче так гірко?

Однина: Einzahl:	1	welcher, welche, welches	котрий, -а, -е, welches, welcher, welches (en) welchem, welcher, welchem welchen, welche, welches
	2		
	3		
	4		
Множина: Mehrzahl:	1	welche	} на всі три роди
	2	welcher	
	3	welchen	
	4	welche	

III. Was für einen schönen Tag haben wir heute!
 Який гарний день маємо сьогодні!
 Was für eine Not herrscht im feindlichen Lande!
 Яка нужда панує у ворожому краю!
 Was für ein Brot bäckt dieser Bäcker?
 Який хліб пече цей пекар?

ПРИМІТКА ч. 14
 ANMERKUNG N 14

У займеннику was für ein відміняється тільки ein (eine, ein). Зате у множині питаємо лише was für? Напр.: Was für Knaben eilen in die Schule? Які це хлопці спішаться до школи?

IV. Der Mann, der arbeitslos ist, hat kein Geld
 мужчина, який є безробітний, не має грошей.

Es ist ein schlechter Kaufmann, dessen Laden keine Waren hat

поганий це купець, котрого крамниця не має товарів.

Однина: Einzahl:	1	der той, котрий	die та, котра	das то, котре
	2	des (dessen)	der (deren)	des (dessen)
	3	dem	der	dem
	4	den	die	das
Множина: Mehrzahl:	1	die	ті, котрі	} на всі три роди
	2	der (deren)		
	3	den (denen)		
	4	die		

ПРИМІТКА ч. 15
 ANMERKUNG N 15

Коли мова про мертві предмети, тоді не кажемо in dem, von dem, mit dem лише darin, davon, damit. Таксамо: worin, wovon, womit. Напр.: Das ist die Feder, du kannst damit schreiben це перо, можеш ним писати. Das Haus, worin dein Freund wohnt, liegt in einer schönen Gegend дім, в якому мешкає твій приятель, лежить в гарній околиці.

V. Dieser Bursch ist ein Lügner, jener sagt nie eine Unwahrheit.

цей хлопець є брехуном, тамтой ніколи не каже неправди.

Diese Frau wirtschaftet sparsam, jene verschwenderisch.

ця пані господарить ощадно, тамта розтратно.

Dieses Ufer des Flusses ist niedrig, jenes hoch

цей беріг ріки низький, тамтой високий

Однина: Einzahl:	dieser той	diese та	dieses то	Жоужина: Mehrzahl:	diese
	dieses	dieser	dieses		dieser
	diesem	dieser	diesem		diesen
	diesen	diese	dieses		diese

VI. Solche tapfere Soldaten kämpfen für das Vaterland!

такі хоробрі вояки борються за рідний край.

Solch eine Schande! така ганьба!

Wir haben so ein Pech gehabt! так нам не повелось!

ПРИМІТКА Ч. 16 ANMERKUNG N

Solcher, solche, solches (такий, така, таке) стоїть звичайно з неозначеним родівником (ein, eine, ein). Solch = solch ein = so ein.

VII. Derjenige Arbeiter, welcher fleissig arbeitet, verdient viel Geld.

робітник, який пильно працює, заробляє багато грошей.

Diejenigen Menschen, welche kein Mitleid mit den anderen haben, sind auch selber keines wert

ті люди, які не співчують з іншими, самі не заступують на співчуття.

ПРИМІТКА Ч. 17 ANMERKUNG N

У німецькій мові не можна казати **dieser, welcher** (той, котрий), лише завжди **derjenige, welcher**.

Derjenige відмінюється, як прикметник з родівником (себто, як **der gute**).

Однина: Einzahl:	1	derjenige той	diejenige та	dasjenige те
	2	desjenigen	derjenigen	desjenigen
	3	demjenigen	derjenigen	demjenigen
	4	denjenigen	diejenige	dasjenige

Множина: Mehrzahl:	1	diejenigen ti	}	на всі три роди
	2	derjenigen		
	3	denjenigen		
	4	diejenigen		

Таксамо відмінюється займенник *derselbe* (той сам), *dieselbe* (та сама), *dasselbe* (то саме). **Demselben Mann begegnete ich schon wieder!** Того самого чоловіка я знову стрінув!

VIII. **Man erzählt viel, wenn man viel Zeit hat**

люди оповідають (= оповідається) багато, коли мають (є) багато часу.

ПРИМІТКА Ч. ANMERKUNG N 18

Man є неособовим займенником, якого в українській мові нема. Приходить він у німецькій мові дуже часто, завсіди з дієсловом у 3-ій особі однини. Напр.: *man sagt* говорять, *man lobt* хвалять, *man antwortet* відповідають ітд.

IX. **Jemand war heute bei uns** хтось був сьогодні у нас.

Niemand hat Geld ніхто не має грошей.

Jedermann (= jeder) hat seine Launen кожний має свої примхи.

ПРИМІТКА Ч. ANMERKUNG N 19

Jemand (хтось) приходить досить часто зі словом *irgend*. Напр.: *irgendjemand erzählte* хтось оповідав. Відмінюється, приймаючи закінчення родівника: 1) *jemand*, 2) *jemandes*, 3) *jemandem*, 4) *jemanden*. Таксамо відмінюється **niemand** ніхто. **Jedermann (= jeder Mann)** приймає тільки у 2-ім відм. закінчення *s*, зрештою 3-ій і 4-ий відм. = 1 відм.

Wer erzählt uns etwas? Хто нам щось оповідає?

Irgend etwas passt hier nicht щось тут не в порядку.

Nichts haben wir dagegen не маємо нічого проти цього.

ВПРАВА Ч.
ÜBUNG N

Nicht jeder ist in seinem Leben glücklich. — Derjenige lacht, der am Ende lacht. — Diejenigen Schüler, welche ihrem Lehrer gehorchen, werden ihm noch dankbar sein. — Nichts in der Welt verschwindet spurlos. — Was man hört, ist nicht immer wahr. — Jemand erzählte heute Geschichten, der anderre wiederholte sie. — Ein Mensch ist dem anderen nicht gleich. — Denen, die fürs Vaterland sterben, stellt man Denkmäler.

die Tasche кишенья	арbeitslos безробітний
der Bahnhof дворець	wirtschaften господарити
die Not біда	verschwenderisch розтратний
der Lügner брехун	verdienen заслугувати, зароб-
die Unwahrheit неправда	ляти
der Laden крамниця	passen лицювати, годитися
die Ware крам, товар	es passt = es ziemt sich ли-
das Ufer беріг	цює
die Schande ганьба	dagegen = gegen das проти
das Pech смола	цього (з 3-ім відм.)
ich habe Pech мені не везе	gehören слухати
das Mitleid співчуття	verschwinden*) щезати
die Laune настрої, примха	spurlos безслідно
das Denkmal пам'ятник	bunt рябий
eilen поспішати	gleich рівний
rasch швидко	fürs = für das для (з 4-им
herzlich сердечно	відм.)
weinen плакати	sterben*) вмирати
bitter = bitterlich гірко	merkwürdig цікавий

Люди вірять старшим. — Ті, які мали у своєму житті багато пригод, радо оповідають їх іншим. — Які квіти любиш найбільше? — Ті, які найкраще пахнуть. — Чемний хлопець знає, що годиться (лицює) та що не годиться. — Міста, яких вулиці широкі, є великими містами. — Хто багатий, не завжди добрий. — Хто з вас був у Берліні? — Чи є там щось цікавого? — Ні, ніхто з нас там ще не був.

*) Гляди повна виказка дієслів сильної та неправильної відміни.

ДЕСЯТА ЛЕКЦІЯ.
DIE ZEHNTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Ich bin gewesen.

ich bin einmal in Berlin gewesen я був раз у Берліні;
du bist damals krank gewesen ти був тоді хворий;
er (sie, es) ist in Lemberg gewesen він (вона, воно) був
у Львові;
wir sind in der Schule gewesen ми були у школі;
ihr seid auch Schüler gewesen ви були також учнями;
sie sind tapfere Soldaten gewesen вони були хоробрими
вояками.

ПРИМІТКА Ч. 20
ANMERKUNG N

Час минулий доконаний (Vergangenheit) діяльного способу твориться в німецькій мові з допоміжним дієсловом **haben** або **sein**. Зі словом **sein** творимо минулий доконаний час тільки у тих дієслів, які означають рух (з місця на місце), або перехід (з одного стану до другого). Напр.: **ich bin gegangen** я пішов; **er ist gestorben** він умер; **wir sind eingeschlafen** ми заснули. Деякі дієслова мають минулий доконаний час з **ich bin** або **ich habe**. Наприклад: **wir sind lange im Bett gelegen** ми довго лежали в ліжку, **але: wir haben den ganzen Tag gelegen** ми пролежали цілий день.

Такі дієслова слабкої відміни (відмінюються, як **sagen**) мають мин. доконаний час з **sein**: **begegnen** стрічати: **er ist mir begegnet** він стрінув мене; **folgen** стежити, йти за кимось, **sie ist ihm gefolgt** вона пішла за ним; **glücken** пощастити, **es ist mir geglückt** пощастило мені. Зрештою існує ок. 200 дієслів, які належать до твердої (сильної), мішаної або неправильної відміни. Серед них є такі, які при творенні минулого доконаного часу користуються помічним словом **sein** або **haben**. (Усі ці дієслова вичислені в окремій виказці, їх треба навчитися на пам'ять, бо всіх їх часто вживають. Про їх відміну мова у черговій лекції).

Зворотні дієслова.

Die rückzielenden Zeitwörter.

ich setze mich сідаю
du setz(e)st dich сідаєш

er (sie, es) setzt sich *сідає*
 wir setzen uns *сідаємо*
 ihr setzt euch *сідаєте*
 sie setzen sich *сідають*.

ПРИМІТКА Ч. 21
 ANMERKUNG N

Зворотні дієслова складаються з самого дієслова та з особового займенника. Відмінюються в залежності від того, чи належать до слабої відміни (як *sagen*), чи сильної (зразки у черговій лекції), при чому їх відміна різниться тим від відміни зворотних дієслів в українській мові, що у нас кажемо: я тішуся, ти тишишся, він тишиться (в усіх особах повторяється невідмінне *ся*), зате в німецькій мові займенник теж відмінюється: для 1-ої і 2-ої особи додається займенник у 4-ім відм. (*mich, dich, uns, euch*), для 3-ої особи однини і множини — *sich*.

ВПРАВА Ч. 10
 ÜBUNG N

Die Eltern ärgerten sich über ihre Kinder. — „Erbarmt euch unser“, flehen die Bettler vor den Kirchen um ein Almosen.—Die Theaterbesucher suchen nach ihren Plätzen und setzen sich. — Man kämmt sich jeden Tag beim Ankleiden. — Wirst du dich über das Geschenk freuen, das du zu deinem Geburtstag bekommen wirst (bekommst)? — Niemand wundert sich, dass der Krieg viele Opfer fordert. — Wir versichern uns in einer Versicherungsanstalt gegen (den) Diebstahl. — Wir entschuldigen uns, wenn wir etwas schlechtes gemacht haben.

der Besucher	відвідувач	das Ding	річ
der Platz	місце	damals	тоді
der Geburtstag	день народин	sich ärgern	гніватися
die Versicherungsanstalt	обезпеченева установа (асекураційне Т-во)	sich freuen	тішитися
der Bettler	жебрак	bekommen	діставати
die Kirche	церква, костел	sich versichern	обезпечитися, запевнитися
das Almosen	милостиня	dass	що, щоби
das Schauspiel	видовище, театральна песа	sich erbarmen	змилосердитися

flehen благати	es geht ведеться
sich kämмен чесатися	sich rühmen (з 2-м відм.) сла- витися
sich wundern дивуватися	sich bedienen послугуватися
sich ankleiden одягатися	(з 2-им відм. або: mit з 3-м відм.)
sich entschuldigen виправ- дуватися	alltäglich щоденний
sich beschäftigen займатися	

Діти виправдували себе перед батьками. — При писанні послугуємося пером і чорнилом. — Мала дитина ще сама не чешеться, її чеше її мама. — Вояк славиться своєю хоробрістю.—Люди займаються (неособово!) своїми щоденними справами. — Люди дивуються (неособово!), коли бачать щось нове. — Тішимося, коли нам добре ведеться, гніваємося, коли йде нам погано. — Вони сіли й подивляли гарну песу.

ОДИНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ DIE ELFTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Дієслова твердої (сильної) відміни. Die Zeitwörter der starken Konjugation.

I. Ich fahre nach Hause їду додому;
du fährst mit mir zusammen ідеш разом зі мною;
er fuhr schon denselben Weg він їхав уже тою самою
дорогою;
wir sind auch schon einmal dorthin gefahren ми вже
теж раз туди поїхали.

	Теперішній час Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минулий доконаний Vergangenheit
1.	ich fahre	ich fuhr	ich werde fahren	ich bin gefahren
2.	du fährst	du fuhrst	du wirst fahren	du bist gefahren
3.	er fährt	er fuhr	i т. д.	i т. д.
1.	wir fahren	wir fuhren		
2.	ihr fahret	ihr fuhret		
3.	sie fahren	sie fuhren		

ПРИМІТКА Ч. ANMERKUNG N 22

Таксамо відмінюються такі дієслова: backen пекти, erfahren довідатись, graben копати, laden накладати, mah-

Іеп молоти (в мин. недокон. також: mahlte), schaffen творити, schlagen бити, tragen носити, wachsen рости, waschen мити. Всі ці дієслова змінюють корінну голосівку а в минулому недоконаному часі на **u**, та в мин. доконаному часі зберігають а: У 2-ій і 3-ій особі однини а переходить на **ä**.

II. Ich halte in der Hand ein Buch тримаю в руці книжку.

Du hältst ihn für jemanden anderen вважаєш його за когось іншого.

Er hat eine grosse Rede gehalten він виголосив велику промову.

	Теперішній час Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минул. докон.. Vergangenheit
1.	ich halte	ich hielt	ich werde halten	ich habe gehalten
2.	du hältst	du hieltst	du wirst halten	du hast gehalten
3.	er hält	er hielt	i т. д.	i т. д.
1.	wir halten	wir hielten		
2.	ihr haltet	ihr hieltet		
3.	sie halten	sie hielten		

ПРИМІТКА Ч. 23 ANMERKUNG N

Таксамо відмінюються: blasen дуги, braten пекти, fallen падати, gefallen подобатися, fangen ловити, hangen висіти, hauen рубати, lassen казати, дозволяти, laufen бігати, raten радити, rufen кликати, schlafen спати, stossen штовхати.

Всі ці дієслова свою корінну голосівку а (**u, o**) змінюють в мин. недоконаному часі на **ie (i)** та в мин. доконаному зберігають а (**u, o**).

III. Ich finde in meiner Tasche eine Mark знаходжу у своїй кишені одну марку.

Du findest auf der Strasse ein Hufeisen знаходиш на вулиці підкову.

Wir fanden im Walde viele Pilze ми знаходили в лісі багато грибів.

Ihr habt in euerem Leben ein grosses Glück gefunden ви знайшли у своєму житті велике щастя.

	Теперішній час Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минулий доконаний Vergangenheit
1.	ich finde	ich fand	ich werde finden	ich habe gefunden
2.	du findest	du fandest	du wirst finden	du hast gefunden
3.	er findet	er fand	і т. д.	і т. д.
1.	wir finden	wir fanden		
2.	ihr findet	ihr fandet		
3.	sie finden	sie fanden		

ПРИМІТКА Ч. 24 ANMERKUNG N

Таксамо відмінюються такі дієслова: binden вязати, gingen тиснути, gelingen повестися, ringen боротися, klingen дзвонити, schlingen скручувати (ся), schwinden дезати, schwingen вимахувати, singen співати, sinken оринати, springen скакати, stinken смердіти, trinken пити, winden вязати, krutiti, zwingen примушувати.

Всі ці дієслова свою корінну голосівку і змінюють минулому недоконаному часі на **a** та в минулому доконаному на **u**.

IV. Ich sehe alles in dem richtigen Licht бачу все правильному світлі.

Du schaust mit beiden Augen und dennoch siehst u nicht глядиш обома очима, а проте не бачиш.

Wir sahen ein geschichtliches Schauspiel ми бачили історичну пєсу.

Wir haben noch nie ein solches Flugzeug gesehen и ще ніколи не бачили такого літака.

	Теперішній час Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минулий доконаний Vergangenheit
1.	ich sehe	ich sah	ich werde sehen	ich habe gesehen
2.	du siehst	du sahst	du wirst sehen	du hast gesehen
3.	er sieht	er sah	і т. д.	і т. д.
1.	wir sehen	wir sahen		
2.	ihr sehet	ihr sahet		
3.	sie sehen	sie sahen		

ПРИМІТКА Ч. 25
ANMERKUNG N

Таксамо відмінюються: *bitten* просити, *essen* їсти, *fressen* жерти, *geben* давати, *genesen* виздоровіти, *geschehen* діятися, ставати, *lesen* читати, *liegen* лежати, *messen* міряти, *sitzen* сидіти, *treten* ступати, *vergessen* забувати.

Всі ці дієслова свою корінну голосівку *e* (*i*) змінюють у минул. недоконаному на *a* та в минул. доконаному зберігають *e*.

V. *Ich helfe dir heute, du hilfst mir morgen* помагаю тобі сьогодні, ти поможеш мені завтра.

Er half gerne seinem Vater bei der Arbeit він радо помагав своєму батькові при праці.

Wir haben armen Leuten geholfen ми помогли бідним людям.

	Теперішній час Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минулий доконаний Vergangenheit
1.	<i>ich helfe</i>	<i>ich half</i>	<i>ich werde helfen</i>	<i>ich habe geholfen</i>
2.	<i>du hilfst</i>	<i>du halfst</i>	<i>du wirst helfen</i>	<i>du hast geholfen</i>
3.	<i>er hilft</i>	<i>er half</i>	<i>i t. d.</i>	<i>i t. d.</i>
1.	<i>wir helfen</i>	<i>wir halfen</i>		
2.	<i>ihr helfet</i>	<i>ihr halfet</i>		
3.	<i>sie helfen</i>	<i>sie halfen</i>		

ПРИМІТКА Ч. 26
ANMERKUNG N

Таксамо відмінюються: *befehlen* приказувати, *bergen* хоронити, *brechen* ломати, *beginnen* розпочинати, *bersten* тріскати, *erschrecken* лякатися, *empfehlen* поручати, *gebären* родити, *gelten* значити, *gewinnen* користати, *nehmen* брати, *rinnen* текти, *schelten* лаяти, *schwimmen* плисти, *sinnen* думати, *spinnen* прясти, *sprechen* говорити, *stechen* колоти, *stehlen* красти, *sterben* умирати, *treffen* цілити, стрінути, *verderben* нищити, *wegben* заходитися.

Всі ці дієслова корінну голосівку *e* змінюють у минулому часі на *a* та в минулому доконаному на *o*.

VI. *Ich hebe die rechte Hand zum Gruß* підношу праву руку до привіту.

Du hebst leicht die schwersten Kisten ти підносиш легко найважчі скрині.

Er hob das Mädchen aufs Pferd він посадив дівчину на коня.

Wir waren in gehobener Stimmung ми були в піднеслому настрої.

	Теперішній час Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минулий докон. Vergangenheit
1.	ich hebe	ich hob	ich werde heben	ich habe gehoben
2.	du hebst	du hobst	du wirst heben	du hast gehoben
3.	er hebt	er hob	і т. д.	і т. д.
1.	wir heben	wir hoben		
2.	ihr hebt	ihr hobet		
3.	sie heben	sie hoben		

ПРИМІТКА Ч. **27**
ANMERKUNG N

Таксамо відміняється: bewegen спонукувати, dreschen молотити, fechten боротися (на шаблі), flechten плести, melken доїти, quellen випливати, scheren стригти, schmelzen топитися, топнити, schwellen пухнути, weben ткати.

Всі ці дієслова свою корінну голосівку е змінюють в минулому недоконаному і доконаному часі на о.

VII. Ich leide an Kopfschmerzen терплю на болі голови.

Du leidest unter solchen Verhältnissen терпиш серед таких обставин.

Sie litten für ihren Glauben вони терпили за свою віру.

Ihr habt schon genug gelitten ви вже досить натерпілися.

	Теперішній час Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минулий доконаний Vergangenheit
1.	ich leide	ich litt	ich werde leiden	ich habe gelitten
2.	du leidest	du litt(e)st	du wirst leiden	du hast gelitten
3.	er leidet	er litt	і т. д.	і т. д.
1.	wir leiden	wir litten		
2.	ihr leidet	ihr littet		
3.	sie leiden	sie litten		

ПРИМІТКА Ч. 28
ANMERKUNG N

Таксамо відмінюються: **beissen** кусати, **bleichen** бліднути, **gleichen** зрівнювати, **gleiten** сковзатись. **greifen** ловити, **heissen** називатися, **kneifen** щипати, **pfeifen** свистати, **reissen** рвати, **reiten** їхати верхом, **schleichen** повзати, **schleifen** гострити, **schmeissen** кидати, **schneiden** різати, **schreiten** ступати, **streichen** скреслити, **streiten** суперечитись, **weichen** вступатися.

Всі ці дієслова свою корінну двоголосну **ei** змінюють в мин. недоконаному і доконаному часі на **i**.

VIII. **Ich bleibe meinem Führer treu** залишаюсь вірним своєму провідникові.

Bleibst du ständig in Wien? чи постійно залишаєшся у Відні?

Wir blieben auf unseren Plätzen ми залишились на наших місцях.

Wir sind bis zum Ende dieselben geblieben ми залишились аж до кінця такими самими.

	Теперішній час Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минулий докон. Vergangenheit
1.	ich bleibe	ich blieb	ich werde bleiben	ich bin geblieben
2.	du bleibst	du bliebst	du wirst bleiben	du bist geblieben
3.	er bleibt	er blieb	i т. д.	i т. д.
1.	wir bleiben	wir blieben		
2.	ihr bleibt	ihr bliebet		
3.	sie bleiben	sie blieben		

ПРИМІТКА Ч. 29
ANMERKUNG N

Таксамо відмінюються: **gedeihen** розвиватись, дозрівати, **leihen** позичати, **preisen** славити, **meiden** оминати, **reiben** терти, **scheiden** розводитись, **scheinen** здаватися, **schreiben** писати, **schreien** кричати, **schweigen** мовчати, **speien** плювати, **steigen** ступати, **treiben** гнати, **verzeihen** вибачати, **weisen** вказувати, **beweisen** доказувати.

Всі ці дієслова свою корінну двоголосну **ei** змінюють в минулому недоконаному і доконаному часі на **ie**.

IX. **Der Flieger fliegt in dem Flugzeug** летун літає у літаку.

Ich flog einmal aus Lemberg nach Krakau я летів раз зі Львова до Кракова.

Die Schwalben sind einen langen Weg geflogen ластівки пролетіли довгу дорогу.

	Час теперішній Gegenwart	минулий недок. Mitvergangenheit	будучий час Zukunft	минулий докон. Vergangenheit
1.	ich fliege	ich flog	ich werde fliegen	ich bin geflogen
2.	du fliegst	du flogst	du wirst fliegen	du bist geflogen
3.	er fliegt	er flog	i т. д.	i т. д.
1.	wir fliegen	wir flogen		
2.	ihr flieget	ihr floget		
3.	sie fliegen	sie flogen		

ПРИМІТКА Ч 30 ANMERKUNG N 30

Таксамо відмінюються: *biegen* гнути, *bieten* жертвувати, *podavati*, *erwägen* обмірковувати, *fliehen* утікати, *fliessen* плисти, *früeren* мерзнути, *gähren* варитися, *geniessen* споживати, *giessen* лити, *glimmen* тліти, *klimmen* драпатися на щось, *kriechen* повзати, *(er)küren* вибирати, *lügen* брехати, *riechen* нюхати, *saugen* смоктати, *saufen* пиячити, *schnauben* порскати, *schrauben* шрубувати, *schwören* присягати, *schallen* звучати, *schieben* посувати, *schliessen* стріляти, *schliessen* замикати, *sieden* кипіти, *spriessen* виростати, *stieben* сипатися, *triefen* текти, *betrügen* обманювати, *verdriessen* дратувати, *verdiereu* губити, *wiegen* важити, *ziehen* тягнути.

Всі ці дієслова свою корінну голосівку (а, ä, о, ö, і, ü) та двоголосну (іе, аи) змінюють в мин. недоконаному і доконаному часі на о.

ВПРАВА Ч. 11 ÜBUNG N 11

Man beisst das Rindfleisch mit den Zähnen. — Der Feldherr hat den Angriff befohlen. — Wo bist du gestern abends gewesen? — Was brannte so hell in der Nacht? — Wir sind gesund nach Hause gekommen. — Wir assen jeden Tag unser Frühstück, Mittag und das Abendbrot mit Appetit. — Ein böser Hund hat dieses Kind gebissen. — Hast du deinen Feinden verziehen? — Im Herbste fliegen die Vögel in

warme Länder. — Er ist rasch zum Bahnhof gegangen und auf dem Bahnsteig hat er auf den Zug gewartet. — Im Winter frieren die armen Leute. — Im Sommer trinkt man viel Wasser. — Am schönsten singt die Nachtigall im Frühling.

das Rindfleisch	волове м'ясо	der Frühling	весна
der Zahn	зуб	der Sommer	літо
der Feldherr	полководець	der Herbst	осінь
der Angriff	наступ	der Winter	зима
jeden Tag	щодня	der Bahnsteig	перон
das Frühstück	сніданок	der Zug	поїзд
das Mittag(essen)	обід	die Nachtigall	соловейко
das Abendbrot=	das Abend-	der Mund	уста, рот
mahl	вечеря	rasch	швидко
der Appetit	апетит		

Яблука і грушки ростуть на деревах. — Я спав учора аж до полудня. — Чи ти вже щось довідався про своїх знайомих? — Вчора вкрали мені на вулиці мій годинник. — Вояки стріляли і я настрашився. — Найкраще розпочинати день молитвою. — Ми взяли шматок хліба до рота. — Вода тече, чоловік пливе. — Він швидко вмився, зїв сніданок і побіг до школи. — Що сталося? — Ми просили і вони нам подали. — Він свище якусь пісню. — Ми позичили їм гроші.

ДВАНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ DIE ZWÖLFTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Числівник. Das Zahlwort.

I. Ich habe zwei Schwestern und drei Brüder, meine Eltern also haben fünf Kinder маю дві сестри і трьох братів, отже мої батьки мають п'ятеро дітей.

Wie alt bist du? скільки маеш літ?

Ich bin einundzwanzig Jahre alt маю двадцять один літ.

Wieviel Jahreszeiten gibt es? скільки є пір року?

Es gibt vier Jahreszeiten є чотири пори року.

Ein Jahr hat zwölf Monate, ein Monat hat vier Wochen und eine Woche hat sieben Tage, im Jahre gibt es also zweiundfünfzig Wochen рік має дванадцять місяців, місяць має чотири тижні, тиждень сім днів, отже у році є п'ятьдесят два тижні.

Головні числівники.

Die Grundzahlen.

1	eins, einer, eine, ein	один
2	zwei	два
3	drei	три
4	vier	чотири
5	fünf	пять
6	sechs	шість
7	sieben	сім
8	acht	вісім
9	neun	дев'ять
10	zehn	десять
11	elf	одинадцять
12	zwölf	дванадцять
13	dreizehn	тринадцять
14	vierzehn	чотирнадцять
15	fünfzehn	п'ятнадцять
16	sechzehn	шіснадцять
17	siebzehn	сімнадцять
18	achtzehn	вісімнадцять
19	neunzehn	дев'ятнадцять
20	zwanzig	двадцять
21	einundzwanzig	двадцять один
22	zweiundzwanzig	двадцять два
30	dreissig	тридцять
40	vierzig	сорок
50	fünfzig	п'ятьдесят
60	sechzig	шістьдесят
70	siebzig	сімдесят
80	achtzig	вісімдесят
90	neunzig	дев'ятьдесят
100	hundert	сто
101	hunderteins	сто один
200	zweihundert	двісті
300	dreihundert	триста
1000	tausend	тисяча
1300	tausend dreihundert	тисяча триста
10.000	zehntausend	десять тисяч
100.000	hunderttausend	сто тисяч
1,000.000	eine Million	мільйон

ПРИМІТКА Ч. **31**
ANMERKUNG N

Головні числівники (*die Grundzahlwörter*) у німецькій мові не відмінюються, з виїмком *ein, zwei, drei*. *Eins* кажемо лише при численні. Зрештою говоримо *ein* (*einer*), *eine*, *ein* і відмінюємо, як неозначений родівник. *Zwei* і *drei* мають лише 2. і 3. відмінок:

1.	<i>Zwei Männer</i> два мужчини	<i>drei Knaben</i> три хлопці
2.	<i>Zweier Männer</i> двох мужчин	<i>dreier Knaben</i> трьох хлопців
3.	<i>Zweien Männern</i> двом мужчинам	<i>dreien Knaben</i> трьом хлопцям
4.	<i>Zwei Männer</i> двох мужчин	<i>drei Knaben</i> трьох хлопців

II. In der ersten Bank sitzen die kleinsten Schüler
у першій лавці сидять найменші учні.

Der zweite Knabe links heisst Hans, der dritte rechts Joseph

другий хлопець ліворуч називається Івась, третій праворуч Осип.

Nicht immer das erste ist das beste
не завжди перше є найліпше.

Порядкові числівники. — *Ordnungszahlen*.

1-ий — <i>der erste</i>	16-ий — <i>der sechzehnte</i>
2-ий — „ <i>zweite</i>	17-ий — „ <i>siebzehnte</i>
3-ій — „ <i>dritte</i>	18-ий — „ <i>achtzehnte</i>
4-ий — „ <i>vierte</i>	19-ий — „ <i>neunzehnte</i>
5-ий — „ <i>fünfte</i>	20-ий — „ <i>zwanzigste</i>
6-ий — „ <i>sechste</i>	21-ий — „ <i>einundzwanzigste</i>
7-ий — „ <i>siebente</i>	
8-ий — „ <i>achte</i>	30-ий — „ <i>dreissigste</i>
9-ий — „ <i>neunte</i>	40-ий — „ <i>vierzigste</i>
10-ий — „ <i>zehnte</i>	50-ий — „ <i>fünzigste</i>
11-ий — „ <i>elfte</i>	60-ий — „ <i>sechzigste</i>
12-ий — „ <i>zwölfte</i>	70-ий — „ <i>siebzigste</i>
13-ий — „ <i>dreizehnte</i>	80-ий — „ <i>achtzigste</i>
14-ий — „ <i>vierzehnte</i>	90-ий — „ <i>neunzigste</i>
15-ий — „ <i>fünfezehnte</i>	100-ий — „ <i>hundertste</i>

Jänner (Januar) січень	Samstag (Sonnabend) субота
Februar лютий	Sonntag неділя
März березень	also отже
April квітень	ich bin . . . alt маю . . . літ
Mai травень	rechnen рахувати
Juni червень	erreichen осягнути
Juli липень	sogar навіть
August серпень	ungefähr около
September вересень	gegen около
Oktober жовтень	um wieviel Uhr в котрій го-
November листопад	дині?
Dezember грудень	täglich щодня
Montag понеділок	pünktlich точно
Dienstag вівторок	fremd чужий
Mittwoch середа	entdecken відкрити
Donnerstag четвер	zahlen платити
Freitag п'ятниця	erblicken побачити

Напиши словами по німецьки такі числа: 167, 244, 1.596, 3.789, 10.673, 151.004, 304.051! — Вичисли всі пори року, всі дні тижня і місяці!

Вівторок є другим днем у тижні. — В котрій годині йдеш завтра на прохід? — Підемо всі разом на прохід в неділю, около 4 година пополудне. — Мій добрий знайомий купив учора в місті за 355 марок золотий годинник. — Я заплатив за своє вбрання 120 марок. — Вояки машерували вулицею і в третьому ряді я побачив свого брата. — Чи знаєш того пана в сьомому ряді праворуч? — Ми сиділи в театрі завсіди в 15-му ряді.

ТРИНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ DIE DREIZEHNTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Werden — ставати.

Ich werde mit jeder Unterrichtsstunde gescheiter
стаю з кожною лекцією розумніший.

Du wirst jedes Jahr höher
ти стаєш (з кожним роком) щороку вищий.

Sie wird immer hübscher
вона стає щораз краща.

Wir werden mit den Jahren älter
з роками стаємо старші.

Ihr werdet mit jedem Mal strenger
стаєте за кожним разом строгіші.

Sie werden schweigsamer
вони стають більш мовчазні.

ПРИМІТКА Ч. **33**
ANMERKUNG N

Поруч із **haben** (мати) і **sein** (бути) допоміжним дієсловом у німецькій мові при відміні дієслів є також **werden** (ставати). Крім свого власного значіння (ставати) вживаємо **werden** при творенні всіх *страдальних* (пасивних) форм (*die leidende Form*) дієслова. Наприклад: *ich lobe* хвалю, *ich werde gelobt* мене хвалять; *man isst das Fleisch* (люди) їдять м'ясо, або: *das Fleisch wird gegessen*; *der Schuster verfertigt die Schuhe* швець робить черевики, або: *die Schuhe werden vom Schuster verfertigt*. Українська мова любить форми діяльні (активні) і тому лише у виїмкових випадках вживаємо форм страдальних (пасивних). Навпаки німецька мова: вона любить страдальні форми дієслова і вживає їх дуже часто.

Можливий спосіб у відміні дієслів.

Die Möglichkeitsform in der Konjugation der Zeitwörter.

Der Arzt sagt, ich sei krank

лікар каже, що я хворий.

Wenn ich nur Zeit hätte!

коби я лише мав час!

Hätte man uns nicht angehalten, wir wären bestimmt gekommen

колиб нас не затримали були, ми булиб напевне прийшли.

ПРИМІТКА Ч. **34**
ANMERKUNG N

Можливий спосіб (*die Möglichkeitsform*) творимо з дійсного (*die Wirklichkeitsform*) так, що корінна голосівка *a, o, u* переходить в *ä, ö, ü*, або, коли 2-га особа теперішнього часу кінчається на *-est* та третя на *e*. Напр.: *ich hatte* я мав, *ich hätte* я мав би, *ich fror* я мерз, *ich fröre* я мерз би, *ich bot* я жертвував, *ich böte* я жертвував би, *ich gab* я давав, *ich gäbe* я давав би, *ich grub* я копав, *ich grübe* я копав би, *ich schuf* я творив, *ich schüfe* я творив би, *ich lobe, du lobst* хвалю, хвалиш, — *ich lobe, du lobest, er lobe* я хвалив би (тепер), ти хвалив би, він хвалив би.

Можливого способу вживаємо в німецькій мові при вислові здогаду, сумніву, або бажання, здебільша

у злучі з dass що, щоби, wenn коли, коби, ob чи ітп.
Напр.: Gebe Gott дав би Бог.

Ich fragte ihn, ob er krank sei
я питаю, чи він хворий.

Wenn es nur nicht so geregnet hätte!
колиб тільки так не падав був дощ!

Вся відміна всіх часів і форм від дієслів **haben, sein**
і **werden** виписана на дальше поданій таблиці. Треба її
навчитися на память!

ВПРАВА ч. 13 ÜBUNG N

Es war einmal ein Förster, der ging in den Wald auf die Jagd, und die er in den Wald kam, hörte er schreien, als ob es ein kleines Kind wäre. — Der Bräutigam tanzte mit seiner Braut und meinte, dass sie noch niemals so schön gewesen wäre. — Die Tage im Frühling werden immer länger, die Nächte immer kürzer. — Nicht alle Soldaten werden im Krieg getötet. — In den Buchhandlungen werden die Bücher verkauft, in den Lesehallen werden sie gelesen. — Wenn ich Geld gehabt hätte, hätte ich mir ein neues Kleid gekauft. — Den armen Leuten wird manchmal das Leben zur schweren Last. — Als es ganz dunkel geworden ist, sind die Soldaten zum Angriff gegangen.

der Förster лісничий	der Schuster швець
die Jagd лови	der Arzt лікар
der Bräutigam наречений	die Schlacht=der Kampf бій
die Buchhandlung книгарня	meinen думати
die Lesehalle читальня	niemals ніколи
die Last тягар	manchmal інколи
der Handwerker ремісник	schweigsam мовчазний
der Gegenstand предмет	anhalten затриматися
der Bedarf потреба	schliessen стріляти
die Kriegszeit военний час	hart тяжкий, твердий

Переклади чергові речення у страдальній формі:
Übersetze ins Deutsche folgende Sätze in leidender Form:

Ремісники виготовляють різні предмети першої потреби. — Вояки побили ворогів у важкій боротьбі. — Лісничі стріляють заяців, вовків і медведів. — Зимому зимно нам, зате літом нам тепло. — Одних люди хвалять, інших ганяють. — Підчас війни (у военному часі) люди менше сміються і танцюють, ніж підчас мира (мирного часу).

Бідний був би щасливий, коли б мав гроші. — Коли б вони мали вчора гроші, то були б поїхали до Львова. — Вони не знали, чи він здоров. — Коли б він був мав час, він був це вже зробив.

ЧОТИРНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ

DIE VIERZEHNTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Приказовий спосіб. — Die Befehlsform.

Sei artig und lerne fleissig!

будь чемний і вчися пильно.

Lies den Brief!

читай (цього) листа.

Wirf den Stein in den Fluss!

кинь камінь у воду.

Geh und komm bald wieder!

іди і прийди швидко знову.

„Habt Acht“ befahl der Hauptmann seinen Soldaten.

„позір“ (уважайте) наказав сотник своїм воякам.

ПРИМІТКА Ч 35 ANMERKUNG N

Приказову форму (приказний спосіб, die Befehlsform) на однину творимо так, що з дієменника відкидаємо кінцівку **n**. Напр.: *lobe, lege, warne, warte, sage* ітд. У множині — до кореня (пня) дієслова додаємо **t** або **et**: *legt, warnet, wartet, saget*. Дієслова сильної відміни, які мають корінну голосівку **e** перемінюють її в однині на **i** та не приймають ніякого закінчення: *geben — gib — gebet, sprechen — sprich — sprecht, nehmen — nimm — nehmet, befehlen — befiehl — befehlet*. У деяких випадках кінцеве **e** затрачується. Напр.: *hab(e) Acht позір, tu(e) das зроби це, geh(e) nach Hause йди додому*.

Зложені дієслова.

Zusammengesetzte Zeitwörter.

Ich gehe jetzt fort відходжу тепер.

Komm her ходи сюди.

Du wirst zum Abendbrot eingeladen тебе запрошують на вечерю (в страд. формі).

Nimm mich mit возьми мене з собою.

Sie haben ihr Geld zurückbekommen вони дістали назад свої гроші.

Wann geht der Zug ab? коли відходить потяг?

ПРИМІТКА Ч. **36**
ANMERKUNG N

Зложені дієслова (die zusammengesetzten Wörter) у головних реченнях розділюються і свій приіменник або прислівник перекидають на кінець речення. Напр.: Ich **stehe spät auf** встаю пізно. Зате у побічних реченнях вони не розділюються. Напр.: Man sagt mir, dass ich **nicht spät aufstehe** кажуть мені, щоб я не вставав пізно.

Такі приростки є завжди *роздільні*: **ab, an, auf, aus, ein, fort, her (heran, herauf, herbei, herein), mit, nach, vor, zu, zurück**. Напр.: nimm **ab** відійми, leg **an** наложи, mach **auf** відчини, geh **aus** вийди, tritt **ein** увійди, setze **fort** продовжай, komm **her** ходи сюди, bring **mit** принеси з собою, ahme **nach** наслідуй, gehe **vor** їдь наперед, mach **zu** замкни, rufe **zurück** відклич.

Такі приростки *роздільні*, якщо на них спочиває наголос, і *нероздільні*, коли вони не є наголошені: **durch, über, um, unter, wieder, voll**. Напр.: er kommt mit Mühe **durch** він з трудом пробивається, але: der Rost **durchfriesst** das Eisen іржа прогризає залізо. — Ich kaufe die Uhr **wieder** відкуповую годинник; але: ich **wiederhole** den Satz повторюю речення.

Нероздільні є всі дієслова на **be-, ge-, ent-, er-, ver-, zer-**. Напр.: ich **entfernte** mich я віддалився, man **erlebt** manches, люди всячину переживають, er **hat** das Papier **zerrissen** він подер папір.

Відміна зложених дієслів.

Konjugation der zusammengesetzten Zeitwörter.

ich gehe fort — відходжу

	Ich gehe fort	відходжу
Тепер. час:	ich gehe fort	wir gehen fort
	du gehst fort	ihr geh(e)t fort
	er geht fort	sie gehen fort
минул. недокон.:	ich ging fort	
„ докон.:	ich bin fortgegangen	
давноминулий:	ich war fortgegangen	
будучий I:	ich werde fortgehen	
будучий II:	ich werde fortgehen sein	
приказний спосіб:	gehe fort; geh(e)t fort!	
дієприкметник:	fortgehend, fortgegangen	
дієіменник:	forgehend, fortgegangen sein	

ВПРАВА Ч. 14 ÜBUNG N

Der Unterricht in den Schulen fängt um 8 Uhr früh an.—
Mache die Tür zu! — Hilf deinen Freunden in ihrer Not. —
Der Sessel fiel mit dem Knaben um. — Er ist rasch voran-
gelaufen und seine Kameraden sind zurückgeblieben. —
Früh geht die Sonne auf und am Abend geht sie unter. —
Die Tage nehmen im Winter ab. — Wiederhole jeden Tag
die gelernten Wörter. — Pass auf, dass du nicht umfällst! —
Warum habt ihr eure Kameraden nicht in des Schauspiel-
haus mitgenommen? — Er hat seine Aufgabe rasch fertig
gemacht und ist nach Hause weggegangen.

der Rost іржа	zurückkommen прийти назад
der Fluss ріка	aufstehen встати
das Eisen залізо	fortsetzen продовжувати
der Sessel крісло	anfangen починати
die Pflicht обов'язок	aufmachen відчинити
weggehen відійти	voranlaufen бігти наперед
anrufen закликати	zurückbleiben залишитись
zurückgeben віддати	позаду
zurückbekommen дістати	aufgehen сходити
назад	untergehen заходити, іти вниз
nachahmen наслідувати	abnehmen відібрати, відняти
umfallen упасти	wiederholen повторити
mitnehmen взяти з собою	aufpassen уважати
fertigmachen скінчити	mitgehen іти разом

Иди, куди кличе тебе твій обов'язок. — Чекай, поки
я вернуся. — Не біжи наперед. — Ми завжди добре вва-
жали на слова вчителя. — Починай день молитвою. —
Кінь упав на вулиці і підвівся знову. — Продовжуємо
нашу науку німецької мови. — Наслідуйте добрі вчин-
ки. — Чи дістанеш назад свої гроші? — Чи ти вчора
встав пізно? Поклич сюди свого брата і ходіть обидва
зі мною. — Я відійшов, заки ти мене закликав. — Віддай
книжку до читальні.

ПЯТНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ DIE FÜNFZEHNTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Неправильні дієслова.
Unregelmässige Zeitwörter.

Ich kann es nicht tun не могу зробити цього.

Er soll es aber dennoch machen він повинен це все-
таки зробити.

Ich mag ihn nicht sehen не можу дивитись на нього.

Man darf nicht zu viel essen не вільно забагато їсти.

Man muss lernen, wenn man etwas wissen will люди мусять вчитися, коли хочять щось знати (неособ.).

ПРИМІТКА Ч. 37
ANMERKUNG N

Крім дієслів, які відмінюються так, як legen або sagen (себто: м'яко чи слабо) і таких, які відмінюються, як fahren, halten, finden, sehen, helfen, heben, leiden, fliegen, bleiben (себто твердо чи сильно), є ще кільканадцять дієслів неправильних. З них найважливіші, дуже часто вживані, такі:

können могли, dürfen сміти, могли, mögen могли, müssen мусіти, sollen повинно бути, wollen хотіти, dünken здаватися, gehen іти, stehen стояти, wissen знати, kennen знати, rennen бігти, senden посилати, wenden звертати, bringen приносити, denken думати, tun знати.

Відміна дієслів: können, dürfen, mögen, müssen, wollen, sollen, wissen — гляди табеля на кінці книжки! Всі граматичні форми тієї табелі треба навчитися на пам'ять!

Крім вичислених у поданому вгорі списку, маємо ще такі важливі дієслова неправильної відміни:

дієсменник	час тепер.	минулий недок.	минулий докон.
1. brennen горіти	ich brenne	ich brannte	ich habe gebrannt
2. bringen принести	ich bringe	ich brachte	ich habe gebracht
3. denken думати	ich denke	ich dachte	ich habe gedacht
4. dünken здаватися	ich dünke	ich deuchte	ich habe gedeucht
5. gehen іти	ich gehe	ich ging	ich bin gegangen
6. kennen знати	ich kenne	ich kannte	ich habe gekannt
7. rennen бігти	ich renne	ich rannte	ich bin gerannt
8. senden посилати	ich sende	ich sandte	ich habe gesandt (gesendet)
9. stehen стояти	ich stehe	ich stand	ich bin gestanden
10. wenden звертати	ich wende	ich wandte	ich habe gewandt (gewendet)
11. tun діяти, робити	ich tue	ich tat	ich habe getan

ВПРАВА Ч. 15
ÜBUNG N

Jeder Mensch muss fleissig arbeiten, ob er will oder nicht. — Man darf nicht streiten, wenn man nicht Recht hat. — Der Faule mag lieber schlafen, als früh aufstehen. —

Mit wem gingst du gestern spazieren? — Du sollst niemanden beleidigen. — Was hast du deiner Schwester zu ihrem Geburtstag gesandt? — Kannst du nicht ruhig sitzen? — Jeder weiss, dass et sterben muss. — Sie sollen nur das tun, was Ihnen ihr Gewissen befiehlt.

das Recht	право, слушність	спазиреgehen	проходжу-
der Faule	} лінтяй		ватися
der Faulenzer		beleidigen	ображувати
der Geburtstag	день народин	bedeuten	значити
der Namenstag	імянини	bevor	заки
das Gewissen	совість	begegnen	(з 3-ім відм.) стрі-
der Verräter	зрадник		нути
von (з 3-м відм.) з		kennen lernen *)	пізнати
		verbieten	заборонити

Що це має значити? — Ми повинні бідним помагати. — Чи ви не могли б піти з нами на прохід? — Хай буде, що хоче. — Вороги спалили ціле місто. — Люди відвертаються від зрадників. — Не роби нікому нічого злого. — Заки щось скажеш, ти повинен подумати. — Чи не знаєш, куди він пішов і коли вернеться? — Чи не знаєш, кого він учора стрів? — Не можу читати цієї книжки. — Я ще його не знаю, але можу його пізнати. — Тобі не вільно робити того, що тобі заборонив учитель. — Залиши його в спокою, що хочеш від нього?

ШІСНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ

DIE SECHZEHNTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Неособові дієслова.

Unpersönliche Zeitwörter.

Es regnet im Herbst, es schneit im Winter

дощ паде восени, сніг паде в зимі.

Es blitzt im Sturm

лискає серед бурі.

Es donnert, dass alles dröhnt

гремить, аж усе дрожить.

ПРИМІТКА Ч.
ANMERKUNG N

38

Неособові дієслова відмінюються лише в 3-ій особі однини.

*) гляди 17-а лекція, примітка ч. 41: подвійні дієслова.

es regnet — паде дощ

Дійсний спосіб Wirklichkeitsform		Можливий спосіб Möglichkeitsform
час тепер. Gegenwart	es regnet	es regne
минул. недок. Mitvergangenheit	es regnete	es regnete
минул. докон. Vergangenheit	es hat geregnet	es habe geregnet
давноминулий	es hatte geregnet	es hätte geregnet
будучий I.	es wird regnen	es werde regnen
будучий II.	es wird geregnet haben	es werde geregnet haben

Описова форма майбутнього часу і приказного способу.
Die Umschreibungsform der Zukunft und der befehlen-
den Art.

Du sollst ruhig sitzen (= sitze ruhig!) сиди спокійно!
Lass ihn gehen (= er gehe!) хай іде! — Wirst du das
stehen lassen? чи залишиш це? (= залиши це). — Was
soll das werden? що це буде? — Mag er lesen! (= er lese!)
хай читає! — Er darf nicht sprechen хай не говорить
(йому не вільно говорити).

ПРИМІТКА Ч. 39
ANMERKUNG N

Вичислені в попередній лекції дієслова **können**,
sollen, **mögen**, **dürfen**, **müssen** і **lassen**, а також **werden**
мають своє власне значіння (могти, мусити, лишити, ста-
вити), але їх уживається також у злуці з іншими дієсло-
вами, і то найчастіше при вислові приказу. Майбутній
час у злуці з одним із вичислених дієслів має часто зна-
чіння приказу або здогаду (як вищенаведений приклад:
wirst du das stehen lassen? = lass das stehen!) Здогад:
er wird es schon erlernen він це вже напевне (мабуть)
вивчить. Таксамо у минулому часі. Напр.: er muss schon
weggegangen sein він уже певне відійшов.

Коли згадані слова **können**, **müssen**, **sollen**, **wollen**
ітд. у злуці з іншим дієменником висловлюють ба-

жання, певність або здогад, то в минулому доконаному часі (Vergangenheit) і давноминулому часі (Vorvergangenheit) ті допоміжні слова не відмінюються слабо (gekönnt, gemusst, gewollt, gesollt), лише твердо, при чому дієприкметник мин. часу (das Mittelwort der Vergangenheit) рівняється дієменникові (können, müssen, sollen, wollen). Напр.: ich habe in die Stadt gehen sollen я повинен був іти до міста; ich hätte diesen Hut kaufen können я міг би був купити цей капелюх; ich habe ihn nicht beleidigen wollen я не хотів його образити. Подібно творять свій минулий доконаний час деякі інші дієслова, які приходять у злучі з іншими дієменниками. А саме: hören чути, sehen бачити, heissen називатися, казати, helfen помагати і ін. Напр.: ich habe sie singen hören я чув, як вона співала.

ВПРАВА Ч. 16 ÜBUNG N

Während des Kampfes blitzt und donnert es, wie in einem Sturm. — Es hagelte eine ganze Stunde und das Getreide hat viel leiden müssen. — Hast du ihn gestern nicht sehen können? — Im Frühling taut es und viel Gewässer fließt ab. — Mögen sie laufen, wir werden ihnen nachkommen. — Wir wollen nicht streiten, du wirst Recht haben. — Warum hast du gestern nicht lernen wollen? — Lass ihn nicht hungern.

der Sturm буря	es donnert гремить
das Getreide збіжжя	es hagelt паде град
die Ruhe спокій	es taut тає
das Gewässer води	es schneit паде сніг
die Jahreszeit пора року	abfließen відпливати
das Vergnügen приємність	hungern голодувати
der Streit суперечка	auswendig на пам'ять
die Eintracht згода	einig згідливий
es blitzt лискає	erlernen навчитися

В котрій порі року паде сніг та в котрій лискає і гремить? — Весною є багато води і вона відпливає. — Шукайте (ви повинні шукати) і знайдете. — Підчас науки ти повинен дати спокій сусідові. — Люди дивляться з приємністю, як паде сніг. — Лекція була дуже трудна і ми не могли навчитися всіх слів напам'ять. — Ти не повинен був учора пити зимної води. — Залишім цю суперечку і будемо жити в згоді.

СІМНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ
DIE SIEBZEHNTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Уживання дієменника та подвійні дієслова.

Der Gebrauch des Nennwortes und doppelte Zeitwörter.

Wir bitten dich, alle Wörter auswendig zu lernen
просимо тебе навчитися всіх слів на память.

Wir gehen in die Stadt, um Einkäufe zu machen
ідемо до міста (щоби) зробити закупи.

Er ist zurückgekommen, ohne es erledigt zu haben
він вернувся, не полагодивши цього.

Er hat sich geärgert, anstatt sich zu freuen
він гнівався, замість тішитися.

Er hatte Gelegenheit reich zu werden
він мав нагоду стати багатим.

ПРИМІТКА Ч. **40**
ANMERKUNG N

Дієменники (теперішнього і минулого часу, діяль-ного і страдального виду) приходять в німецькій мові завжди у злучі з применником **zu** або **um zu** щоби, **ohne zu** без того, щоб, **anstatt zu** замість того, щоб. У зложених дієсловах **zu** приходить між применником та дієсловом. Напр.: **es hat keinen Sinn sich umzuschauen** нема сенсу оглядатися.

Не даємо **zu** лише по таких дієсловах: **sollen, wollen, müssen, dürfen, mögen, lassen**, — крім цього по: **gehen, helfen, heissen, lehren, lernen, bleiben, hören** і ще інших. Напр.: **wir wollen nicht essen** не хочемо їсти (але: **wir haben Lust zu essen** маємо охоту їсти); **man kann nicht gehen** не можна ходити; **er ging betteln** він пішов жебрати; **sie lernt singen** вона вчиться співати; **man hört das Kind weinen** чуємо, що дитина плаче.

*

Wir wollen spazieren gehen хочемо піти на прохід.

Er ist stehen geblieben він станув.

Wir haben einen Kameraden kennen gelernt ми познайомилися з одним товаришем.

Warum gehst du so spät schlafen? чому йдеш так пізно спати?

ПРИМІТКА Ч. **41**
ANMERKUNG N

У німецькій мові є багато т. зв. подвійних дієслів (**doppelte Zeitwörter**), себто по два дієслова на одно зна-

чіння: kennen lernen познайомитися, пізнати, fallen lassen занехати, spazieren gehen проходжуватися, і т. п. інші. Відмінюються такі дієслова так, що перше дієслово залишається невідмінне, відмінюється лише друге. Напр.: kennen lernen, ich lerne kennen, ich lernte kennen, ich habe kennen gelernt; spazieren gehen: ich gehe spazieren, ich ging spazieren, ich werde spazieren gehen, ich bin spazieren gegangen.

ВПРАВА Ч. 17 ÜBUNG N

Wir haben keine Zeit, das zu tun. — Die Soldaten haben den Befehl erhalten, auf den Feind zu schießen. — Man lebt, um zu arbeiten, und man arbeitet, um leben zu können. — Er ist schlafen gegangen, ohne sein Abendbrot gegessen zu haben. — Anstatt mit mir spazieren zu gehen, ging er nach Hause, um sich zur morgigen Unterrichtsstunde vorzubereiten. — Hilf mir die Last tragen. — Warum willst du mir nicht deine Erlebnisse erzählen? — Er blieb auf der Eisenbahnstrecke stehen und wollte nicht weiter gehen. — Es ist traurig, von seinen Freunden im Unglück verlassen zu sein. — Man soll von niemandem verlangen, über seine Kräfte zu arbeiten.

das Abendbrot	вечеря	über (з 3. і 4.)	понад
die Eisenbahnstrecke	залізн. шлях, рейки	angenehm	приємний
	das Unglück	sich umziehen	переодягатися
	das Erlebnis	es ziemt sich	лицює
	der Abschied	freundlich	приятний
	Abschied nehmen	zusammen	разом
	hoffen	erlauben	дозволяти
	zwingen	für (з 4 -м відм.)	для
	schießen	sich vorbereiten	приготовля-
	verlassen	lassen	тись
	verlangen	beabsichtigen	} задумувати
	haben	gedenken	

Дуже приємно нам бачити вас у себе. — Він відійшов, не попросившись. — Личить бути приятним. — Треба кожному відповісти на його питання. — Дозвольте нам молодим працювати з вами старшими. — Приємно є померти за батьківщину. — Примусили його (не особ.) залишитися в хаті та вчитися німецької мови. — Поможіть (ви повинні допомогти) бідним. — Замість суперечитись з нами, оповідajte (ви повинні оповісти) щось

цікавого. — Що задумуєте робити завтра вечером? — Чи не хочеш йти зі мною на прохід? — Сподіваюся, що завтра зможу (могтиму) дістати гроші. — Де ти пізнав свого найкращого товариша?

ВІСІМНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ DIE ACHTZEHNTE UNTERRICHTSTUNDE

Зложені іменики і прикметники.

Zusammengesetzte Haupt- und Eigenschaftswörter.

Im Speisesaal *sich ein Esstisch*, in der Küche ein *Küchentisch*.

в ідальні стоїть ідальняний стіл, у кухні кухонний.

Im Schlafzimmer *dagegen sehen wir einen Kleiderschrank und an der Wand eine Wanduhr*

зате у спальні бачимо шафу на одяги та на стіні стінний годинник.

Im Garten *gibt es Obstbäume, wie Apfelbäume, Birnbäume, Kirschbäume und Pflaumenbäume*

в саді є овочеві дерева, як яблуні, груші, черешні і сливи.

Aus den Worten „Jahr“ und „Markt“ wird das Wort *Jahrmarkt zusammengesetzt*

зі слів „рік“ і „базар“ складається (є зложене) слово ярмарок.

Zum Gottesdienst *dienen die Gebetbücher*

до Богослуження служать молитовники.

ПРИМІТКА Ч. 42 ANMERKUNG N

Зложені слова є одною з найбільш характеристичних рисок німецької мови. Таких слів-імеників, прикметників, і навіть прислівників — є надзвичайно багато і їх можна собі самому творити. Коли напр. хочемо точніше означити значіння якогось слова (іменика), то лучимо його з другим (імеником), при чому головний іменик є завсіди на кінці, а на початку той, який має вужче значіння чи дає ближче пояснення. Напр.: *der Schreibtisch*, *der Esstisch*, *der Kindertisch*, *der Küchentisch*. Родівник походить все від головного, себто другого (останнього) іменика. Напр.: *das Speisezimmer* (від *das Zimmer*) ідальня, *die Haustür* (від *die Tür*) хатні двері ітп. Деякі зложені іменики з дієслова й іменика. Напр.: *der Wartesaal* ждаль-

ня, das Lesezimmer читальня, die Badestube (das Badezimmer) лазничка. Звичайно обидва іменники, з яких складається слово, приходять в 1-му відмінку однини, інколи для легчої вимови — зі вставленим е посередині. Напр.: das Tagebuch щоденник. Прикметники у зложених імениках приходять у своїй невідмінній формі: das Fremdwort чуже слово, der Schnellzug поспішний потяг. Коли зложений іменик вказує своїм значінням на походження (від чогось) або на чийсь власність, тоді його пояснювальна частина (перший з черги іменик) приходить у другому відмінку. Напр.: der Königssohn син короля, der Landsmann земляк, der Staatsverrat державна зрада, der Kindergarten дитячий садок. Від ріжного способу зложення слів залежить інколи значіння слова: der Landsmann земляк, але der Landmann селянин. У німецькій мові можуть бути слова зложені навіть з кількох різних слів. Напр.: die Volkswohlfahrt народна опіка, народний добробут, die Schliessbaumwolle стрільнича бавовна, das Staatsbürgerrecht громадянське право. Деякі німецькі слова повстали з цілого речення. Напр.: das Vergissmeinnicht незабудька.

ВПРАВА Ч. 18 ÜBUNG N

Du sollst zum Buchbinder gehen und dir drei Bilderbücher einbinden lassen. — Wähle dir die Speisen nach dem Speisezettel aus! — Im Sommer werden Sommerkleider, im Winter Winterkleider getragen. — Man isst im Esszimmer, man arbeitet im Arbeitszimmer und man schläft im Schlafzimmer. — Wenn du ein Fremdwort nicht verstehst, sollst du es in einem Fremdwörterbuch suchen. — Es gibt für die Kinder im Winter kein grösseres Vergnügen, als Schlittschuh zu laufen. Die Eltern unserer Eltern heissen Grosseltern. — Man brauch nicht auf den Hilferuf, das Verunglückten zu warten, man soll immer hilfsbereit sein.

der Buchbinder	переплетник	das Fremdwort	чуже слово
das Bilderbuch	книжка з образками	das Fremdwörterbuch	слов- ник чужих слів
das Speisezettel	карта страв	der Schlittschuh	совги
das Sommerkleid	літній одяг	Schlittschuh laufen	совгаться
das Winterkleid	зимовий одяг	die Grosseltern	дідо і бабука
das Esszimmer	їдальня	der Hilferuf	крик за поміччю
das Arbeitszimmer	робітня	die Papierhandlung	крамниця
das Schlafzimmer	спальня		з паперами

die Füllfeder вічне перо	verunglücken потерпіти нещастя
das Tintenfass каламар	hilfsbereit готовий до помочі
die Tinte чорнило	anzünden запалити
das Streichhölzchen } сірник	aufhängen повісити
das Zündhölzchen }	sich zusammensetzen скла-
das Schreibpapier папір до писання	тися
die Postkarte листівка	sich ausziehen } роздягатися
der Kleiderschrank шафа на одяги	sich auskleiden }
das Vorzimmer передpokій	zu Besuch kommen прийти з відвідинами
das Oberkleid верхній одяг	

Купи у крамниці з паперами вічне перо. — Чи хочеш піти на прохід з своїм дідом і бабкою. — Що ти дістав на свої імянини? — Чи ти налив чорнила до чорнильниці? — Запали сірник. — Купи мені папір до писання і три листівки. — Слово, яке складається з двох слів, називається зложеним словом. — У німецькій мові є багато зложених і подвійних слів. — Повісь свої одяги у шафі на одяги у нашій спальні. — Коли приходите (неособово!) у відвідини, треба завсіди роздягатися з верхнього одягу у передпокою.

ДЕВЯТНАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ DIE NEUNZEHNTE UNTERRICHTSSTUNDE

Применник. — Das Vorwort.

Jenseits der Strasse liegt ein Garten, diesseits steht eine Reihe von mehrstöckigen Gebäuden

з того боку (по тамтій стороні) вулиці лежить город, по цій стороні стоїть ряд кількاظверхових будинків.

Die Soldaten lagerten unweit des Flusses

вояки таборили недалеко ріки.

Inmitten des Ringplatzes befindet sich der Springbrunnen

посередині ринку знаходиться водограй.

Der Dieb wurde kraft des Gesetzes zu einer Gefängnisstrafe verurteilt

злодія засудили по думці закону на кару вязниці.

Du sollst mit dieser Aufgabe binnen einer halben Stunde fertig sein

ти повинен (маєш) бути готов з цією вправою впродовж пів години.

Komm mit mir!

ходи зі мною!

Wir sind nach dem Abendbrot schlafen gegangen

ми пішли після вечері спати.

Ohne Arbeit gibt es keinen Lohn

без праці нема винагороди.

Die Soldaten kämpfen für ihr Vaterland

вояки боряться за свою батьківщину.

Der Weg führte durch den Wald

дорога вела крізь ліс.

Die Schüler sitzen auf den Bänken

школярі сидять на лавках.

Setze dich auf die Bank

сідай на лавку!

Im Garten stehen die Bäume

у саді стоять дерева.

Wir begeben uns in den Garten

ідемо до саду.

ПРИМІТКА Ч. **43** ANMERKUNG N

Поодинокі приіменники (Vorwörter) володіють точно означеними відмінками, а саме: другим, третім або четвертим відмінком. Лише в деяких випадках (про що буде мова нижче) після того самого приіменника можна ставити двоякий відмінок, залежно від значіння.

Другим відмінком правлять такі найчастіше вживані приіменники:

ausserhalb поза; **innerhalb** унутрі, всередині; **oberhalb** вгорі, понад; **unterhalb** нижче, в долині; **diesseits** по цій стороні; **jenseits** по тій (другій) стороні; **halb(er)** з огляду на, через; **inmitten** серед; **kraft** по думці; **laut** згідно з; **vermöge** при помочі; **infolge** внаслідок; **wegen** з приводу; **mittels** при помочі, **statt, anstatt** замість; **um... willen** з огляду на; **während** підчас.

halber, halben, um... willen стоять звичайно після іменника. Напр.: **des Spasses halber** для жарту. Таксамо лучаться з заіменником в одно слово: **meinetwegen** з мого приводу, **um ihretwillen** з її приводу і т. д.

Третім відмінком володіють: **aus** з, **ausser** крім, **bei** при, **binnen** впродовж, **entgegen** проти, **gegenüber** напроти, **gemäss** згідно, **mit** з, **nach** після, **nächst** безпосередньо,

після, *neben* поруч, *samt* разом з, *seit* від часу, *von* з, *zu* до, *zuwider* всупереч.

Четвертим відмінком володіють: *durch* крізь, *für* для, *gegen* проти, *ohne* без, *sonder* без, *wider* проти.

Третім або *четвертим* відмінком володіють нижченаведені приіменники, при чому 3-ій відмінок ставимо на питання *wo?* де? 4-ий на питання *wohin?* куди?:

an при, *auf* на, *hinter* позаду, *in* в, до, *neben* побіч, *poуз*, *über* над, понад, *unter* під, *vor* перед, *zwischen* між, *posеред*.

Другим або *третім* відмінком володіють: *längs* здовж, *trotz* не вважаючи на, *unweit* недалеко, *ob* над, з приводу. Як бачимо з вичисленого списку на те саме значіння є кілька приіменників. Напр.: *z=aus*, *mit*, *von*. *Aus* — зі середини: *er zog aus der Tasche* витягнув з кишені; *von* — відходити від чогось: *wir gingen von Haus zu Haus* ми ходили від дому до дому; *mit* — разом з кимось: *komm mit mir* ходи зі мною. *Na* — *auf*, *an*. *Auf* — на поверхні чогось: *auf dem Dach befindet sich ein Schornstein* на даху знаходиться комин; *an* — при чомусь, по стороні чогось: *man sitzt an dem Tisch* сидимо при столі, *das Bild hängt an der Wand* образ висить на стіні. Деякі приіменники з'єднуються разом з рідівником: *am* = *an dem*, *im* = *in dem*, *ins* = *in das*, *zur* = *zu der*, *zum* = *zu dem*, *aufs* = *auf das*, *fürs* = *für das*, *ums* = *um das*.

ВПРАВА Ч. 19 ÜBUNG N

Die Kinder haben sich inmitten des Waldes verirrt. — Vor dem Rathaus steht ein prächtiges Denkmal — Ich bin deinetwegen heute im Hause geblieben, anstatt in die Schule zu gehen. — Das Schiff wurde samt der Mannschaft versenkt. — Die Männer sind mit ihren Frauen und Kindern ins Ausland ausgewandert. — Das Rad dreht sich um seine Achse, die Erde bewegt sich um die Sonne. — Er arbeitete vom frühen Morgen bis zum späten Abend. — Die Kleider schützen uns vor der Kälte. — Wer klopft an der Tür? — Der älteste von unseren Brüdern ist auch der grösste.

das Rathaus ратуш
das Denkmal памятник
das Schiff корабель
die Mannschaft залога
das Rad колесо
die Achse вісь

die Erde земля
die Sonne сонце
die Kälte зимно
die Grenze границя
die Wirtschaft господарство
die Flinte рушниця

der Teil частина	sich ausbreiten	} пошириватися
sich verirren заблукатися	sich ausdehnen	
prächtig величавий	weit далекий	
versenken затопити	dunkel темний	
auswandern вимандрувати	handeln діяти	
ausruhen відпочивати	übernehmen переймати	
schützen хоронити	mutig відважний	
klopfen стукати	teilen ділити	
	sich Rat geben дати собі раду	

З цієї сторони границі простягаються далекі поля, з другої темні ліси. — Чи ви з нами чи проти нас? — Розріжнюємо добро від зла при допомозі розуму. — Мусите поводитися згідно з законами. — По смерті батька найстарший з синів перейняв господарку. — Хоробрі вояки йдуть мужно проти ворога. — Ти не зможеш дати собі раду без мене. — Лісничий взяв на рамя рушницю. — За 10 днів вернуся назад. — Поділи це яблуко на чотири частини. — Іди до дому та положися до ліжка. — Після науки можна відпочити.

ДВАДЦЯТА ЛЕКЦІЯ

DIE ZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE

Прислівник — Das Umstandswort.

Wo hast du dich versteckt?

де ти сховався?

Ich bin hier я тут. — **Wann** seid ihr aus Berlin nach Krakau gekommen?

коли ви приїхали з Берліна до Кракова?

Seit wann weilst du in der Stadt?

відколи ти перебуваєш у місті?

Du sollst jetzt antworten

відповідай тепер (маєш тепер відповісти).

Bald wird es zu Ende sein

швидко буде кінець.

Damals warst du ganz anderer Meinung

тоді ти був цілком іншої думки.

Hier ist es schön, aber dort ist es noch schöner

тут гарно, але там ще краще.

Ich werde mit dir deswegen nicht streiten

не буду з тобою з цього приводу спорити.

Man hatte kaum die Zeit, das Leben zu retten

люди мали ледви часу уратувати життя.

Wir haben schon **ziemlich** viel gelernt

ми вже досить багато навчилися.

Vielleicht bist du so gut und borgst mir dein Taschenmesser

може будеш такий добрий і позичиш мені свій ніжик.

Man trinkt zum Frühstück am häufigsten Milch oder Kaffee

люди пють на сніданок найчастіше молоко або каву.

Der Arbeiter verdient **höchstens** zehn Mark täglich

робітник заробляє денно найбільше 10 марок.

ПРИМІТКА Ч. ANMERKUNG N **44**

Прислівники повстають в німецькій мові з пнів (коренів) заіменників (напр. *wo* де, *so* так, *wie* як, *woher* звідки), імеників (напр. *teils* частинно, *abends* вечером, *morgens* рано, *anfangs* спершу), прикметників (напр. *links* ліворуч, *rechts* праворуч, *kurz* коротко, *hell* ясно, *wahrlich* справді) і приімеників (напр. *dabei* при тім, *überall* всюди, *inzwischen* у міжчасі).

На питання **wo?** де? **woher?** звідки? **wohin?** куди? — відповідаємо: *da*, *hier*, тут, *dort* там, *daher* звідти, *dahin* туди, *unten* в долині, *oben* вгорі ітд.

На питання **wann?** коли?, **wie lange?** як довго?, **wie oft?** як часто?, **bis wann?** доки? — відповідаємо: *jetzt* тепер, *heute* сьогодні, *gestern* учора, *vorgestern* позавчора, *morgen* завтра, *übermorgen* післязавтра, *bald* швидко, *immer* завжди, *oft* часто, *damals* тоді, *nachher* після того, *bisher* досі, *einst* колись, *sonst* зрештою, *selten* рідко, *neidem* відтоді, *niemals* (*nie*) ніколи, *nachmals* ще раз, *wieder* (*wiedergum*) знову.

На питання **warum?** чому? **wozu?** нащо? — відповідаємо: *darum*, *daher*, *deshalb*, *deswegen* тому, *dafür*, *dazu* до того, на те.

На питання **wie?** як? **ja?** чи так? **nein?** чи ні? — відповідаємо: *so* так, *anders* інакше, *langsam* поволі, *rasch* швидко, *schnell* швидко, *sehr* дуже, *noch* ще, *fast* майже, *ziemlich wenig* (*viel*) досить мало (багато), *kaum* ледви, *nur* лише, *wohl* добре, *vielleicht* може, *nein*, *nicht* ні, не.

Коли прислівник походить від прикметника, то він ступенується, при чому інколи в найвищому ступні має аж три форми: **meist** здебільша, або **meistens** найчастіше,

або am meisten найбільше; höchst у найвищому ступні, або höchstens або am höchsten щонайвище.

*Ступенування неправильних прислівників. —
Steigerung der unregelmässigen Umstandswörter.*

bald	швидко	eher	швидше	ehestens am ehesten	} найшвидше
viel	багато	mehr	більше	am meisten	
gerne	радо	lieber	радше	am liebsten	найрадше
gut	добре	besser	ліпше	am besten	найліпше
hoch	високо	höher	вище	am höchsten	найвище
nahe	близько	näher	ближче	am nächsten	найближче

ВПРАВА Ч. 20 ÜBUNG N

Wo man Frösche hört, ist Wasser. — Ich fand meine verlorene Taschenuhr da, wo ich sie suchte. — Es gibt überall gute und schlechte Menschen. — Tu(e) das, was dir deine Pflicht befiehlt. — Geh dorthin, wohin du zu gehen hast. — Während unseres Angriffes ergriff der Feind die Flucht. — Wenn du was zu erledigen hast, tue es sofort. — Nachdem die Kinder gebetet hatten, gingen sie schlafen. — Bis du alt bist, wirst du noch manches erleben. — Was hast du lieber: ins Schauspielhaus zu gehen oder ein neues Buch zu bekommen? — Morgen, morgen, nur nicht heute, sagen immer faule Leute. — Wir haben uns schon ziemlich lange nicht mehr gesehen. — In den Winterabenden sitzt man am liebsten zu Hause. — Warum lässt du dich so selten sehen? — Einst lebten die Menschen viel länger, als jetzt. — Nach dem Regen folgt immer schönes Wetter. — Dieselbe Gegend schaute vor einigen Jahren ganz anders aus. — Ich komme bald dorthin, wohin du gehst. — Vielleicht erzählst du mir, was du Interessantes gestern erlebt hast? — Am Sonntag werden wir höchstwahrscheinlich einen großen Spaziergang machen.

der Frosch жаба
die Pflicht обов'язок
der Regen дощ
das Wetter погода

die Gegend околиця
der Schnee сніг
das Fell шкура
das Sprichwort пословиця

lebendig живий	ausschauen виглядати
überall всюди	wahrscheinlich імовірно
dorhin туди	zwar вправді
wohin куди	aber, dennoch але
die Flucht ergreifen втікати,	glänzen блистати
кинутися до втечі	zufrieden вдоволений
erledigen полагодити	auch, ebenfalls також
erleben пережити	vorher раніше

Живеться лиш раз. — Гора є далеко ближче, ніж я раніше думав. — Інколи в грудні нема ще снігу. — „Не треба продавати шкури медведя, котрий ще живе”. — каже пословиця. — Чому не хочеш оповісти мені своєї пригоди? — Вправді не маю вже часу, але радо оповім тобі бодай одну частину. — Не все, що блистить, це золото. — Ти все щось мусиш (маєш) говорити. — Ти повинен частіше вчасно вставати. — Найкраще було би завсіди бути з усього задоволеним. — У Німеччині їдеться правою стороною. — Чому відвідуєш нас так рідко? — Можемо разом, також з іншими товаришами, піти на прохід. — Український нарід дуже багато на-терпівся.

ДВАДЦЯТЬ ПЕРША ЛЕКЦІЯ DIE EINUNDZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE

Імена власні. — Die Eigennamen.

Wie heisst du?

як називаєшся?

Ich heisse Johann

називаюся Іван.

Der neue Hut Karls gefällt mir nicht

новий капелюх Карла не подобається мені.

Berthas und Mariens Eltern sind nahe Verwandte

батьки Берти і Марії є близькими свояками.

Gross war der Ruhm des Königs Friedrich

велика була слава короля Фридриха.

Hast du die Werke des Johann Wolfgang Goethe gelesen?

чи ти читав твори Йогана Вольфганга Гете?

Die Umgebung von Kiew ist herrlich

околиця Києва є чудова.

Friedrich Schillers Gedichte gehören zu den schönsten
Literaturwerken

поєми Фридриха Шіллера належать до найкращих творів літератури.

Bekannt ist der Walzer von Johann Strauss „An der blauen Donau“

відомий є вальс Йогана Штрауса „Над блакитним Дунаєм“.

ПРИМІТКА Ч. 45 ANMERKUNG N

Імена власні з родівником залишаються в усіх відмінках без змін і відміняється лише родівник: 1. *der Karl*, 2. *des Karl*, 3. *dem Karl*, 4. *den Karl*. Імена власні без родівника приймають в 2-ім відмінку однини закінчення *s*: *Karls*, *Amalias*. Лише мужеські імена, закінчені на *s*, *ss*, *sch*, *x*, *z* і жіночі на *e* мають у 2-ім відм. однини *ens*. Напр.: 1. *Nikolaus*, 2. *Nikolausens*, 1. *Marie*, 2. *Mariens*. Коли перед іменем власним стоїть титул, то відміняється *сам титул* лише тоді, коли він має *родівник*: 1. *der König Friedrich*, 2. *der Königs Friedrich*. Коли ж *титул* стоїть без *родівника*, тоді відміняється *імя власне*: 1. *König Friedrich*, 2. *König Friedrichs*.

Назви міст, рік, морей, гір, лісів, країв і народів відмінюються, як звичайні іменики, однак замість 2-го відмінка міст або країв даємо звичайно *von* (з 3-ім відм.): *der Bürgermeister von Lemberg*.

У *множині* мужеські імена власні закінчуються на *e*: *die Johanne* Івани; жіночі на *n*: *die Marien*. Однак жіночі імена власні, закінчені на *a*, мають у множині закінчення *-s*: *Martha — die Marthas*.

Коли поруч себе стоїть кілька імен власних, то відміняється лише останнє: *Taras Schewtschenkos Gedichte*.

Імена країв є майже завжди середнього роду: *das Polen*, *das Italien*, *das Frankreich*, *das Deutschland*. Лише деякі виїмково жіночого роду: *die Schweiz* Швейцарія, *die Türkei* Туреччина.

1. з родівником — *mit dem Artikel*.

1. <i>der Johann</i>	<i>die Ewa</i>
2. <i>des „</i>	<i>der „</i>
3. <i>dem „</i>	<i>der „</i>
4. <i>den „</i>	<i>die „</i>

2. без родівника — ohne den Artikel

1. Ludwig	Amalia	Max	Luise
2. Ludwigs	Amalias	Maxens	Luisens
3. Ludwig	Amalia	Max	Luise
4. Ludwig	Amalia	Max	Luise

3. з титулом — mit dem Titel

1. der Kaiser	Faanz	Kaiser Franz
2. des Kaisers	„	„ Franzens
3. dem Kaiser	„	„ Franz
4. den Kaiser	„	„ Franz

4. імена країв та імя з назвищем — die Ländernamen und Name mit dem Vornamen

1. das Italien	die Ukraine	Taras Schewtschenko
2. des Italien(s)	der „	„ „ -s
3. dem Italien	der „	„ „
4. das Italien	die „	„ „

5. по латинському зразку — nach dem lateinischen Muster.

1. Jesus Christus	(вимовляти: ch = k).
2. Jesu Christi	
3. Jesu Christo	
4. Jesum Christum	
5. Jesu Christo!	

Die Armeen des Kaisers Napoleon durchquerten mehrere Jahre ganz Europa, bis sie bei Leipzig und Waterloo geschlagen wurden. — In der Türkei gibt es öfters Erdbeben. — Die schönste Kirche in Wien ist der Stephans-Dom (des heiligen Stephan Dom). — Sophias-Kirche in Kiew gehört zu den schönsten Bauten in der Welt. — Dem Kaiser Joseph dem Zweiten verdankte viel die Siedlungsaktion der Deutschen im Osten. — Auf beiden Ufern des Rheins standen seit jeher die befestigten Mauern der ritterlichen Schlösser.

die Armee армія	der Trupp громада, відділ
der Dom собор	die Truppen війська
das Erdbeben землетрус	durchqueren переходити
der Bau (мн.: die Bauten) будова	verdanken завдячувати
die Siedlungsaktion поселенча акція	befestigen закріплювати
der Feldherr полководець	wachsen рости
der Weichselgarten вишневий сад	aufheben піднести, скасувати
die Regierung уряд	ringsum довкола
der Frondienst панщина	sich ausdehnen простягатися
das Schloß замок	vom weiten здалека
	ritterlich лицарський
	stattfinden бути, статися

Найбільшим полководцем в історії України є гетьман Богдан Хмельницький. — На полях під Полтавою розбито війська Карла XII. — Чи читав ти твір Тараса Шевченка „Кобзар”? — По обох берегах Дніпра ростуть гарні вишневі сади. — Недавно був у Туреччині землетрус. — У першому році панування цисаря Франца Йосифа I. скасовано панщину. — Довкола Львова простягаються ліси. — Вже здалека видно церкву св. Юра.

ДВАДЦЯТЬ ДРУГА ЛЕКЦІЯ

DIE ZWEIUNDZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE

Чужі слова. — Die Fremdwörter.

In den Friedenszeiten sind die Politiker tätig, während des Krieges dagegen haben das entscheidende Wort die Strategen

у мирних часах діють політики, зате підчас війни рішальне слово мають стратеги.

Der Schiffskapitän ist der oberste Kommandant der Schiffsbesatzung

капітан корабля є найвищим командантом корабельної залоги.

An der Universität bekommen die Studenten eine höhere Ausbildung

на університеті студенти дістають вищу освіту.

Es gibt mehrere Typen von Gymnasien

є кілька типів гімназій.

ПРИМІТКА Ч. ANMERKUNG N 46

Деякі чужі слова прийнялися вже в німецькій мові так глибоко, що забулося вже їхнє чуже походження; вони ввійшли в німецьку мову та відмінюються, як інші іменики згідно з загальними правилами (напр. die Mauer мур). Більшість чужих слів можна поділити щодо відміни на 3 групи: 1) чужі слова мужеського роду, закінчені на **ch, e, ik, og, an, d, t, ph** — вони відмінюються *слабо* (як *der Bär* або *der Knabe*). Напр.: *der Patriarch* патріарх, *des Patriarchen, die Patriarchen*; *der Student* студент, *des Studenten, die Studenten*. Інші, головно на **r, l, n, s** відмінюються *твердо* (сильно). Напр.: *der Kapitän* сотник, капітан, *des Kapitäns, die Kapitäne*; *das Motiv* мотив, причина, *des Motivs, die Motive*. Зате на **or** відмінюються *мішано*: *der Motor* мотор, *des Motors, die Motoren*; *der Doktor* доктор, *des Doktors, die Doktoren*. Є, очевидно, і від цих правил виїмки. Напр.: *der Akzent* (наголос) відмінюється *твердо*: *des Akzentes, die Akzente*, хоч повинен би відмінятися, як *der Student*.

Всі жіночі чужі слова відмінюються *слабо*, себто у множині мають **n (en)**: 1. відм. мн.: *die Republiken, die Konferenzen, die Revolutionen*.

Чужі слова середнього роду, закінчені на **r, l, t** відмінюються *твердо*: *das Kabel* кабель, провід, *des Kabels, die Kabel*. Чужі слова середнього роду закінчені на **um** і **a** відмінюються *мішано*: *das Gymnasium* гімназія — *des Gymnasiums* — *die Gymnasien*, *das Drama* драма — *des Dramas* — *die Dramen*. Деякі чужі слова приймають у множині закінчення відповідно до свого походження. Нпр.: *das Genie* (геній) у множині *die Genies* (французьке закінчення множини на **s**), *das Verbum* (слово), *die Verba* (латинське закінчення).

Однак взагалі треба тямити, що в останньому часі німецька мова викидає чужі слова, заступаючи їх по змозі рідними (часто мовними новотворами, які зрештою швидко приймаються). Напр.: das Theater = das Schauspielhaus, Radio = Rundfunk ітд.

ВПРАВА Ч. 22 ÜBUNG N

Was schauts du dir lieber im Theater an: ein Drama, oder eine Komödie? — Zum Militärdienst sind die Rekruten berufen worden. — Ein Diamant ist eigentlich eine Kohle. — In Südamerika gibt es viele Republiken. — Als die grösste Revolution in der neuen Weltgeschichte gilt die französische Revolution im XVIII Jahrhundert. — Man legt seine Ersparnisse auf ein Bankkonto. — Der berühmteste deutsche Musiker ist Richard Wagner. — Die besten Waren sind in grossen Firmen zu bekommen. — Es gibt Doktoren der Philosophie, der Rechtswissenschaft und der Medizin.

das Drama драма	das Europa Європа
die Komödie комедія	der Charakter характер,
der Diamant діамант	вдача
(-es, -e: виімок!)	die Idee ідея, думка
der Rekrut рекрут, новобра-	die Temperatur температура
нець	die Ware товар, крам
die Kohle вуголь	die Firma фірма
die Ersparnis ощадність	die Rechtswissenschaft право
die Weltgeschichte світова	der König король
історія	die Königin королева
der Genie геній	anschauen споглядати
das Ultimatum ультимат	berufen покликати
die Furie фурія	eigentlich поправді
der Zorn гнів	gelten значити
die Photographie знімка,	berühmt славний
світлина	unbeständig } змінливий
das Album альбом	veränderlich }
das Klima клімат, підсоння	entsenden = senden

Генії не родяться так часто. — Король казав вислати ультимат. — Богині гніву у грецькій мітології називались Фурії. — Люди складають знімки в альбом. — Клімат Європи змінливий. — Тільки люди з сильними характерами можуть бути провідниками народу. — Любов батьківщини є найбільшою ідеєю. — Зимом є дуже низька температура.

ДВАДЦЯТЬ ТРЕТЯ ЛЕКЦІЯ
DREIUNDZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE

Злучка — Das Bindewort.

Ich gehe in die Stadt und du gehst mit
іду до міста й ти йдеш зі мною.

Ich bat dich, spazieren zu gehen, aber du wolltest nicht
я тебе просив іти на прохід, але ти не хотів.

Zuerst werde ich das Buch lesen, dann bekommst du es
спершу я читатиму цю книжку, потім ти її дістанеш.

Ich konnte nicht in die Schule gehen, denn ich war
krank

я не міг піти до школи, бо був хворий.

Ich fühlte mich zwar unwohl, dennoch aber habe ich
die Arbeit fertig gemacht

вправді я почував себе недобре, а проте (всетаки)
закінчив роботу.

Bei unseren Eltern waren drei Kinder, ausserdem ist
eine Adoptivtochter miterzogen worden

у наших батьків було трое дітей, крім того разом
виховалася одна прибрана донька.

Ob ich nach Berlin fahre, weiss ich noch nicht
чи поїду до Берліна, ще не знаю.

Ich weiss, dass sich mich gestern unhöflich benahm
знаю, що я вчора нечемно поведився.

Diejenigen, welche viel reden, tun wenig
ті, що багато говорять, мало роблять.

Er konnte nicht mit der Arbeit fertig sein, weil er
krank war

він не міг закінчити праці, тому що був хворий.

ПРИМІТКА Ч. 47
ANMERKUNG N

Два (три ітд.) головні речення бувають злучені з собою т. зв. співрядними злучками (beieinander Bindewörter), якими є: und і, auch також, aber але, doch чейже, denn бо, dann тоді, darum тому, ja чейже, ausserdem крім того, sowohl — als auch так — як також, hernach після того, nicht nur — sondern auch не лише, але також, nämlich саме, sonst зрештою, weder — noch ані — ані, sogar навіть, weiter далі, teils-teils то-то, dessenungeachtet без огляду на це ітп.

Головне речення з побічним реченням злучене за-
всіди т. зв. підрядною злучкою (*unterordnetes Bindewort*).
Такі злучки бувають різні і ділимо їх відповідно до зна-
чіння. Отже на означення 1) *місця* (*ortsbestimmend*): *wo*
де, *woher* звідки, *wohin* доки, 2) *часу* (*zeitbestimmend*):
als (*wenn*) коли, *während* підчас коли, *ehe* заки, *seit* від
часу як, 3) *порівняння* (*vergleichend*): *wie* як, *sowie* так
як, *als* ніж, *als ob* немов би, *wie wenn* як колиб, 4) *доз-*
волу (*einräumend*): *obgleich*, *wenngleich*, *obwohl* хоч, 5)
умови (*bedingend*): *wenn* коли, *falls* навипадак, *якщо*,
6) *причини* (*begründend*): *weil* тому що, *da* тому що, 7)
ціли (*zwecklich*): *daß* щоби, *damit* коби, *um zu* щоби.
Увага: згаданої вгорі злучки *als* (коли) треба вживати
при минулих часах, зате злучки *wenn* (коли) при часі те-
перішнім або будучім. Однак, коли хочемо вжити злучки
wenn в значінні *jedesmal wenn* (за кожним разом, коли) —
тоді вживаємо її також і при минулім часі. Напр.: *als*
ich müde war, ging ich schlafen коли я був втомлений,
я пішов спати; *wenn ich dich sehe, werde ich mich sehr*
freuen коли тебе побачу, буду дуже тішитися. Однак:
wenn ich dich nur sah, freute ich mich sehr завіди, коли
я тільки тебе бачив, я тишився дуже.

ВПРАВА Ч. 23

ÜBUNG N

Ich und du, wir beide werden uns immer gut vertragen. — Ich bin bereit, mich freiwillig zum Militärdienst zu melden; auch du sollst das tun. — Ich habe dir gut geraten, aber du hast mir nicht gehorchen wollen. — Wir müssen einig sein, denn in der Einigkeit liegt die wahre Kraft. — Du warst immer zur Arbeit bereit, dein Bruder dagegen war ein Faulenzer. — Dein neuer Anzug ist weder schön noch praktisch. — Du sollst entweder an der Hochschule studieren, oder dich einem praktischen Beruf widmen. — Mein Vater hat sich erkältet, dessenungeachtet ist er heute wiederum in seine Kanzlei gegangen. — Zu deinem Geburtstag haben dir Glückswünsche gebracht nicht nur deine Verwandten, sondern auch ziemlich viele Bekannte. — Der Löwe gilt als König der Tiere, weil er gross und sehr stark ist. — Sprich so deutlich, dass man dich versteht. — Der Hut, welchen du anhast, gefällt mir nicht. — Jeder Mensch weiss, dass er sterben muss.

die Kraft	сила	wahr	правдивий
die Einigkeit	згода	bereit	готов
der Beruf	звання	praktisch	практичний
die Kanzlei	бюро, канцелярія	sich widmen	присвятитися
der Glückwunsch	бажання	sich erkälten	перестудитися
das Meerwasser	морська вода	gelten	вважати (за що)
der Schuss	стріл	deutlich	виразний
die Gefangenschaft	полон	salzig	солоний
sich vertragen	згоджуватися (хтось з кимось)	zuliebe	(з 3-ім відм.) для
freiwillig	добровільно	geraten	попасти
sich melden	зголоситися	verpflichten	зобовязати
raten	радити	sich zerzanken	пересваритися
gehörchen	(з 3-ім відм.) слухати	anklagen	обвинувачити
einig	згідливий	zurückgeben	віддати
		besitzen	посідати, мати

Не можна пити морської води тому, що вона солона. — Навіть тоді, коли щось знаєш, не говори, коли тебе не питають. — Не дам тобі спокою, поки не скінчиш цієї роботи. — Я зробив це тільки для тебе, бо зрештою я не був до цього зобовязаний. — Дитина знає, що мама любить її.—Я не говорю до тебе більше, відколи ти мене образив. — Два сусіди пересварилися, хоч раніш цілком добре погоджувалися. — Ворог дістався до неволі, не віддавши навіть стрілу. — Віддай мені гроші, бо в противному випадку заскаргу тебе. — Думаю, що ти повинен добровільно зголоситися до війська. — Найбільше подобається людям те, чого вони не мають.

ДВАДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТА ЛЕКЦІЯ

DIE VIERUNDZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE

Черговість слів. — Die Wortfolge.

Der Schüler lernt

ученик учитьсЯ.

Der Lehrer ist streng

учитель (є) строгий.

Der Schüler lernt, denn er will an der Hochschule studieren

ученик учитьсЯ, бо хоче студіювати у високій школі.

Der Lehrer ist deshalb streng, weil er es mit faulen Schülern zu tun hat

учитель є тому строгий, бо має до діла з лінивими учнями.

Lang lebe unser Führer!
хай довго живе наш Провідник!
Wir wissen, daß der Lehrer streng sein muß
знаємо, що вчитель мусить бути строгий.
Ist der Lehrer streng?
чи вчитель строгий?

ПРИМІТКА Ч. **48**
ANMERKUNG N

У головному реченні (Hauptsatz) в німецькій мові звичайна черговість слів (gerade Wortfolge) така, що на першому місці стоїть 1) підмет (Subjekt), на другому 2) присудок (Prädicat): der Schüler lernt. Або: 1) підмет, 2) помічне слово (Hilfszeitwort), 3) присудок: der Schüler ist ein Ukrainer.

На початку речення присудок стоїть тільки при запитках: bist du fleißig? У такому разі черговість слів така: 1) присудок і 2) підмет.

Ist er in die Stadt gefahren? чи він поїхав до міста? В цьому останньому реченні маємо: 1) помічне слово, 2) підмет, 3) ближче пояснення (nähere Bestimmung), 4) присудок.

Dieses schöne Buch habe ich gestern in der Buchhandlung gekauft цю гарну книжку я купив учора в книгарні. Тут маємо: 1) предмет (Objekt), 2) помічне слово, 3) ближче пояснення, 4) присудок.

У наведеному вгорі реченні, що висловлює бажання (Lang lebe unser Führer!) маємо 1) ближче пояснення, 2) присудок, 3) підмет.

Тільки тоді, коли в питайному реченні підметом є заіменник питайний, він стоїть на початку: wer hat das Buch zerrissen? хто роздер книжку?

У побічних реченнях (Nebensatz) на першому місці стоїть злучка, на другому підмет, далі ближче пояснення та щойно на кінці присудок. Лише після одної злучки denn присудок приходиться виїмково зараз після підмету, зрештою в усіх інших випадках (після: welcher, weil, wenn, daß, als ітд.) у побічному реченні присудок стоїть на кінці. Колиж присудок складається з кількох слів, не на кінці ставимо ту частину присудка, яка відмінюється. Напр.: ich weiß, daß du dich hast zum Militärdienst melden müssen знаю, що ти мусів зголоситися до військової служби.

Черговість слів у головних реченнях.

Die hauptsätzliche Wortfolge.

I.

1. підмет: Subjekt:	2. присудок: Prädicat:	3. ближче пояснення: nähere Bestimmung:
1. der Arbeiter	arbeitet	in der Fabrik
2. der Lehrer	lobt	seine Schüler
3. die Eltern	lieben	ihre Kinder

II.

1. підмет: Subjekt:	2. помічне слово: Hilfswort:	3. ближче по- яснення: nähere Bestim- mung:	2. присудок Prädicat:
1. Ich	bin	in die Stadt	gefahren
2. Er	ist	ein braver	Soldat

III.

1. присудок: Prädicat:	2. підмет: Subjekt	3. ближче пояснення nähere Bestimmung:
Kämpft	der Soldat	tapfer im Felde?

IV.

1. помічне слово: Hilfswort:	2. підмет: Subjekt:	3. ближче по- яснення: nähere Bestim- mung:	4. присудок: Prädicat:
hast	du	schon ihm das Geld	zurück- gegeben?

V.

1. предмет: Objekt:	2. присудок: Prädicat:	3. підмет: Subjekt:
den arbeitsam Arbeiter	belohnte	der Arbeitgeber

VI	1. предм.: Objekt:	2. помічне слово: Hilfswort:	3. ближче поясн.: nähere Be- stimmung:	4. підмет: Subjekt:	5. прису- док: Prädicat:
	den tapfe- ren Sol- daten	hat	während des Ge- fechtes	der Feld- herr	ausgezei- chnet

Черговість слів у побічних реченнях:
Die **nebenätzliche** Wortfolge:

1. злучка: Binde- wort:	2. підмет: Subjekt:	3. предмет (бл. пояс.): (näb. Best.)	4. прису- док: Prädicat:	5. помічне слово: Hilfswort:
dass	die Solda- ten	den Feind	geschla- gen	haben
wenn	die Kinder	von den El- tern	gelobt	werden
als	er	nach Hau- se	gekom- men	ist
nachdem	man	ihn verge- beus	gesucht	hat

ВПРАВА Ч. **24**
ÜBUNG N

Напиши наступні речення також в іншій черзі слів!
Schreibe die folgenden Sätze auch in einer anderen
Wortfolge:

Dein Bruder hat uns eine grosse Freude bereitet. —
Wir waren schon lange in keinem Lichtspieltheater. —
Aus kleinen Bächen werden grosse Flüsse. — Die Kinder
spielten auf einer grünen Wiese. — In jedem Krieg werden
die Dörfer und Städte zerstört. — Jeder Anfang ist schwer.
— Man lernt nicht für die Schule, sondern für sich selbst. —
Der Abgeordnete hielt an seine Wähler eine lange Rede. —
Wir schauten uns umsonst nach einem Schatten um. —

Wir wollen das weitere Spiel lassen. — Die Handwerker bedienen sich bei ihrer Arbeit verschiedener Werkzeuge.

das Lichtspieltheater	кіно-театр	die Taube	голуб
der Bach	потік	der Mund	} рот
der Fluss	ріка	der Maul	
die Wiese	лука	die Faust	п'ястук, кулак
der Anfang	початок	der Sperling	воробець
der Abgeordnete	посол	bereiten	приготовити, зроби- бити
der Wähler	виборець	grün	зелений
der Schatten	тінь	zerstören	зруйнувати
das Werkzeug	знаряддя	sich umschauen	оглянутися
Gott	Бог	zu	занадто
die Fabel	} казка, байка	verteilen	розділювати
das Märchen		sich bedienen	(з 2-им відм.)
der Briefträger	листонос		послугуватися

Переложи у двоякій черговості слів! Також у пасивній формі. —

Übersetze in der zweifachen Wortfolge! Auch in der leidenden Form.

Бог сотворив світ у семи днях. — Жив раз король, котрий мав сім доньок. — Полководець провадив велике військо проти ворога. — Сьогодні не підемо купатися, бо занадто зимно. — Богач не може розуміти бідного. — Байок можуть радо слухати старі і молоді. — Люди хвалили листоноса, що він швидко поділив (роздав) листи. — Нікому не падуть до рота печені голуби. — Воробець у кулаці ліпший, ніж голуб на даху. — Раз родяться люди і раз умирають.

ДВАДЦЯТЬ ПЯТА ЛЕКЦІЯ

DIE FÜNFUNDZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Залежність відмінка від дієслова та прикметника.
Die Abhängigkeit des Falles vom Zeitwort oder dem Eigenschaftswort.

Du sollst dich immer des Schwächeren annehmen
 ти повинен завжди вступатися за слабшим.

Schäme dich deiner Tat
 стидайся свого вчинку.

Erbarme dich dieser armen Frau
 змилосярдися над цією бідною жінкою.

Sie kann nicht ihrer (ihre) Handtasche entbehren
 вона не може обійтись без своєї торбини.

Ich habe deiner zwei Stunden lang geharrt
 я чекав на тебе дві години.

Gedenke der gefallenen Helden
 пам'ятай про поляглих героїв.

Kannst du dich nicht des Rauchens enthalten?
 чи не можеш стриматися від курення?

Ich kann mich nicht mehr des vorjährigen Erlebnisses
 genau besinnen

не можу пригадати собі вже докладно торішнього
 переживання.

Man beschuldigte ihn einer bösen Tat
 його обвинуватили у поганому вчинку.

Der Beamte ist seines Amtes enthoben worden
 урядовця позбавили його посади.

Er hat sich dessen genau überzeugt
 він докладно про це переконався.

Ist er seiner Krankheit bewusst?
 чи він свідомий своєї недуги?

Sie ist der Liebe ihres Gatten würdig
 вона заслужила собі на любов свого чоловіка.

ПРИМІТКА Ч. 49 ANMERKUNG N

У німецькій мові (як і в українській мові) різні дієслова та прикметники володіють різними відмінками, при чому в деяких випадках, як бачимо на наведених угорі прикладах, воно покривається з українською мовою (напр.: *bewußt* свідомий, *entheben* позбавити, — і в німецькій мові і в українській володіє 2-им відм.), в інших знову не покривається (напр. *beschuldigen* оскаржити, обвинувачувати: по українськи „когось у чомусь”, по німецьки „чогось”).

2-им відмінком правлять:

1. дієслова:

achten зважати на щось (також: *auf etwas*, з 4-им.)

bedürfen потребувати

denken, gedenken пам'ятати, згадувати (також: *an* з 4-им)

entbehren обійтись

entledigen позбутися

erwähnen згадати, натякнути
 ermangeln бракнути
 geniessen споживати, заживати
 harren чекати
 hüten берегти
 lachen сміятися (також: über з 4-им)
 pflegen плекати, опікуватися
 schonen берегти, хоронити
 spotten кепкувати собі (також: über etwas з 4-им)
 vergessen забувати
 warten чекати (також: auf jemanden з 4-им)
 walten управляти, володіти (також: über з 4-им)
 не особові:
 es erbarmt mich (seiner) жаль мені (його)
 es lohnt sich виплачується щось
 es jammert mich жаль мені чогось (когось)
 es gelüftet mich заохочується чогось (також: nach
 з 3-им)

зворотні:

sich annehmen заступитися за когось
 sich bedienen послугуватися чимось
 sich befeissen прикладатися до чогось
 sich bemächtigen заволодіти чимось
 sich besinnen пригадати собі щось (також: auf з 4-им)
 sich erinnern пригадувати собі щось (також: an
 з 4-им)
 sich enthalten стриматися від чогось (також: von з 3-м)
 sich erbarmen змилосердитися над кимось (також: über
 з 4-им)
 sich erfreuen втішатися чимось (також: über з 4-им)
 sich rühmen славитися чимось
 sich schämen стидатися чогось (також: über з 4-м)
 sich verwundern дивуватися (також: über з 4-им).

4-им відм. щодо особи („когось”) і 2-им щодо речі („чогось”):

anklagen оскаржити (когось у чомусь)
 beschuldigen оскаржити
 belehren повчати
 berauben ограбити (когось з чогось)
 entbinden розв'язати
 entblößen роздягнути
 entheben віддалити (когось від чогось), позбавити
 (когось чогось)
 entkleiden роздягнути (когось з чогось)

entlassen звільнити
 enthalten стримати
 erledigen полагодити, звільнити (когось від чогось)
 entwöhnen відзвичаїти
 lossprechen звільнити
 überzeugen переконати
 würdigen віддавати пошану

2. прикметники:

ansichtig (werden) спостерегти
 bar позбавлений
 bedürftig потребуєчий
 bewusst свідомий
 fähig здібний
 gewahr (werden) спостерегти
 gewohnt призвичаєний
 ledig вільний
 mächtig той, що володіє
 müde втомлений
 satt ситий
 schuldig винуватий
 überdrüssig збрідло мені
 verdächtig підозрілий
 würdig гідний
 wert вартний

Ich habe (= bin) ihm auf der Strasse begegnet
 я стрінув його на вулиці.

Zürne ihm nicht mehr
 не гнівайся більше на нього.

Die Reisenden sind glücklich einer Katastrophe ent-
 kommen

подорожні щасливо минули катастрофу.

Sie ist auffallend ihrer Mutter ähnlich
 вона надзвичайно подібна до своєї мамі.

Bist du schon fertig mit deiner Aufgabe?
 чи ти вже скінчив свою вправу?

Er sehnt sich schon nach Hause
 він тужить вже за домом.

3-ім відмінком правлять:

1. дієслова:

ähneln бути подібним (до когось)
 begegnen стрічати

folgen іти за кимось
 fluchen клясти
 lauschen вслухуватися
 nahen зближуватися
 zürnen гніватися

не особові:

es ahnt mir прочуваю
 es ekelt mir бридь бере мене (перед чимось: davon)
 es graut mir боюся, жах бере мене
 es fehlt mir брак мені
 es schauert mir здригаюся
 es schwindelt mir крутиться мені голова
 es schimmert mir видиться мені, миготить
 es ist mir wohl добре мені
 ihm war übel zumute він себе погано почував
 es ist mir bange боюся
 wie geht es Ihnen? як вам ведеться
 es tut mir leid прикро мені

2. прикметники:

ähnlich подібний
 angehörig приналежний
 böse злий
 fern далекий
 nachteilig шкідливий
 überlegen вищий (над когось духово)
 zugänglich доступний
 zugetan прихильний

(Крім того дуже багато дієслів і прикметників лущиться з приіменниками **mit**, **von** і **zu**, які з черги правлять 3-ім відмінком).

Der Wucherer fordert das Geld zurück
 лихвар домагається назад своїх грошей.

Der Schüler lernt die deutsche Sprache
 учень учиться німецької мови.

Ich wünsche ihm das Allerbeste
 бажаю йому всього найліпшого.

Er hat seinen Kameraden begleitet
 він товаришив свому товаришеві.

Wir hinderten ihm, eine Dummheit zu begehen
 ми перешкодили йому зробити дурницю.

Unser Bruder heiratete ein hübsches Mädchen
 наш брат оженився з гарною дівчиною.

Das Kleid ist seine zehn Mark wert
(цей) одяг вартний своїх 10 марок.

4-им відмінком володіють: 1) дієслова:

begleiten	товаришити	verteidigen	боронити
begehren	пожадати	wünschen	бажати
betreffen	торкатися	heissen, lassen	казати
brauchen	потребувати	segnen	благословити
erwarten	дожидати	verhüten	охоронити
fordern	вимагати	hindern	перешкодити
fürchten	боятися	heiraten	оженитися
gebrauchen	живити	leiten	кермувати
geniessen	споживати	regieren	правити
hoffen	сподіватися	spielen	грати
lernen	вчитися	sprechen	говорити
suchen	шукати		

прикметники:

2) неособові:

es friert mich морозить мене
es hungert я голодний
es schläfert я сонний

неособові:

3) прикметники:

alt старий
stark сильний
gross великий
hoch високий
lang довгий
weit далекий
wert вартісний

(Крім того багато дієслів і прикметників лучиться з приіменниками **für**, **gegen** і **um**, які з черги володіють 4-им відмінком).

ÜBUNG N 25

Wer als Knabe viel turnt, erfreut sich zu späten Lebensjahren der besten Gesundheit. — Die Ukraine rühmt sich ihrer Naturschätze. — Die Räuber haben die Reisenden ihrer Kostbarkeiten beraubt. — Ihr sollt euch eurer Oberkleider im Vorzimmer entledigen. — Der Angeklagte ist von der Anklage freigesprochen worden. — Bist du der deutschen Sprache mächtig? — Sie sollen vorangehen und wir werden Ihnen folgen. — Ich zürne ihm nicht mehr. — Es tut mir leid, dass ich dich gestern nicht sprechen konnte. — Obwohl jünger als er, war sie ihm um vieles überlegen. — Wir sollen uns damit begnügen, was wir haben. — Sei sparsam mit dem Geld! — Erkundige dich nach dem Deinigen. — Die Jungen spielen eifrig Fussball. — Im Kriege handelt es sich um das Schicksal des Volkes. — Man soll nur Gott

fürchten und das eigene Gewissen. — Man soll sich nach der Vaterlandsliebe und nach den geltenden Gesetzen richten. — Die Zeitungen berichten über die letzten Neuigkeiten. — Jedes Volk entscheidet allein über seine eigene Zukunft. — In der Not wendet man sich an seine Freunde mit der Bitte um Hilfe. — Man soll am meisten auf sich selbst bauen und mit den eigenen Kräften rechnen.

der Schatz	скарб, багатство	sparsam	ощадний
der Räuber	розбійник	sich erkundigen (nach)	дові- датися (про)
das Vorzimmer	передpokій	es handelt sich (um)	річ іде (про)
der Angeklagte	обвинуваче- ний	berichten	сповіщати (über про)
die Anklage	скарга, обвину- вачення	entscheiden	рішати (über про)
das Schicksal	доля	sich abbitten	випросити собі
das Gewissen	совість	klagen	} нарікати
die Neuigkeit	новина	sich beklagen	
die Beleidigung	образа	herrschen	панувати (über у, над)
die Rührung	схвилювання, зворушення	nachdenken	згадувати, дума
der Stoff	матерія	nachdenken	згадувати, ду- мати (über про)
der Fussball	копаний мяч	abnehmen	відняти
verbitten	випросити собі	miterleben	спільно пережити
turnen	робити (вправляти) руханку	behaupten	твердити
sich erfreuen	втішатися	bauen	будувати
sich rühmen	славитися	eifrig	ревно, жваво
sich entkleiden	роздягатися	sich richten (nach z 3-ім сто- суватися до, кермуватися (відповідно до)	
sich entledigen	позбутися		
freisprechen	звільнити		
mächtig	той, що володіє		
sich begnügen	вдоволитися		

Треба випросити собі всяку образу. — Нічого не по-маже нарікати на долю. — Чи пригадуєш собі наших добрих двох товаришів, з котрими ми стільки разом пережили? — Коли він побачив стільки нещастя, охопило його зворушення. — Ти повинен про це спершу переконатися, заки будеш (схочеш) щось твердити. — Якими мовами володієш? — Коли зближуєшся до церкви, здійми капелюх. — Бажай іншим добра і сподівайся сам кращих часів. — Одяг, що його ми носили, мав уже 10 літ і матерія була ще досить сильна, щоб її ще довше вживати.

ДВАДЦЯТЬ ШОСТА ЛЕКЦІЯ

Описова (посередня) мова). — Die indirekte Rede.

Описова (посередян) мова. — Die indirekte Rede.

Умовна форма. — Konditional.

Ich glaube er sei krank

думаю, що він (мабуть) хворий.

Ich wünsche Ihnen, daß Sie viel Glück hätten

бажаю вам, щоб ви мали багато щастя.

Er sagt, es wäre ihm besser gegangen, wenn er gesund gewesen wäre

він каже, що йому пішло би було ліпше, колиб він був здоров.

Wir fragten euch, was ihr wolltet?

ми питалися вас, що ви хочете?

ПРИМІТКА Ч. 50 ANMERKUNG N

І в німецькій і в українській мові можна вживати форми безпосереднього звороту до когось (direkte Rede) і форми описової (indirekte Rede). Напр. коли кажемо по-українськи „іди до дому”, то це зворот безпосередній; описовим (посереднім) він стає тоді, коли скажу: „я кажу, щоб він ішов до дому”. У німецькій мові ця посередня, описова форма остільки трудніша, що 1) після злучки daß (що, щоби), яка започатковує побічне речення, може стояти або дійсний спосіб (Wirklichkeitsform), або можливий (Möglichkeitsform) і 2) саме одною із прикметних рис німецької мови є викидання в описовій мові взагалі злучки та вживання самого тільки можливого способу, при чому присудок залишається на тому самому місці, як у реченні головнім. Такий приклад ми подали на самому початку цієї лекції. „Думаю, що він хворий” можна по німецьки сказати: 1) **ich glaube, daß er krank ist** (тоді, коли я знаю це напевне, і тоді треба казати: **ich weiß, daß er krank ist**), або 2) **ich glaube, daß er krank sei**, або 3) **ich glaube er sei krank** (тоді, коли це моє припущення, мій здогад або мій сумнів). Взагалі в описовій (посередній, залежній) німецькій мові вживаємо способу можливого, при чому так виразно зазначаємо цей можливий спосіб, що навіть *зміняємо час*, якщо дійсний і можливий спосіб даного дієслова в даному часі такий самий. Напр.: *не можна* сказати **sie fragten uns, ob wir in die Stadt gehen** (бо тоді не можна б розрізнити можливого способу від дійсно-

го), лише треба казати: *ob wir in die Stadt gingen*. Треба тямити, що в таких випадках замість можл. способу часу теперішнього — вживаємо можливого способу часу минулого недоконаного; замість мин. доконаного — давноминулого; замість будучого часу — т. зв. умовного. Т. зв. умовний спосіб дієслова приходить саме лише в описовій мові та в умовних реченнях. Умовним способом (Konditional) називаємо дієменник (часу тепер. або мин. докон.) отриманий з *ich würde*. *Ich würde bitten* = я просив би, *ich würde darauf eingehen* я на це згодився би; *er fragt, ob wir in die Stadt mitfahren würden* він питається, чи (може) ми з ним поїхали б (поїдемо) до міста.

Умовний спосіб теперішнього часу:
Konditional der Gegenwart:

активна форма:
aktive Form:

страдальна форма:
leidende Form:

<i>ich würde tragen</i>	<i>ich würde getragen werden</i>
<i>du würdest</i> „	<i>de würdest</i> „ „
<i>er würde</i> „	<i>er würde</i> „ „
<i>wir würden</i> „	<i>wir würden</i> „ „
<i>ihr würdet</i> „	<i>ibr würdet</i> „ „
<i>sie würden</i> „	<i>sie würden</i> „ „

Умовний спосіб минулого часу:
Konditional der Vergangenheit:

<i>ich würde getragen haben</i>	<i>ich würde getragen worden sein</i>
<i>du würdest</i> „ „	<i>du würdest</i> „ „ „
<i>er würde</i> „ „	<i>er würde</i> „ „ „
<i>wir würden</i> „ „	<i>wir würden</i> „ „ „
<i>ibr würdet</i> „ „	<i>ibr würdet</i> „ „ „
<i>sie würden</i> „ „	<i>sie würden</i> „ „ „

Спосіб умовний (Konditional) це мабуть найтрудніша форма у німецькій граматиці; навчитися правильно вживати її можна тільки після довгої вправи.

Приказовий спосіб в описовій мові користується словами *sollen* і *mögen*, як помічними. Напр.: *der Herr sagt, sein Diener solle sich sofort auf die Post begeben* пан сказав, що його слуга має негайно піти на пошту; *ich warne euch, ihr möget euch nicht so lange aufhalten* остерігаю вас, щоб ви так довго не затримувалися (не барилися).

При **питаннях** в описовій мові треба завжди ставити на початку *ob* (чи) і вживати можливого способу, того самого часу, що в мові безпосередній. Напр.: *der Lehrer fragte seine Schüler, ob sie ihn gut verstanden und ob sie richtig würden antworten können (= und ob sie richtig antworten könnten)* учитель запитав своїх учнів, чи вони його добре зрозуміли і чи зможуть правильно відповісти.

мова безпосередня: (direkte Rede):	мова описова: (indirekte Rede):
1. was schreibst du?	1. ich frage ihn, was er schreibe
2. hast du eine schöne Schrift?	2. ich frage ihn, ob er eine schöne Schrift habe
3. geh rasch in die Schule!	3. ich sage ihm, er soll rasch in die Schule gehen
4. ihr habt mit Recht eine schlechte Note bekommen	4. der Lehrer glaubte, die Schüler hätten mit Recht eine schlechte Note bekommen

ВПРАВА Ч. 26 ÜBUNG N

Der Jäger erzählte seinen Kindern, er sei auf die Jagd gegangen und habe zwanzig Hasen geschossen. — Der König traute seinem jüngeren Sohn nicht, er würde es besser verrichten, als dessen ältere Brüder. — Die Leute haben dem Mädcl gesagt, es wäre schuld an dem Schicksal seiner Brüder. — Sie hat einen Soldaten gesehen, sie glaubte aber, es

wäre der Hauptmann. — Ich habe heute einen Brief von meinem Kameraden bekommen, in dem er schreibt, er sei krank gewesen und habe mich deshalb nicht besuchen können. — Hätte ich das Geld gehabt, hätte ich mir dieses Auto gekauft. (= Wenn ich Geld gehabt hätte, würde ich mir dieses Auto gekauft haben). — Ich habe ihn schon mehrmals gebeten, er möge auf der Strasse aufpassen und solle nicht so rasch laufen.

das Auto	авто	prahlen	чванитися
die Regel	правило	verweilen = weilen	перебувати
die Grammatik	граматика		
trauen	довіряти	niedersetzen = setzen	
verrichten	полагодити	gerade	просто
schuld(ig)	винуватий	einfach	звичайний, поодинокий
mehrmals = öfters	частіше		
aufpassen	уважати		

Я йому сказав, щоб він так не хвалився, бо це негарно. — Він запевнював мене, що він не має вже ніяких грошей та буде змушений виїхати за границю шукати праці. — Як часто треба повторяти, що учень повинен слухати свого вчителя! — Я на правду не знаю, чи він вже вернувся до дому, чи все ще перебуває у місті. — Мій приятель скаржився передімною, що він такий хворий, що не має сили навіть піти до городу і сісти на лавку. — Коли матиму час, то буду вас просити взяти мене з собою до кіна. — З тим хлопцем нічого не дасться зробити, він просто не може зрозуміти найпростіших правил граматики. — Це вже час, щоб ви самі самостійно склали німецькі речення та пробували говорити по-німецьки.

ДВАДЦЯТЬ СЬОМА ЛЕКЦІЯ. SIEBENUNDZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE.

Ділення складів. — Die Silbentrennung.

Je - des Wort wird nach sei - nen ein - zel - nen

Sil - ben ge - trennt, nicht Buch - sta - ben

al - so, nur die Sil - ben sind trenn - bar.

Кожне слово ділиться по своїм складам, отже не букви є подільні, лише склади.

ПРИМІТКА Ч. **51**
ANMERKUNG N

Як в усіх мовах, таксамо й у німецькій треба при писанні ділити слова тоді, коли вони не вміщаються в один рядок. Найзагальніше правило, як ділити, теж

таке саме: так, як кожне слово само розпадається, коли його помалу вимовляємо. З інших правил найважливіші такі:

1) коли слово подвійне або взагалі зложене, то воно розпадається передусім на свої складові частини. Напр.: *das Abend-brot* вечеря, *das Mittag-essen* обід, *der Mittel-schul-lehrer* учитель середньої школи, *hoch-achtungs-voll* з високою пошаною, *aus-steigen* висідаги, *Gross-stadt* велике місто;

2) коли у слові, між складами, приходять тільки одна приголосівка, тоді вона переходить на другу сторону. Напр.: *le-sen*, *ge-hen*, *schrei-ben*, *Ti-sche*, *Bü-cher*. (З цього бачимо, що *sch* і *ch* є нероздільні. Таксамо не вільно ділити *th* і *ph*: *Phi-lo-so-phi-e*, *The-o-dor*). Однак, маючи на увазі перше правило про поділ зложених слів на окремі частини, приголосівка залишається і не переходить на другу сторону, якщо вона належить до складової частини зложеного слова. Напр.: *her-ein* до середини (*a ne he-rein*), *vor-an* наперед, *Schutz-engel* янгол-хоронитель;

3) коли між складами є більше приголосівок, то ділимо їх так, що на другу сторону переходить тільки одна, і то остання приголосівка (таксамо: *sch*, *ch*, *th*, *ph*). Напр.: *meh-re-ze Schrän-ke* кілька шаф, *eine Schreib-ma-schi-ne dient zum Schrei-ben* писальна машина служить до писання, *ein glat-ter Tisch* гладкий стіл, *sie kom-men* вони приходять, *die deut-sche Sprache* німецька мова, але: *Deutsch-land*). Тз це дві приголосівки (хоч вимовляємо їх, як одно наше ц) і тому їх треба ділити. Напр.: *sitzen* сидіти, *er macht dum-me Wit-ze* він робить дурні дотепи;

4) *ck* = *kk*, себто ділимо так, немов замість *ck* сто-ялиб два *k*. Отже: *der Acker* ріля, *Ak-ker*; *der Rock* піджак, *die Röcke*, *Rök-ke*; зате *st* не розділюється: *ko-sten* коштувати, *We-sten* захід.

Оклик. — *Das Empfindungswort.*

Hurrah, wir sind schon da! гурра, ми вже тут!

Pfui, was für ein abscheuliches Wetter! пфуй, яка препогана погода!

Weh' ihnen! горе їм!

ПРИМІТКА Ч. **52**
ANMERKUNG N

Багато окликів (*das Empfindungswort* або *der Empfindungslaut*) у німецькій мові таких самих, як в укра-

їнській, себто і німці й українці тими самими звуками віддають такі свої почування, як радість (ha, ha, ha! hahaha!), біль (ach!), брідь (brg!), сумнів (hm!) чи обурення (pfui!). Все-ж, кожна мова має свої прикметні оклики; напр.: геть! = weg (damit)! слава! = heil! про-бір! = bei Gott! о горе! = weh!

Є теж такі оклики, яких не можна перекласти, су-тонімецькі. Напр.: juchhe! = гей га! (вислів великої ра-дости); Donnerwetter! = до сто громів! Holla! = гей! (коли кликати когось); potztausend! до дідька!

Є врешті й такі оклики, якими німці наслідують звуки (звірят, машини, стрілу ітд.). Напр.: miau! puff! piff-paff!

ВПРАВА Ч. 27 ÜBUNG N

Weh mir, was habe ich nur da getan! — Pst, sprich darüber nichts deinem Vater! — Beide Knaben gingen zu- sammen baden und bums! ist einer ins Wasser gesprun- gen. — Er hat etliche Prügel bekommen und schrie „au!“ vor Schmerz. — Bim-bam, bim-bam, hört man zu Ostern alle Kirchenglocken läuten. — Der Führer hat eine grosse Rade gehalten und alle deutsche Volkgenossen begrüßten ihn mit unaufhörlichen Heil-Rufen. — Als der Schutzmann den Dieb auf frischer Tag ertappte und ins Gefängnis ab- führte, begleiteten den Frevler unterwegs die Pfui-Rufe.

Поділи такі слова на склади:

Du sollst folgende Wörter auf Silben trennen:

Schlußfolgerung (вносок), ertappen зловити (когось на чімсь), erwischen (піймати), sich setzen (сідати), ab- lauschen (підслухувати), bockig (упертий), er hat viele Böcke geschossen (зробив багато дурниць), Restaurant (ресторан).

die Glocke дзвін
der Volksgenosse земляк
der Ruf оклик
das Schimpfwort лайливе
слово
der Fluch проклин
der Teufel чорт
der Kessel котел
der Siedekessel котел, де
вариться

Gottlob! Gott sei Dank! слава
Bory!
der Arzt лікар
etliche кілька
läuten дзвонити
unaufhörlich безупинний
ertappen зловити
abführen відпроваджувати
unterwegs подорозі
freudig радісно

hitzig гарячий
 zornig розгніваний
 liefern достарчити
 seufzen зідхати

genesen видужати, поздоро-
 віти
 u. s. w. = und so weiter — ітд.
 undgl. — und dergleichen —
 ітп.

Це негарно вживати таких лайливих слів і прокльонів, як „до дідька” і т. п. — Гей, гей! викликували радісно хлопці на прогульці. — „До сто громів!”, крикнув старий вояк, який оповідав про бої, в котрих брав участь, — „це був гарячий час і чоловік сидів, як у кітлі!” — „Геть з цим!” крикнув розгніваний купець, побачивши поганий товар, що його йому достарчили. — Слава Богу! зідхнули діти, коли почули від лікаря, що їх хвора мама швидко видужає.

ДВАДЦЯТЬ ОСЬМА ЛЕКЦІЯ

DIE ACHTUNDZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE DIE UKRAINE.

Die Ukraine ist ein ausgedehntes, überaus fruchtbares Land. Westlich reicht es bis zu dem Fluss San, östlich bis zum Kaukasus, einem zerklüfteten Gebirge, und einem Strom, der Don genannt wird. Im Süden bilden das Schwarze Meer und die Karpathen die Grenze. Auf diesem 460.000 Quadratkilometer grossen Gebiet lebt das ungefähr vierzig Millionen Seelen zählende Volk der Ukrainer.

Es gibt eine Ostukraine mit der Hauptstadt Kiew am Dniepr und eine Westukraine, deren Hauptstadt Lemberg ist. Zur Westukraine gehören die Länder zu beiden Seiten der Flüsse Dniestr und Bug. Aber auch am linken Ufer des San, im Chelmerland und im Gebiet von Lemkow leben Ukrainer.

Aus der Geschichte wissen wir, dass über die Ukrainen zuerst Fürsten herrschten. Unter dem mächtigen Fürsten Wladimir dem Grossen nahmen die Ukrainer im Jahre 988 das Christentum an. Die wiederholten Ueberfälle wilder asiatischer Völkerschaften, insbesondere der Tataren, die am Anfang des 13. Jahrhunderts in das Land einfielen, richteten das ostukrainische Fürstentum zu Grunde. Im Westen dagegen, im galizisch-wolhynischen (bzw. Galizisch-Wladimirischen) Staate, behaupteten sich die ukrainischen Fürsten bis zum Jahre 1340, das heisst bis zum Feldzug des polnischen Königs Kasimir des Grossen, der die Westukraine an Polen angliederte. Erst das Entstehen des Kosakentums, das die Periode der Hetmanherrschaft einleitete, brachte die politische

Wiedergeburt des Ukrainertums. Nachdem der Hetman Bohdan Chmelnytzkyj Polen geschlagen hatte, wurde die Ukraine auf Grund des Paktes von Perejaslau dem Schutz der russischen Krone anvertraut. Das war im Jahre 1654. Ein Aufstand des Hetmans Iwan Mazepa im Jahre 1709 endete in der Schlacht bei Poltawa mit einer Niederlage.

Bis zur ersten Teilung Polens gehörte die Westukraine diesem Staate an. Damals, im Jahre 1772, fiel die Westukraine an Oesterreich und sie blieb ein Teil dieses Staates bis zum Zerfall der österreichisch-ungarischen Monarchie im Jahre 1918. Die russische Revolution und der Zerfall der österreichisch-ungarischen Monarchie waren für die Ukrainer das Signal zum Kampf um die Unabhängigkeit. In der Ostukraine rief die Zentralrada, das ukrainische Nationalparlament, die Volksrepublik aus, die von Deutschland anerkannt wurde und mit der die Zentralmächte am 9. Februar 1918 Frieden schlossen. Nach dem Abzug der deutschen Truppen aus der Ostukraine fiel dieses Gebiet an die Sowjetunion, während die Westukraine nach dem blutigen Krieg von den Polen erobert wurde. Im März 1923 stimmten die Westmächte der Teilung der Ukraine zu. Während des letzten kriegerischen Konfliktes mit Polen besetzten die Russen am 22. September 1939 die Stadt Lemberg. Somit ist beinahe das gesamte ukrainische Land und das ganze ukrainische Volk in den Grenzen des Sowjet-Staates vereinigt.

Die ukrainische Kultur kann auf eine tausendjährige glorreiche Geschichte zurückblicken. Das ukrainische Volk unterhielt frühzeitig ausgedehnte Handelsbeziehungen mit anderen Ländern. Bereits zur Zeit der ersten Kiewer Herzöge bestand ein enger wirtschaftlicher Kontakt zwischen der Ostukraine und dem byzantinischen Reich. Die fruchtbare Schwarze Erde und die herrlichen Gefilde an den Ufern des Schwarzen Meeres übten seit den ältesten Zeiten sowohl auf die mongolischen Stämme als auch auf die beiden slawischen Nachbarn der Ukrainer, die Polen und Russen, eine starke Anziehungskraft aus. Lange Jahre galt die Ukraine als die „Kornkammer Europas“. Gegenwärtig besitzt die Ukraine u. a. die grössten Rübenfelder sowie die bedeutendsten Zuckerfabriken in ganz Europa. Aber auch Kohlenbergwerke sind vorhanden, und die Oelgruben von Boryslau in der Westukraine sind nicht unbekannt.

Die altukrainische Kultur stand unter dem starken Einfluss von Byzanz und dessen Kunst. Die alten Denkmäler der ukrainischen Baukunst gehören zu den schönsten in

der Welt. Die altukrainische Sprache herrschte durch lange Zeit in Litauen vor; sie war dort die Sprache der amtlichen Kreise und der Literatur. Mit den Volksliedern, den „Dumen“, fasste die ukrainische Volkssprache allmählich Fuss in der Dichtkunst. Die Wiedergeburt der ukrainischen Literatur begann in der Ostukraine mit der „Eneida“ von Kotlarewskyj, in der Westukraine mit der „Rusalka Dnistrowa“ von Markian Schaschkewytsch. Der grösste ukrainische Dichter war Taras Schewtschenko, der Abstammung nach ein Bauer, der seinen nationalpolitischen Gedanken einen künstlerisch hochwertigen Ausdruck zu geben verstand. Zu nennen sind dann noch: als Schriftsteller der Lemberger Iwan Franko und als Historiker Professor Michael Hruschewskyj, der während der ukrainischen Revolution zum Präsidenten der erwähnten Zentralrada gewählt wurde.

Obwohl das ukrainische Volk jetzt keinen eigenen Staat besitzt, braucht sich niemand für die Zugehörigkeit zu dieser Nation zu schämen. Es gibt in der tausendjährigen Geschichte des ukrainischen Volkes unzählige Beispiele für Heldenmut, für Treue zur Heimat und zum angestammten Glauben der Väter. Den grössten Teil des ukrainischen Volkes bilden die Bauern. Der ukrainische Bauer ist gesund an Leib und Seele, und seine Liebe und Anhänglichkeit zum Boden, den er bebaut, ist sprichwörtlich. Er ist konservativ im besten Sinne. Jahrhundertlang siedeln die Bauerngeschlechter auf ein und demselben Stück Land, von dem sie sich genau so nicht losreissen lassen, wie von ihrer Sprache und den ererbten Sitten. Treu bleibt ihrem Volke auch die ukrainische Intelligenz, deren einziges Streben es ist, durch kulturelle, organisatorische und wirtschaftliche Arbeit dem Volke in seinem Lebenskampf behilflich zu sein.

das Gebirge (=die Berge)	die Teilung	поділ
гори	der Zerfall	розпад, розвал
das Christentum	християнство	ність, незалежність
der Überfall	наїзд, напад	die Unabhängigkeit
die Völkerschaft = das Volk	das Signal	гасло
нарід, племя	die Volksrepublik	народня
der Feldzug	похід	република
die Wiedergeburt	відродження	der Abzug
das Ukrainertum	українство	das Gebiet
der Grund	підстава, підвали-	die Handelsbeziehung
на	зв'язок	торгов.
der Aufstand	повстання	das Gefilde = die Felder
die Niederlage	поразка, про-	die Anziehungskraft
грана	притяга-	юча сила

die Kornkammer	шпихлір	fallen (an з 4. відм.)	припа-
das Rübenfeld	буракове поле	сти (комусь)	
die Zuckerfabrik	фабрика	anerkennen	признати
цукру		erobern	здобути
das Kohlenbergwerk	копаль-	kriegerisch	войовничий
ня вугля		besetzen	обсадити, зайняти
die Ölgrube	копальня нафти	vereinigen	обеднати
(ропи)		glotzeich	славетний
der Einfluss	вплив	zurückblicken	дивитися назад
die Dichtkunst	поетична	unterhalten	втримувати, за-
творчість, поезія		бавляти	
die Abstammung	походження	frühzeitig	д. вчасно
der Gedanke	думка	bestehen	існувати
der Ausdruck	вислів	wirtschaftlich	господарський
die Zugehörigkeit	приналеж-	ausüben	робити, мати (den
ність		Einfluss	вплив)
der Heldermut	геройська ві-	gegenwärtig	тепер, сучасно
двага		bedeuten	значити
der Leib	тіло	vorhanden sein	бути
die Anhänglichkeit	привяз-	unbekannt	незнайомий
зання		vorherrschen	мати першен-
der Sinn	сенс, змісл	ство, проводити	
ausdehnen	розтягати	amtlich	урядово, офіційно
überaus	надзвичайно	den Fuss fassen	зайняти місце
fruchtbar	плідний, плодови-	ступити ногою	
тий		künstlerisch	мистецький
zerklüftet	розбитий на про-	hochwertig	високо вартісний
пасти, повний щілин (die		erwähnen	згадувати
Kluft пропасть)		obwohl	хоча
zuerst	спершу	unzählig	безчисленний
insbesondere	особливо	anstammen	закорінити; оди-
einfallen	впасти	дичити	
zu Grunde richten	знищити	bebauen	управляти (ріллю,
до нащаду		den Acker)	
bzw = beziehungsweise	чи пак	siedeln	осідати, жити (на
чи то		землі)	
sich behaupten	втриматися	sich losreissen	вирватися
angliedern	прилучити	streben	змагати
einleiten	започаткувати	behilflich	помічний
anvertrauen	довірити		

ДВАДЦАТЬ ДЕВЯТА ЛЕКЦІЯ

DIE NEUNUNDZWANZIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE GROSSDEUTSCHLAND.

Deutschland ist das „Herz Europas“ genannt worden; nicht nur, weil es im Herzen Europas liegt, sondern vor allem deshalb, weil von seinem Pulsschlag das Schicksal des europäischen Kontinents abhängt. Es hat lange gedauert, ehe die verschiedenen deutschen Stämme geeint und in einem gewaltigen Reich zusammengeschlossen werden konnten. Der dieses Werk vollbrachte, war der deutsche Kanzler Otto von Bismarck. Sein Werk setzte der bisher grösste Führer des deutschen Volkes, Adolf Hitler, der Schöpfer des Grossdeutschen Reiches, fort. Er zerbrach das Schanddiktat von Versailles, streifte dem deutschen Volk die Fesseln, in die es nach dem Weltkrieg gelegt worden war, ab und erweiterte das Reichsgebiet um diejenigen Länder, in denen vorwiegend Deutsche lebten und schufen. Das Deutschland Bismarcks wird das Zweite Reich genannt, das Deutschland Adolf Hitlers das Dritte Reich.

Die Deutschen sind Nachkommen germanischer Stämme, die einstmals in den weiten Gebieten zwischen dem Schwarzen Meer, der Ost- und Nordsee und dem Atlantischen Ozean siedelten. Auf ihren Wanderungen kamen die Germanen nach Italien, nach Spanien, ja sogar nach Nordafrika. Die staatenbildende-Kraft jener gesunden, kriegerisch veranlagten Völker, die sich durch hohen Wuchs, Energie und Tatkraft auszeichneten, erprobte sich in mehreren Ländern. Selbst die slawischen Staaten gehen in ihren Uranfängen auf germanische Fürstengeschlechter zurück. Wir denken hier besonders an die Ruriks, aus dem germanischen Waregenvolk, die Begründer des grossen altukrainischen Reiches.

Die Gründung des Deutschen Reiches geht in der Hauptsache auf die West- und Ostgermanen zurück, unter denen die Franken und die Sachsen eine bedeutende Rolle spielten. Karl der Grosse ist der Begründer des gewaltigen Frankenreiches. Er führte bei den von ihm beherrschten germanischen Stämmen auch das Christentum ein. Leider wurden in diesem Kampf die Niedersachsen zu einem Teil ausgerottet. Ein Fürst dieser Niedersachsen, die nur mit Widerwillen das Christentum annehmen wollten, war Widukind. Neben Karl dem Grossen ist sein Name in die deutsche Geschichte eingegangen als der Name eines der bedeutendsten germanischen Kämpfer.

Reichskanzlers Adolf Hitler nimmt das deutsche Volk unter der Nationen der Welt wieder den ersten Platz ein.

der Pulsschlag бючка (удар бючки)	der Schmachfrieden ганебний мир
das Schicksal доля	abhängen залежати
das Reich держава	dauern тривати
der Schöpfer творець	einen еднати
die Fessel (-n) пута, окови	gewaltig могутній
der Nachkomme потомок	zusammenschliessen щіпити
die Wanderung мандрівка	разом
der Wuchs зріст	vollbringen виконати
die Tatkraft творча сила	fortsetzen продовжувати
der Uranfang первочин,	zerbrechen зламати
первісний початок	abstreifen зняти, стрясти
die Hauptsache головна річ	erweitern збільшити
der Begründer (der Gründer)	vorwiegend головно
основник	einstmals колись, давно
der Stamm племя	veranlagен настроювати
der Widerwille відраза,	staatenbildend державно-
спротив	творчий
mit Widerwillen неохоче	sich auszeichnen відзначитись
die Hälfte половина	sich erproben випробувати
der Nachfolger наслідник	себе
der Titel титул	ausrotten винищити
das Ereignis подія	annehmen прийняти
das Fürstentum князівство	eingehen згодитися
der Lauf біг, im Laufe впродовж	sich beilegen прикладатися
die Schranke бар'єра, границя	seitab = seither = seitdem відтоді
in Schranken weisen побити,	zerfallen розпастися
ставити на своє місце	allmählich поволи
der Spiegelsaal дзеркальна саля	hervorragend надзвичайно
die Gestalt постать	verstärken скріпити
der Nationalstaat національна держава	wertvoll вартісний
die Wissenschaft знання, наука	feierlich святочно
die Stufe ступінь, щабель	erheben піднести
das Vorbild правір, зразок	siegreich переможно
die Erfindungskraft винахід-	stattfinden статися, трапитись
на сила	aufweisen виказувати
	ansprechen промовляти (до когось)

erstrangig 1-го ступня
 verdanken завдячувати
 ungeheuer страшенне
 entwickeln розвивати
 bestaunen подивляти

vermögen = mögen могли
 lähmen спутати, спаралізу-
 вати
 einnehmen брати, займати

ТРИДЦЯТА ЛЕКЦІЯ DIE DREISSIGSTE UNTERRICHTSSTUNDE

(Märchen der Brüder Grimm).

Das Totenhemdchen.

Es hatte eine Mutter ein Bublein von sieben Jahren, das war so schön und lieblich, dass es niemand ansehen konnte, ohne ihm gut zu sein, und sie hatte es auch lieber als alles auf der Welt. Nun geschah es, dass es plötzlich krank ward und der liebe Gott es zu sich nahm. Darüber konnte sich die Mutter nicht trösten und weinte Tag und Nacht. Bald darauf aber, nachdem es begraben war, zeigte sich das Kind nachts an den Plätzen, wo es sonst im Leben gegessen und gespielt hatte; weinte die Mutter, so weinte es auch, und wenn der Morgen kam, war es verschwunden. Als aber die Mutter gar nicht aufhören wollte zu weinen, kam es in einer Nacht mit seinem weissen Totenhemdchen, in welchem es in den Sarg gelegt war, und mit dem Kränzchen auf dem Kopf, setzte sich zu ihren Füßen auf das Bett und sprach: „Ach, Mutter, höre doch auf zu weinen, sonst kann ich in meinem Sarge nicht schlafen; denn mein Totenhemdchen wird nicht trocken von deinen Tränen, die alle darauf fallen“. Da erschreckte Mutter, als sie das hörte, und weinte nicht mehr. Und in der andern Nacht kam das Kind wieder, hielt in der Hand ein Lichtchen und sagte: „Siehst du, nun ist mein Hemdchen bald trocken, und ich habe Ruhe in meinem Grab“. Da befahl die Mutter dem lieben Gott ihr Leid und ertrug es still und geduldig, und das Kind kam nicht wieder, sondern schlief in seinem unterirdischen Bettchen.

das Totenhemdchen смертна сорочина
 der Bube хлопець
 das Bublein } хлопчина
 das Bübchen }
 der Sarg домовина
 der Kranz вінок
 das Kränzchen віночок
 das Licht світло
 das Lichtchen світельце, сві- чечка

lieblich = lieb милый
 ansehen споглядати
 sich trösten потішатися
 verschwinden щезати
 aufhören заперестати
 trocken сухой
 befehlen (jemandem) поручи- ти (комусь) (=empfehlen)
 ertragen зносити
 geduldig терпеливо
 unterirdisch підземний

Der Fuchs und die Gänse.

Der Fuchs kam einmal auf eine Wiese, wo eine Herde schöner fetter Gänse so es, da lachte er und sprach: „Ich komme ja wie gerufen, ihr sitzt hübsch beisammen, so kann ich eine nach der andern auffressen“. Die Gänse gackerten vor Schrecken, sprangen auf, fingen an zu jammern und kläglich um ihr Leben zu bitten. Der Fuchs aber wollte auf nichts hören und sprach: „Da ist keine Gnade, ihr müsst sterben“. Endlich nahm sich eine das Herz und sagte: „Sollen wir armen Gänse doch einmal unser jung frisch Leben lassen, so erzeige uns die einzige Gnade und erlaub uns noch ein Gebet, damit wir nicht in unsern Sünden sterben: hernach wollen wir uns auch in eine Reihe stellen, damit du dir immer die fetteste aussuchen kannst“. „Ja“, sagte der Fuchs, „das ist billig und ist eine fromme Bitte, Betet, ich will so lange warten“. Also fing die erste ein recht langes Gebet an, immer: „Ga! Ga!, und weil sie nicht aufhören wollte, wartete die zweite nicht, bis die Reihe an sie kam, sondern fing auch an: „Ga! Ga!“ Die dritte und vierte folgte ihr, und bald gackerten sie alle zusammen. (Und wenn sie ausgebetet haben, soll das Märchen weitererzählt werden, sie beten aber alleweile noch immer fort).

der Schrecken	страх	jammern	нарікати, ГОЛОСИТИ
die Gnade	ласка	kläglich	жалісно
die Gnade erzeigen	показати	„unser jung frisch“ = „unser junges frisches“	„unser junges frisches“
das Gebet	проявити ласку	erlauben	дозволяти
die Sünde	дає молитва	fassen	схопити, ВЗЯТИ
beisammensitzen	сидіти разом	das Herz fassen	взяти на
auffressen = fressen	відвагу		
gackern	гекати	billig	дешевий, billig sein
aufspringen	скочити, схопитися	alleweil(e)	завсіді

Der Bauer und der Teufel.

Es war einmal ein kluges und verschmitztes Bäuerlein, von dessen Streichen viel zu erzählen wäre; die schönste Geschichte ist aber doch, wie er den Teufel einmal dran gekriegt und zum Narren gehabt hat.

Das Bäuerlein hatte eines Tages einen Acker bestellt und rüstete sich zur Heimfahrt, als die Dämmernug schon eingetreten war. Da erblickte er mitten auf seinem Acker einen Haufen feuriger Kohlen, und als er voll Verwundrung hinzuging, so sass oben auf der Glut ein kleiner

schwarzer Teufel. „Du sitzt wohl auf einem Schatz?“ sprach das Bäuerlein. „Jawohl“, antwortete der Teufel, „auf einem Schatz, der mehr Gold und Silber enthält, als du dein Lebtag gesehen hast“. „Der Schatz liegt auf meinem Feld und gehört mir“, sprach das Bäuerlein. „Er ist dein“, antwortete der Teufel, „wenn du mir zwei Jahre lang die Hälfte von dem gibst, was dein Acker hervorbringt. Geld habe ich genug, aber ich trage Verlangen nach den Früchten der Erde“. Das Bäuerlein ging auf den Handel ein. „Damit aber kein Streit bei der Teilung entsteht“, sprach er, „so soll dir gehören, was über der Erde ist, und mir, was unter der Erde ist“. Dem Teufel gefiel das wohl, aber das listige Bäuerlein hatte Rüben gesät. Als nun die Zeit der Ernte kam, so erschien der Teufel und wollte seine Frucht holen, er fand aber nichts als die gelben welken Blätter, und das Bäuerlein, ganz vergnügt, grub seine Rüben aus. „Einmal hast du den Vorteil gehabt“, sprach der Teufel, „aber das nächste Mal soll das nicht gelten. Dein ist, das über der Erde wächst, und mein, was darunter ist“. „Mir auch recht“, antwortete der Bäuerlein. Als aber die Zeit zur Aussaat kam, säte das Bäuerlein nicht wieder Rüben, sondern Weizen. Die Frucht ward reif, das Bäuerlein ging auf den Acker und schnitt die vollen Halme bis zur Erde ab. Als der Teufel kam, fand er nichts, als die Stoppeln, und fuhr wütend in eine Felsenschlucht hinab. „So muss man die Füchse prellen“, sprach das Bäuerlein, ging hin und holte sich den Schatz.

der Streich	жарт; удар;	die Rübe	рiпа (gelbe R. морква; rote R. бурак)
дурниця		der Vorteil	користь
die Heimfahrt	подорож до дому	das nächste Mal	найближчим разом
die Dämmerung	сутінок	die Aussaat	засів, посів
der Haufen	купа	der Weizen	пшениця
die Glut	жар	der Halm	стебло
die Verwunderung	здивування	die Stoppel	стерня
der Schatz	скарб	die Felsenschlucht	прогалина
der Lebtag	ціле життя	verschmitzt	хитрий
das Verlangen	жадоба, бажання	kriegen	дістати
das Verlangen tragen	щось забаглось	zum Narren machen	(haben) піддурити
der Handel	торг, торгівля	bestellen	замовити
die Ernte	жнивa	den Acker bestellen	управляти рілю
das Blatt	лист; газета	sich rüsten	готовитися

eintreten	вступити	gelb	жовтий
feurig	вогнистий	ausgraben	викопати
hervorbringen	видавати	es ist mir recht	годжуся
eingehen	вступати; годитися	reif	зрілий
entstehen	повстати	wütend	скажений
listig	хитрий, підступний	hinabfahren	зїхати вділ
säen	сіяти	freigebig	щедрий
holen	брати, нести	prellen	підбити; обманути
welk	зівялий	hingehen	іти кудись

Der kluge Knecht.

Wie glücklich ist der Herr, und wie wohl steht es mit seinem Hause, wenn er einen klugen Knecht hat, der auf seine Worte zwar hört, aber nicht danach tut und lieber seiner eigenen Weisheit folgt. Ein solcher kluger Hans ward einmal von seinem Herrn ausgeschickt, eine verlorene Kuh zu suchen. Er blieb lange aus, und der Herr dachte, der treue Hans, er lässt sich in seinem Dienste doch keine Mühe verdriessen. Als er aber gar nicht wiederkommen wollte, befürchtete der Herr, es möchte ihm etwas zugestossen sein, machte sich selbst auf und wollte sich nach ihm umsehen. Er musste lange suchen, endlich erblickte er den Knecht, der im weiten Feld auf und ab lief. „Nun, lieber Hans“, sagte der Herr, als er ihn eingeholt hatte, „hast du die Kuh gefunden, nach der ich dich ausgeschickt habe?“ „Nein, Herr“, antwortete er, „die Kuh habe ich nicht gefunden, aber auch nicht gesucht“. „Was hast du denn gesucht, Hans?“ „Etwas besseres, und das habe ich auch glücklich gefunden“. „Was ist das, Hans?“ „Drei Amseln“, antwortete der Knecht. „Und wo sind sie?“ fragte der Herr. „Eine sehe ich, die andere höre ich, und die dritte jage ich“, antwortete der kluge Knecht.

Nehmt euch daran ein Beispiel, bekümmert euch nicht um euern Herrn und seine Befehle, tut lieber, was euch einfällt, und wozu ihr Lust habt; dann werdet ihr ebenso weise handeln wie der kluge Hans.

der Knecht	парубок	aufmachen	відчиняти
die Weisheit	мудрість	sich aufmachen	зібратися
die Mühe	труд		в дорогу, відійти
die Mühe verdriessen	не жалувати	auf und ab (laufen)	туди й сюди (бігати)
die Amsel	кос	einholen	зловити
der Beispiel	приклад	jagen	іти на лови
ausschicken = schicken		einfallen	впасти (на думку)
ausbleiben	бути поза хатою	Lust haben	мати охоту
zustossen	трапитися	ebenso	таксамо

КЛЮЧ ДО ВПРАВ.
DER SCHLÜSSEL ZU ÜBUNGEN.

1.

Батько (є) строгий. — Вуйко багатий. — Тітка ще-дра. — Дідо і бабуня старі. — Внуки малі. — Брат має олівець. — Сестра голодна. — Тіточний брат є учеником. — Батьки мають дім. — Дім має город.

Der Schüler hat ein Buch. — Die Stadt ist gross. — Die Äpfel sind rund. — Der Fischer ist gesund. — Er hat ein Netz. — Die Schuhe ist geräumig. — Die Pferde sind hungrig. — Der Soldat ist tapfer. — Das Essen ist schmackhaft. — Ihr habt einen Garten. — Die Wälder haben viele Bäume. — Die Bäume sind hoch und grün. — Der Spiegel ist glatt. — Der Storch hat ein Nest.

2.

Чи кімната (є) ясна? — Так, кімната (є) ясна. — Чи миша велика? — Ні, миша дуже мала. — Чи стіна гладка? — Так, вона гладка. — Чи маєте гроші? — Ні, не маємо грошей. — Чи ви сьогодні сильні? — Хто є пильний? — Ученик (є) пильний. — Що має кінь? — Кінь має упряж.

Haben die Schüler die Federn? — Sind die Lehrer streng? — Haben die Kinder Eltern, Onkel und Tanten? — Ja, alle Kinder haben Eltern, aber nur manche haben Tanten und Onkel.

3.

Воробці (є) малі, воли великі. — Крук має чорні пера. — Чи вулиці є вузькі і брудні, чи широкі й чисті? — (Цей) пан є високий і поставний. — Військо має багато вояків. — Проміння місяця є зимні, проміння сонця є гарячі. — Жала і терні є гострі. — Цей ніж уже тупий. — Кожна людина має двоє очей і два вуха. — Тіточні брати мого сусіда не є вже учнями.

Sind die Raaben weiss? — Sind die Spatzen gross? — Nein, die Spatzen sind klein. — Ist das Messer stumpf? — Hast du die Hände rein (hast du reine Hände)? — Hat das Tier die Augen scharf (hat das Tier scharfe Augen)? —

Ist die Tür breit? — Duften die Blumen? — Nicht alle Blumen duften. — Hast du ein Hemd? — Ich habe viele Hemden.

(der Herr, des Herrn, dem Herrn, den Herrn, die Herren, der Herren, den Herren, die Herren; der Bär, des Bären, dem Bären, den Bären, die Bären, der Bären, den Bären, die Bären; die Tür, der Tür, der Tür, die Tür, die Türen, der Türen, den Türen, die Türen; die Frau, der Frau, der Frau, die Frau, die Frauen, der Frauen, den Frauen, die Frauen; das Ohr, des Ohres, dem Ohre, das Ohr, die Ohren, der Ohren, den Ohren, die Ohren; das Bett, des Bettes, dem Bett, das Bett, die Betten, der Betten, den Betten, die Betten).

4.

Де ти був учора вечером? — Я був учора вечером у театрі. — Де мешкають твої батьки? — Мої батьки мешкають у місті. — Чи місто велике? — Так, це велике місто. — Хто хвалив учнів? — Учні відповідали на питання учителя. — Поліція арештувала злодія. — Суддя покарав злочинця.

Ich war gestern im Garten. — Die Blumen dufteten. — Mein Vetter war gestern im Theater. — Was sagte der Lehrer in der Schule? — Die Hefte der Schüler waren rein. — Was machtest du heute früh? — Hast du heute abends Zeit? — Sie hatten gestern keine Zeit. — Wir antworten auf die Fragen. — Im Theater waren viele Knaben und Mädchen.

5.

Учень кладе на лавку каламар з чорним чорнилом. — У чайнику знаходиться гарячий чай. — Чи в літі дні є довгі чи короткі? — Відповідж на питання! — Ми мали вірного пса. — Кухарка поставила на стіл смаковиті страви. — Чи тобі смакує твоє солодке вино? — Чи твій батько урядовець? — Де він працював? — Чи ваш город коштував багато грошей? — Він коштував не тільки багато грошей, але також дуже багато праці.

Der Bäcker backte (buck) weisses Brot. — Wohin legtest du dein Buch? — Das dicke Heft befindet sich auf dem runden Tisch. — Die breiten Strassen einer Grosstadt sind abends hell. — Wir hörten im Sommer schöne Lieder. — Der alte Onkel beschenkte seine Neffen mit den schönen

Büchern. — Die mächtigen Fürsten herrschten in den Grossstädten.

6.

Будемо мати сьогодні веселий вечір. — Знайомий п'яніст прийде до нас, він буде грати на фортеп'яні і тоді ми будемо танцювати. — Що ти оповіш своєму батькові, коли прийдеш до дому? — Чи маєте поняття (чи можете уявити собі), яка кровава буде найближча війна? — Яке домашнє звіря є найлагідніше? — Одно місто є (таке) гарне, як друге. — Кожне місто краще, ніж село (від села). — Найкращі міста у Німеччині. — Нічого нема здоровішого, як тепле сонце, свіжий воздух і зимна вода (...від теплого сонця...). Ступенуй прикметники з трьох останніх речень!

Hast du Zeit (wirst du Zeit haben = wenn du Zeit haben wirst), dann kommst zu uns und wir werden tanzen. — Gut, ich komme, sobald ich nur die Aufgabe fertig habe. — Die heutige Aufgabe ist sehr schwer, viel schwerer (schwieriger), als die gestrige (als die von gestern). — Berlin ist schöner und grösser, als Krakau. — Die Steppen der Ukraine sind viel grösser, als alle anderen. — Der grösste Fluss in der Welt ist der Amazonen-Fluss.

7.

Жив раз король з своїми двома синами і трьома доньками. — Найстарша донька була найкраща. — Вівця дає нам вовну. — Чи ваш брат дома? — Чи це твій годинник, чи мій? — З ким ви були вчора у місті? — Це був мій братанок і моя сестрінка. — Івась подарував яблуко своєму шкільному товаришеві. — Твій капелюх (є) багато кращий, ніж його (від його).

Unser Leben gehört unserer Heimat. — Der König schenkte dem Frevler das Leben. — Das Kleid meiner Nichte ist bescheiden. — Mein Onkel reiste immer mit seinen Söhnen. — Sein Kleid ist grün, wie der Baum im Garten. — Das war ein schlechter Kauf. — Euer Kind ist schmutzig, das unserige ist rein.

8.

Був раз мудрий старець, він мав багато дітей і внуків. — Коли він був у доброму настрою (гуморі), оповідав усім своїм свої колишні пригоди. — Всі сусіди ша-

нували його, як свого батька. Вони любили такі вечори. Коли старий був втомлений, тоді вони казали йому „добраніч”. В той спосіб вони показували (проявляли) мудрцеві свою пошану.

Der Lehrer hat immer die schöne Schrift seiner Schüler gerne gehabt. — Waren sie schon im neuen Haus? — Es ist eine grosse Freude! (Es ist ein grosses Vergnügen!). — Es war einmal ein blutiger Krieg, es waren einmal tapfere Soldaten! — Ist euer Kummer gross? — Er hatte einmal einen treuen Freund. — Waren Sie bei ihrer Tante? — Die Schüler antworten auf die Fragen ihres Lehrers. — Die Nachbarn hatten immer viele Sorgen. — Es war einmal: in euerem Lande hat unser Fürst geherrscht. — Der Unterricht der deutschen Sprache forderte von den Schülern immer viel Arbeit. — Die Heiden hatten auf ihren Fluren (Feldern) viele Herden.

9.

Не кожний (є) щасливий у своєму житті. — Той сміється, хто на кінці сміється. — Ті учні, які слухають свого вчителя, будуть ще йому вдячні. — Нічого у світі безслідно не щезає. — Що люди чують, не все є правда. — Хтось оповідав сьогодні історії, інший повторив (повторював) їх. — Одна людина другій не (є) рівна. — Тим, які вмирають за свою батьківщину, ставлять (люди) пам'ятники.

Man glaubt den Älteren. — Diejenigen, welche in ihrem Leben viele Abenteuer hatten, erzählen sie gerne den anderen. — Welche (Was für) Blumen hast am liebsten? — Diejenigen, die am besten duften. — Der artige Knabe weiss, was sich ziemt, und was sich nicht ziemt. — Städte, deren Strassen breit sind, sind Grossstädte. — Wer reich ist, ist nicht immer gut. — Wer von euch war in Berlin? — Ist dort was Interessantes? — Nein, noch niemand von uns war dort.

10.

Батьки гнівалися на (з приводу) своїх дітей. — „Змилосоудіться над нами”, благають жебраки під церквами милостині. — Відвідувачі театру шукають за своїми місцями і сідають на них. — Люди щодня чешуться при зодяганні. — Чи ти будеш тішитися з дарунку, що його дістанеш на свої народини? — Ніхто не дивується, що

війна вимагає багато жертв. — Обезпечуємо себе в обезпеченій установі проти злодійства. — Оправдуємо себе, коли ми щось злого зробили.

Die Kinder entschuldigten sich vor ihren Eltern. — Beim Schreiben bedienen wir uns der Feder und der Tinte. — Ein kleines Kind kämmt sich noch nicht selber, seine Mutter kämmt es. — Der Soldat rühmt sich seiner Tapferkeit. — Man beschäftigt sich mit seinen alltäglichen Sachen (Dingen). — Man wundert sich, wenn man etwas Neues sieht. — Wir freuen uns, wenn es uns gut geht, wir ärgern uns, wenn es uns schlecht geht. — Sie haben sich gesetzt und haben das schöne Schauspiel bewundert.

11.

Люди кусають волове мясо зубами. — Полководець наказав наступ. — Де ти був учора вечером? — Що горіло так ясно вночі? — Ми прийшли здорово (здорові) додому. — Ми їли щодня свій сніданок, обід і вечерю з апетитом. — Зла собака вкусила цю дитину. — Чи ти простив своїм ворогам? — Восени летять птахи до теплих країв. — Він пішов швидко на дворець і на пероні чекав на потяг. — Взимі мерзнуть бідні люди. — Вліті люди пють багато води. — Найкраще соловейко співає на весну.

Die Äpfel und die Birnen wachsen auf den Bäumen. — Ich habe gestern bis zu Mittag geschlafen. — Hast du schon etwas über deine Bekannten erfahren? — Gestern hat man mir auf der Strasse meine Taschenuhr gestohlen. — Die Soldaten haben geschossen, und ich erschreck. — Am besten ist, den Tag mit einem Gebet anzufangen. — Das Wasser rinnt, der Mensch schwimmt. — Er hat sich rasch gewaschen, das Frühstück gegessen, und ist in die Schule gelaufen. — Was ist geschehen? — Wir haben gebeten und sie haben (man hat) uns geboten. — Er pfeift ein Lied. — Wir haben ihnen das Geld geliehen.

12.

Це вже наша дванадцята лекція німецької мови. — Скільки літ має твій батько? (Відповідь: напр.: mein Vater ist einundsechzig Jahre alt). — Чи знаєш, скільки мешканців має (рахує) Нью-Йорк? — При останньому переписі Нью-Йорк мав шість мільонів дев'ятьсот тридцять тисяч мешканців (sechs Millionen, neunhundertdreissigtau-

send). — Життя одної людини має приблизно 60 літ, деякі досягають вік навіть ста літ. — Живемо у 40-их роках ХХ-го століття. — В котрій годині йдеш щоденно до школи? — Йду щоденно точно в пів до восьмої години ранку до школи. — Зате моя сестра залишається дома і бере в 4 год. пополудні лекцію чужих мов.

hundredsiebenundsechzig, zweihundertvierundvierzig, fünfzehnhundertsechsunneunzig (tausendfünfhundertsechsunneunzig), siebenunddreissigtausend neunundachtzig, zehntausend sechshundertdreiundsiebzig, hunderteinundfünfzigtausend einundfünfzig, drei(dreimal)hunderttausendvierundeinundfünfzig.

Dienstag ist der zweite Tag in der Woche. — Um wieviel Uhr gehst du morgen spazieren? — Wir gehen alle zusammen am Sonntag gegen 4 Uhr nachmittags spazieren. — Mein guter Bekannter hat gestern in der Stadt für dreihundertfünfundfünfzig Mark eine goldene Taschenuhr gekauft. — Ich habe für meinen Anzug hundertzwanzig Mark bezahlt. — Die Soldaten marschierten auf der Strasse, und in der dritten Reihe habe ich meinen Bruder gesehen (erblickt). — Kennst du diesen Herrn in der siebenten Reihe rechts? — Wir sassen im Theater immer in der fünfzehnten Reihe.

13.

Був раз лісничий, він пішов до ліса на лови, і коли прийшов до ліса, чув, що щось кричить, немов мала дитина. — Наречений танцював з нареченою і думав, що вона ще ніколи не була така гарна. — Дні на весну бувають щораз довші, ночі щораз коротші. — Не всіх вояків убивають на війні. — У книгарнях продають книжки, у читальнях їх читають. — Колиб я був мав гроші, то я був би купив собі нове вбрання. — Бідним людям життя стає інколи важким тягарем. — Коли стало цілком темно, вояки пішли до атаки.

Verschiedene Gegenstände des ersten Bedarfes werden von den Handwerkern verfertigt. — Die Feinde sind im harten (schweren) Kampf (in einer harten Schlacht) geschlagen worden. — Die Hasen, die Wölfe, und die Bären werden von den Förstern geschossen. — Im Winter wird, uns kalt, im Sommer dagegen wird uns warm. — Die einen werden gelobt, die anderen getadelt. — In der Kriegszeit wird weniger gelacht und getanzt, als in der Friedenzeit.

Der Arme wäre glücklicher, wenn er Geld hätte. — Hätten sie gestern Geld gehabt, so wären sie nach Lemberg gefahren. — Sie wußten nicht, ob er gesund sei. — Hätte er Zeit gehabt, hätte er es schon gemacht (fertig gebracht).

14.

Наука в школі починається в 8 годині рано. — Зачини двері! — Поможи своїм приятелям у біді. — Крісло перевернулося з хлопцем. — Він побіг швидко наперед, а його товариші залишились позаду. — Вчасним ранком сонце сходить і вечером заходить. — Зимою дні стають коротші. — Повторяй щодня вивчені слова. — Уважай, щоб ти не впав. — Чому ви не взяли свого товариша з собою до театру? — Він швидко скінчив свою вправу (задачу) і відійшов додому.

Geh, wohin dich deine Pflicht ruft. — Warte, bis ich zurück bin. — Laufe nicht voran! — Wir haben immer auf die Worte des Lehrers gut aufgepasst. — Fange den Tag mit dem Gebet an. — Das Pferd ist auf der Strasse umgefallen und ist wieder aufgestanden. — Wir setzen unseren Unterricht der deutschen Sprache fort. — Ahmt gute Taten nach! — Bekommst du dein Geld zurück? — Bist du gestern spät aufgestanden? — Rufe deinen Bruder her und kommt beide mit. — Ich bin weggegangen, ehe du mich angerufen hast. — Gib das Buch in die Lesehalle zurück.

15.

Кожна людина мусить пильно працювати, чи хоче, чи ні. — Не можна спорити, коли хтось не має слушности. — Лїнвий воліє спати, ніж вчасно вставати. — З ким ти йшов учора на прохід? — Ти не повинен нікого ображувати. — Що ти післав своїй сестрі на її народини? — Чи не можеш сидіти спокійно? — Кожний знає, що мусить померти. — Маєте лише те робити, що вам наказує ваша совість.

Was soll das bedeuten? — Wir sollen den Armen helfen. — Können Sie (könnst ihr) morgen mit uns spazieren gehen? — Es mag sein, was will. — Die Feinde haben die ganze Stadt niedergebrannt. — Man wendet sich von den Verrätern ab. — Tu niemandem was Böses. — Bevor du was sprichst, sollst du zuerst denken. — Weisst du nicht, wohin er gegangen ist und wann er zurückkommt? — Weisst du nicht, wem begegnete er gestern? — Ich kann dieses

Buch nicht lesen. — Ich kenne ihn noch nicht, aber ich kann ihm kennen lernen. — Du darfst nicht das tun, was dir dein Lehrer verboten hat. — Lass ihn in Ruhe; was willst du von ihm?

16.

Підчас бою блискає і гремить, як серед бурі. — Цілу годину падав град і збіжжя мусило багато потерпіти. — Чи ти не міг його вчора бачити? — Весною тає і багато води спливає. — Хай біжать, ми підемо за ними. — Не будемо сперечатися (не сварімся), ти мабуть маєш слухність (мабуть правда за тобою). — Чому ти не хотів учора вчитися? — Не дай йому голодувати.

In welcher Jahreszeit schneit und in welcher blitzt und donnert es? — Im Frühling gibt es viel Gewässer, und es fließt ab. — Ihr sollt suchen und ihr werdet finden. — Während des Unterrichtes sollst du deinen Nachbarn in Ruhe lassen. — Man schaut mit Vergnügen, wie es schneit. — Die Unterrichtsstunde war sehr schwer, und wir haben alle Wörter auswendig nicht erlernen können (wir konnten nicht alle Wörter auswendig erlernen). — Du hast gestern das kalte Wasser nicht trinken sollen. — Lassen wir den Streit, wir mögen in Eintracht leben.

17.

Не маємо часу зробити це. — Вояки дістали приказ стріляти на ворога. — Живеться, щоби працювати, і працюється, щоби могли жити. — Він пішов спати, не зівши своєї вечері. — Замість піти зі мною на прохід, він пішов до дому, щоби приготувитися до завтрашньої лекції. — Поможи мені нести цей тягар. — Чому не хочеш оповісти мені своїх переживань? — Він станув на залізничім шляху (торі) і не хотів іти далі. — Це сумно, коли приятелі покинуть в нещастю (буквально: бути залишеним своїми приятелями в нещастю). — Не слід від нікого вимагати — працювати понад сили.

Es ist uns sehr angenehm, Sie bei uns zu sehen. — Er ist weggegangen, ohne Abschied genommen zu haben. — Man soll freundlich sein (es ziemt sich, freundlich zu sein). — Man soll jedem auf seine Frage antworten (jedem seine Frage beantworten). — Ihr sollt uns Jungen erlauben (Erlaubet uns Jungen) mit euch Älteren zu arbeiten. — Es ist angenehm, fürs Vaterland zu sterben. — Man hat ihn ge-

zwungen, zu Hause zu bleiben und deutsche Sprache zu lernen. — Ihr sollt (Sie sollen) den Armen helfen. — Statt mit uns zu streiten (zu zanken), sollt ihr uns etwas Interessantes erzählen. — Was gedenken Sie morgen abends zu tun? — Willst du nicht mit mir spazieren gehen? — Ich hoffe, morgen Geld bekommen zu können. — Wo hast du deinen besten Kameraden kennen gelernt?

18.

Иди до переплетника й кажи оправити собі три книжки з образками. — Вибери собі страви з карти страв. — Літом люди носять літні одяги (вбрання), зимою зимові. — Люди їдять в їдальні, працюють у робітні (кімнаті до праці), сплять у спальні. — Коли не розумієш якогось чужого слова, шукай його (за ним) у словнику чужих слів. — Зимою нема для дітей ніякої більшої приємности, як їздити на совгах. — Батьки наших батьків називаються дідами. — Не треба чекати на крик нещасливого, що зазнав нещастя, слід завжди бути готовим до помочі.

Du sollst in der Papierhandlung eine Füllfeder kaufen. — Willst du mit deinem Grossvater und mit der Grossmutter spazieren gehen? — Was hast du zu deinem Namenstag bekommen (erhalten)? — Hast du die Tinte in das Tintenfass gegossen? — Zünde des Streichhölzchen an! — Kaufe mir (Du sollst mir kaufen) das Schreibpapier und drei Postkarten. — Das Wort, welches aus zwei Wörtern zusammengesetzt wird, heisst ein zusammengesetztes Wort. — In der deutschen Sprache gibt es viele (eine Menge von) zusammengesetzte(n) und doppelte(n) Wörter(n). — Hänge deine Kleider im Kleiderschrank in unserem Schlafzimmer auf. — Wenn man zu Besuch kommt, soll man sich immer im Vorzimmer das Oberkleid ausziehen.

19.

Діти заблудили посередині ліса. — Перед ратушем стоїть величавий пам'ятник. — Я залишився з твого приводу (через тебе) сьогодні дома, замість піти до школи. — Затопили корабель разом з залогою. — Муштини вимандрували за границю (на чужину) разом з своїми жінками і дітьми. — Колесо крутиться довкола своєї осі, земля обертається (порушується) довкола сонця. — Він працював від вчасного ранка до пізнього вечера. — Одяги хоронять нас перед зимном. — Хто це стукає до дверей? — Найстарший з наших братів є теж найвищий.

Diesseits der Grenze dehnen sich die weiten Felder aus, jenseits die dunklen Wälder. — Sind Sie mit uns oder gegen uns? — Wir unterscheiden das Gute vom Bösen vermöge des Verstandes. — Ihr sollt euch (Sie sollen sich) gemäss den Gesetzen benehmen (handeln). — Nach dem Tode des Vaters, hat der älteste von den Brüdern die Wirtschaft übernommen. — Die tapferen Soldaten gehen mutig gegen den Feind. — Du wirst dir ohne mich nicht Rat geben können. — Der Förster hat die Flinte auf die Schulter genommen. — In zehn Tagen kehre ich zurück. — Du sollst den Apfel in vier Teile teilen. — Geh nach Hause und lege dich ins Bett. — Nach dem Unterricht kann man ausruhen.

20.

Де чути (рохит) жаб, там є вода. — Я найшов свій загублений годинник там, де за ним (його) шукав. — Всюди є добрі і злі люди. — Роби те, що тобі каже твій обов'язок. — Йди туди, куди маєш іти. — Підчас нашого наступу ворог кинувся до втечі. — Коли ти маєш щось полагодити, зроби це негайно. — Після того, як діти помолилися, вони пішли спати. — Поки станеш старий, неодно ще переживеш. — Що волієш: піти до театру, чи дістати нову книжку? — Завтра, завтра, лиш не нині, — кажуть ліниві люди. — Ми вже досить довго не бачилися. — У зимових вечорах найрадше сидиться (люди сидять) дома. — Чому показуєшся так рідко (буквально: даєш себе так рідко бачити). — Колись жили люди далеко довше, ніж нині. — По дощі завсіді приходить гарна погода. — Та сама околиця виглядала кілька літ тому цілком інакше. — Я прийду швидко туди, куди ти йдеш. — Може оповіш мені, що ти цікавого вчора пережив? — В неділю зробимо імовірно (дуже імовірно) довгий прохід.

Man lebt nur einmal. — Der Berg ist viel näher, als ich vorher gedacht habe. — Manchmal im Dezember gibt es noch keinen Schnee. — „Man soll das Fell des lebendigen Bären nicht verkaufen“ (des noch am Leben gebliebenen Bären) — sagt das Sprichwort. — Warum willst du mir nicht dein Erlebnis erzählen? — Ich habe zwar keine Zeit, aber ich werde dir gern wenigstens einen Teil erzählen. — Nicht alles ist Gold, was glänzt. — Du hast immer was zu reden. — Du sollst öfters früh aufstehen. — Am besten wäre es, immer mit allem zufrieden zu sein. — In Deutschland fährt man an (auf) der rechten Seite (wird rechts ge-

fahren). — Warum besuchst du uns so selten? — Wir können zusammen, auch mit anderen Kameraden, spazieren gehen. — Das ukrainische Volk hat viel gelitten.

21.

Армії цесаря Наполеона переходили кілька літ по всій Європі, аж поки побили їх під Ляйпцігом і Ватерльо. — Найкращим костелом у Відні є собор св. Степана. — Церква (св.) Софії у Києві належить до найкращих будівель у світі. — Цесареві Йосифові II. багато завдячує поселенська акція німців на сході. — По (На) обох берегах Рену віддавна стояли закріплені мури лицарських замків.

Der grösste Feldherr in der Geschichte der Ukraine ist Hetman Bohdan Chmelnytzkyj. — Auf den Feldern von Poltava sind die Truppen Karls des Zwölften geschlagen worden. — Hast du das Werk Taras Schewtschenkos „Kobzar“ gelesen? — Unlängst hat in der Türkei ein Erdbeben stattgefunden. — Im ersten Jahre der Regierung des Kaisers Franz Joseph des Ersten ist der Frondienst aufgehoben worden. — Rings um Lemberg dehnen sich die Wälder (breiten sich die Wälder aus). — Schon von weitem sieht man die Kirche des heiligen Georg (wird die Kirche... gesehen).

22.

На що ти дивиш у театрі з більшою приємністю (Що ти радше оглядаєш у театрі): на драму чи на комедію? — Новобранців покликали до військової служби. — Діамант це властиво (поправді) вуголь. — У Південній Америці є багато республік. — За найбільшу революцію у новітній історії світа вважають французьку революцію у 18-му столітті. — Люди вкладають свої ощадности на банкове конто. — Найславнішим німецьким музикою є Ришард Вагнер. — Найкращий товар можна дістати у великих фірмах. — Є доктори філософії, права і медицини.

Die Genies werden nicht so oft geboren. — Der König l'ess ein Ultimatum senden. — Die Königinnen des Zornes hiessen in der griechischen Mythologie Furien. — Die Photographien werden in Albums (in Alben) gelegt. — Das Klima Europas ist veränderlich. — Nur die Leute (Männer)

mit starken Charakteren können Führer der Völker werden. — Die Vaterlandsliebe ist die grösste Idee. — Im Winter gibt es eine niedrige Temperatur.

23.

Я і ти, ми оба будемо все добре згоджуватися. — Я готов добровільно зголоситися до військової служби, також ти повинен це зробити. — Я тобі добре порадив, але ти не хотів мене послухати. — Мусимо бути згідливі (одностайні), бо у згоді (єдності) лежить правдива сила. — Ти був завжди готовий до праці, зате твій брат був лінюх. — Твоє нове вбрання не є ані гарне, ані практичне. — Ти повинен або студіювати у високій школі, або посвятитися (якомусь) практичному званню. — Мій батько перестудився, не вважаючи на те пішов сьогодні знову до бюро. — На твої народини (В роковини твоїх народин) принесли (прислали) тобі бажання щастя не лише твої свояки, але й досить далекі знайомі. — Льва вважають королем звірят, тому, що він великий і дуже сильний. — Говори так голосно, щоб тебе розуміти. — Капелюх, що ти його маєш на собі, не подобається мені. — Кожна людина знає, що мусить вмерти.

Man darf nicht das Meerwasser trinken, weil es salzig ist. — Auch dann, wenn du was weisst, sollst du nicht reden (rede nicht, sprich nicht), ohne gefragt zu werden (wenn dich niemand fragt; wenn du nicht befragt wirst). — Ich lass dich nicht in Ruhe, bis du die Arbeit fertig machst (fertig bringst; bist du mit der Arbeit fertig bist). — Ich habe es nur deinetwegen gemacht, denn sonst war ich dazu nicht verpflichtet. — Das Kind weiss, dass die Mutter es liebt (dass es von der Mutter geliebt wird). — Ich spreche zu dir nicht mehr, seitdem du mich beleidigt hast. — Zwei Nachbarn haben sich zerzankt, obwohl sie sich vorher (früher) ganz gut vertragen haben. — Der Feind ist in die Gefangenschaft geraten, ohne einen Schuss abgegeben zu haben. — Gib mir das Geld zurück, sonst klage ich dich an. — Ich glaube, dass du dich freiwillig zum Militär melden solltest (спос. можл. мин. недок.). — Am meisten gefällt den Menschen das, was sie nicht besitzen (haben).

24.

Eine grosse Freude hat uns dein Bruder bereitet. — Schon lange waren wir in keinem Lichtspieltheater. — Grosse Flüsse werden aus kleinen Bächen. — Auf einer grü-

nen Wiese spielen die Kinder. — Die Dörfer und Städte werden in jedem Krieg zerstört. — Schwer ist jeder Anfang. — Nicht für die Schule lernt man, sondern für sich selbst. — An seine Wähler hielt der Abgeordnete eine lange Rede. — Umsonst schauten wir uns nach einem Schatten um. — Das weitere Spiel wollen wir lassen. — Bei ihrer Arbeit bedienen sich die Handwerker verschiedener Werkzeuge.

Gott hat die Welt in sieben Tagen geschaffen. In sieben Tagen hat Gott die Welt geschaffen. Die Welt ist vom Gott in sieben Tagen geschaffen worden. — Der Feldherr führte gegen den Feind ein grosses Heer. Gegen den Feind führte der Feldherr ein grosses Heer. Ein grosses Heer wurde vom Feldherrn gegen den Feind geführt. — Wir werden heute nicht baden gehen, da es zu kalt ist. Heute werden wir nicht baden gehen, da es zu kalt ist. — Der Reiche kann den Armen nicht verstehen. Den Armen kann der Reiche nicht verstehen. Der Arme kann vom Reichen nicht verstanden werden. — Die Alten und die Jungen können gerne die Märchen hören. Die Märchen können gerne von den Alten und den Jungen gehört werden. — Man hat den Briefträger gelobt, dass er rasch die Briefe verteilt hat. Den Briefträger hat man gelobt, dass er rasch die Briefe verteilt hat. Der Briefträger ist gelobt worden, dass er... — Gebratene Tauben fallen niemandem in den Mund. Niemandem fallen gebratene Tauben in den Mund. — Der Spatz in der Hand (in der Faust) ist besser, als die Taube auf dem Dach. Besser ist der Spatz in der Hand, als die Taube auf dem Dach. — Einmal werden die Menschen geboren und einmal sterben sie. Die Menschen werden einmal geboren und einmal sterben sie.

25.

Хто як хлопець багато вправляє руханку, той до пізніх літ життя втішається найкращим здоров'ям. — Україна славиться своїми природними багатствами. — Розбійники зрабували подорожнім їхні дорогоцінності. — Ви повинні роздягатися з своїх верхніх одягів у передпокою. — Обвинуваченого звільнили від його обвинувачення. — Чи ти володієш німецькою мовою? — Ідїть наперед, а ми підемо за вами. — Я більше на нього не гніваюся. — Мені прикро, що я не міг з тобою вчора говорити. — Хоч молодша від нього, проте вона його перевищувала (була від нього розумніша). — Вдоволімся тим, що маємо. — Будь ощадний з грїшми! —

Довідайся щодо твоїх. — Молодці жваво грають копанний мяч. — На війні річ іде про долю народу. — Треба (слід) боятися тільки Бога і власної совісти. — Треба кермуватися любов'ю батьківщини та стосуватися до обов'язуючих законів. — Часописи повідомляють про останні новини. — Кожний нарід сам рішає про свою власну будучину. — У біді звертаються люди до своїх приятелів з просьбою щодо помочі (помогти їм). — Треба рахувати найбільше на себе самого і на власні сили.

Man soll sich jede Beleidigung verbitten. — Es hilft nichts, über das Schicksal zu klagen (sich über das Schicksal zu beklagen). — Erinnerst du dich nicht zweier guten Kameraden (der zwei guten, oder: der guten zwei), mit denen wir so viel miterlebt haben? — Als er so viel Unglück gesehen hatte, bemächtigte sich seiner die Rührung. — Du sollst dich zuerst überzeugen, bevor du etwas behaupten willst. — Welcher Sprachen bist du mächtig? — Wenn du einer Kirche nahst, nimm den Hut ab (du sollst den Hut abnehmen). — Du sollst den anderen Gutes wünschen und selber auf bessere Zeiten hoffen. — Der Anzug, den wir getragen haben, war schon zehn Jahre alt, und der Stoff war noch stark genug, um weiter gebraucht zu werden.

26.

Лісничий оповідав своїм дітям, що він пішов на лови і застрілив двадцять заяців. — Король не довіряв сьому наймолодшому синові, що той краще це поладить, ніж його старші братя. — Люди сказали дівчині, що вона винувата долі (за долю) своїх братів. — Вона побачила вояка, однак вона думала, що це сотник. — Я дістав сьогодні листа від мого товариша, в якому він пише, що був хворий і тому не міг мене відвідати. — Коли б я був мав гроші, то був би купив собі це авто. — Я вже кількакратно його просив, щоб він уважав на вулиці та що не повинен так швидко бігти.

Ich habe ihm gesagt, er solle nicht so prahlen, da es nicht schön sei. — Er versicherte mich, er habe schon kein Geld mehr und er werde ins (nach dem) Ausland fahren müssen, um Arbeit zu suchen. — Wie oft soll man es wiederholen, der Schüler solle seinem Lehrer gehorchen! — Ich weiss wirklich nicht, ob er nach Hause zurückgekommen sei, oder, ob er nicht in der Stadt verweile. — Mein Freund beklagte sich vor mir, er sei so krank, dass er nicht

einmal die Kraft habe, in den Garten zu gehen und sich auf die Bank niederzusetzen. — Wenn ich Zeit habe, würde ich Sie bitten, mich ins Lichtspieltheater mitzunehmen (mitnehmen zu wollen). — Mit dem Burschen liesse sich nichts machen; er könne gerade die einfachsten Regeln der Grammatik nicht verstehen. — Es wäre schon Zeit: Sie könnten selbstständig die deutschen Sätze zusammenstellen und probieren, deutsch zu sprechen.

27.

Горе мені, що я тут наробив! — Тс, не кажи про це ніщо своєму батькові. — Оба хлопці пішли разом купатися і „бумс!“ один з них скочив до води. — Він дістав кілька прочуханів і кричав „ой“ з болю. — Бім-бам, бім-бам, чути на Великдень, як дзвонять всі церковні дзвони. — Провідник виголосив велику промову і всі німецькі земляки витали його безупинними окликами „слава!“ — Коли поліцай піймав злодія на вчинку і відпроваджував до в'язниці, подорозі стрічали злочинця оклики „пфуй“.

Es ist nicht schön, solche Schimpfworte und Flüche zu gebrauchen, wie „zum Teufel“ udgl. — Juchhe! riefen freudig die Knaben auf dem Ausflug. — „Donnerwetter“, rief der alte Soldat, der über die Kämpfe, an denen er teilgenommen hatte, erzählte, — „Das war eine hitzige Zeit und man sass, wie in einem Kessel!“ — „Weg damit“, rief zornig der Kaufmann, als er die schlechte Ware erblickte, die ihm gebracht worden war. — „Gott sei Dank!“ seufzten die Kinder, als sie vom Arzt erfahren (gehört) hatten, ihre kranke Mutter werde bald zur Gesundheit kommen (genesen).

Schluss-fol-ge-rung. — Er-tap-pen. — Er-wi-schen. — Sich set-zen. — Ab-lau-schen. — Bok-kig. — Er hat vie-le Bök-ke ge-schos-sen. — Re-stau-rant.

28.

УКРАЇНА.

Україна є просторим, надзвичайно плодовитим краєм. На захід сягає аж до ріки Сяну, на схід по повні пропастей гори Кавказу, та до ріки, званої Доном. На півдні становлять границю Чорне Море і Карпати. На цім просторі завбільшки 460.000 кв. клм. живе нарід мудро поводитись, як розумний Івась.

Існує Східня Україна зі столицею Києвом над Дніпром і Західна Україна, якої столицею є Львів. До Західної України належать земля по обох сторонах рік Дністра і Буга. Однак українці живуть таксамо по лівому березі Сяну, на Холмщині і в країні Лемків (на Лемківщині).

З історії знаємо, що над Українцями панували спершу князі. За могутнього князя Володимира Великого Українці прийняли в 988 році християнство. Часті напади диких азійських племен, головно Татар, які напали на край з початком 13-го століття, знищили (довели до руїни) східньо-українське князівство. Зате на заході, у Галицько-Волинській (чи пак Галицько-Володимирській) Державі втрималися українські князі аж до року 1340, себто до походу польського короля Казимира Великого, який прилучив Західну Україну до Польщі. Щойно повстання (народини) Козаччини, яка започаткувала період панування гетьманів, принесло відродження українства. Після того, як гетьман Богдан Хмельницький розбив Польщу (побив Поляків), на підставі умови в Переяславі він завірив (піддав) Україну під охорону російської корони. Це сталося у 1654 р. Повстання гетьмана Івана Мазепи скінчилось у 1709 р. програною.

Аж до першого поділу Польщі належала до неї Західна Україна. Тоді, у 1772 році, Західна Україна дісталася Австрії і була частиною тієї держави аж до розпаду австро-угорської монархії у 1918 році. Російська революція і розвал Австро-Угорщини стали для Українців гаслом до боротьби за самостійність. У Східній Україні Центральна Рада, український національний парламент, проголосила Народню Республіку, яку признала Німеччина та з якою Центральні Держави заключили 9 лютого 1918 р. мир. Після відходу німецьких військ зі Східньої України дістався цей край Світському Союзові, підчас коли Західню Україну здобули після кровавої війни Поляки. У березні 1923 року західні великодержави погодились на поділ України. Підчас останнього воєнного конфлікту з Польщею Росіяни обсадили (зайняли) місто Львів 22 вересня 1939 року. Таким робом майже вся українська земля і майже весь український нарід обєднались в границях світської держави.

Українська культура може споглядати на (= має за собою) тисячелітню славетню історію. Український нарід утримував дуже вчасно широкі торговельні взаєми-

ни з іншими країнами. Вже за часів перших київських князів існував тісний господарський зв'язок між Східною Україною та візантійським цісарством. Плодовитий чорнозем і чудові лани над берегами Чорного Моря мали від найдавніших часів так для монгольських племен, як і для обох славянських сусідів Українців, для Поляків і Москалів, притягаючи силу (= притягали з чималою силою). Довгі роки славилась Україна як „шпихлір Європи”. Під цю пору Україна має м. і. найбільші буракові поля та найповажніші цукроварні у цілій Європі. Однак є там також копальні вугля, відомі теж копальні нафти у Бориславі, у Західній Україні.

Староукраїнська культура стояла під сильним впливом Візантії і її мистецтва. Старі пам'ятки українського будівництва належать до найкращих у світі. Староукраїнська мова панувала довгий час у Литві; вона була там мовою урядових кол і літератури. З народними піснями, з думами, українська народня мова здобувала собі поступово місце у поезії. Відродили українського письменства на Східній Україні започаткувала „Енеїда” Котляревського, на Західній Україні — „Русалка Дністрова” Шашкевича. Найбільшим українським поетом був Тарас Шевченко, походженням селянин, який зумів надати своїм національно-політичним думкам високомистецьку форму. Слід назвати також письменника Івана Франка, Львовянина, та історика, професора Михайла Грушевського, який під час української революції став головою згаданої Центральної Ради.

Хоч український нарід не має тепер ніякої власної держави, ніхто не потребує стидатися приналежності до тієї нації. У тисячелітній історії українського народу є безчисленні приклади героїської відваги та вірності супроти батьківщини і отриманої у спадщині віри батьків. Найбільшу частину українського народу творять селяни. Український селянин є здоровий на тілі й душі, а його любов і привязання до землі, яку управляє, перейшла до пословиці. Він є консервативний у найкращому змислі. Сотні літ живуть селянські родини на тім самім клаптику землі, від якої вони так само не дозволяють відорвати себе, як від своєї мови і звичаїв своїх предків. Вірною залишається свому народові також українська інтелігенція, якої єдиним змаганням є те, щоб культурницькою, організаційною та господарською працею помагати свому народові в його боротьбі за життя.

Велика Німеччина.

Німеччину назвали „серцем Європи”, — не тільки тому, що вона лежить у серці Європи, але передусім тому, що від її бючки залежить доля європейського сухододу. Довго воно тривало, поки різні німецькі племена зєдинились і могли злучитись в одній могутній державі. Тим, хто доконав цього діла, був канцлер Оттон фон Бісмарк. Його діло продовжував найбільший дотеперішній Провідник німецького народу, Адольф Гітлер, творець Великонімецької Держави. Він зломив ганебний диктат Версалю, скинув з німецького народу кайдани, що їх наклали йому після світової війни, і поширив державний простір на ті землі, на яких німці у більшості жили і творили. Німеччину Бісмарка називають „Другим Райхом”, Німеччину Адольфа Гітлера „Третім Райхом”.

Німці є предками германських племен, які колись поселялись на далеких просторах поміж Чорним Морем, Східним і Північним Морем та Атлантийським Океаном. У своїх мандрівках Германи зайшли до Італії, до Іспанії, ба навіть до Північної Африки. Державно-творча сила тих здорових, войовничо настроєних народів, які відзначалися високим зростом, енергією і творчою силою, дала себе пізнати у численних країнах. Навіть славянські держави стрічають у своїх перших початках германські княжі роди. Маємо тут передусім на увазі Руриків (Руриковичів) з германського племені Варягів, основників великої староукраїнської держави.

Оснування Німецької Держави торкається головню західних і східних Герман, серед яких велику роль грали Франки і Саксонці. Карло Великий є основником могутньої франконської держави. Він запровадив християнство у германських народів, над якими запанував. Нажаль, у тій боротьбі подекуди до нащадку винищили південних Саксонців. Один князь тих Саксонців, які тільки серед спротиву (при спротиві) приймали християнство, звався Відукінд. Поруч із Карлом Великим його імя ввійшло до німецької історії, як імя одного з найзнаменитіших германських войовників.

Державу Франків (Франконську Державу) поділили. Східня полоса (земля, край, держава) Франків становила підвалину під Німецьку Державу. Першими німецькими

володарями були Людвик Німецький, який жив у IX ст., і король Генрик I., який панував у першій половині X-го ст. Його наслідник Оттон Великий підбив Італію і прийняв титул римського цісаря. Відтоді говориться (є мова) у німецькій історії про „Римське цісарство німецької нації”. Німецькі володарі вживали титулу римського цісаря аж до 1806 року.

Німецька історія багата у великі й геройські воєнні події. З числених німецьких маленьких держав і князівств, на які в ході історії розпалась була Німеччина, витворювалась поступенно потуга, яка знову мала вивістити Німеччину: це були Пруси. Одною з найвизначніших постатей пруської історії є Фридрих Великий, який скріпив владу Прусії і вперше вдарив по Австрії (поставив на своє місце Австрію, навчив Австрію розуму). За нього припала Німеччині одна з найбільш вартісних провінцій — Шлезьк. У 1871 році пруський король Вільгельм I став, завдяки політиці Бісмарка, німецьким цісарем. Урочисте (святочне) проголошення цісарем (піднесення до титулу цісаря) сталося (мало місце) після переможної війни проти Франції, у дзеркальній салі Версалу.

Німеччина, після Росії, найбільша держава Європи, має (простору) ок. 600.000 кв. клм. і має сьогодні ок. 80 мільонів мешканців. Щодо меншин, то їх Німеччина майже не має. Тому можна про неї в її нинішній постаті казати, як про національну державу. Німці є культурною нацією найвищого ступня. Надзвичайно велика частина німецької поетичної творчости ввійшла до європейського письменства і грає в ній визначну роль. Наука стоїть у Німеччині на дуже високому ступні. Вона стала перовзором для інших держав і народів. Це головно технічні науки, яким світ має найбільше завдячити. Німецька хемія і німецька будова машин ведуть провід у світі. Саме у ділянці техніки Німці проявили величезну винахідну силу, яку люди загально подивляють та якій дивуються.

Світова війна і ганебний версайський мир не змогли спаралізувати сил німецького народу. Завдяки передбачливій політиці Фірера і державного канцлера Адольфа Гітлера, німецький нарід займає серед світових націй знову перше місце.

(КАЗКИ БРАТІВ ГРІММІВ).*Смертна сорочина.*

Мала одна мама семилітнього хлопчину, і такий він був гарний і милий, що хто тільки поглянув на нього, той мусів бути до нього добрий (мусів бажати йому добра); і мама теж любила його більше, ніж усе інше на світі. Аж ось сталося таке, що хлопчина раптом захворів і Господь покликав його до себе. Мати не могла після того потішитись і плакала днем та ніччю. Але швидко потім, як похоронено дитину, вона показувалась ніччю на тих місцях, де звичайно за свого життя сиділа і бавилась; плакала мати, то й вона плакала, коли ж приходив ранок — вона щезала. Але коли мати не хотіла заперестати плакати, вона прийшла одної ночі у своїй білій смертній сорочині, в якій поклали її до домовини, з віночком на голові, сіла на ліжко у ногах мами і сказала: „Ох, мамо, перестань уже плакати, бо ж я не можу заснути у своїй домовині; бо моя смертна сорочина не хоче обсохнути з твоїх сліз, які геть усі падуть на неї”. Тоді злякалася мама, коли це почула, і вже більше не плакала. А другої ночі дитина прийшла знову, тримала в руці свічку і сказала: „Бачиш, тепер моя сорочина буде швидко суха і маю вже спокій у своїй могилі”. Тоді мати поручила Господові Богові свій біль та терпіла його тихо й спокійно, та й дитина більше вже не прийшла, тільки спала у свому підземельному ліжечку.

Лис і гуси.

Прийшов раз лис на луку, де сиділо стадо гарних товстих гусей. Тоді він засміявся і сказав: „Оце приходжу, немов мене кликали: ви сидите собі тут гарненько всі разом, так, що можу пожерти одну за другою”. Гуси загегали зі страху, схопилися, почали голосити і жаліливо просити за своє життя. Але лис не хотів нічого слухати: „Тут нема ніякої ласки, ви мусите вмерти”. Вкінці одна взяла на відвагу і сказала: „Якщо вже маємо ми, бідні гуси, втратити своє молоде життя, то зроби нам цю єдину ласку і дозволь нам ще помолитись, щоб ми не померли у наших гріхах: після того поставимось в один ряд, щоб ти міг вишукувати собі щораз то найтовстішу”. „Так,—сказав лис,—ваша правда та й просьба ваша побожна: ви моліться, а я вже почекаю”. Ото ж перша розпочала досить довгу молитву, усе „Ге!

ге!”, та що зовсім не мала охоти заперестати, то друга не чекала, поки прийде на неї черга, тільки почала й собі: „ге! ге!” Третя й четверта пішла її слідами і швидко ге-гали всі разом. (А коли скінчать молитися, тоді нашу байку будемо оповідати далше, але вони все ще завсіди моляться).

Селянин і чорт.

Був собі раз второпний і хитрий мужичок, про штучки якого можна би багато оповідати. А всеж, найкраща історія та, як він раз підійшов та піддурич чорта.

Сваток працював раз на полі та готовився вже вертатись до дому, бо налягла вже темрява (стало вже темно). Раптом побачив посередині свого поля купу горючого вугля, і коли надзвичайно здивований підійшов туди — нагорі на жарі сидів малий чорний дідько. „Ти певне сидиш на скарбі?” сказав селянин. „Так”, відповів чорт, „на скарбі, який має більше золота і срібла, ніж ти бачив його у своєму житті”. „Скарб лежить на мому полі і належить до мене”, заявив селянини. „Він буде твій”, відповів чорт, „коли ти мені впродовж двох літ даватимеш половину того, що несе твоє поле. Грошей маю досить, але забаглося мені страшенне плодів землі”. Мужичок згодився на цей торг. „Але щоб не було ніякої сварки при поділі”, заявив він, „то хай до тебе належить те, що над землею, а до мене, що під землею”. Чортові дуже це сподобалося, але хитрий мужичок посадив буряки. І коли оце настав час жнив, то з'явився дідько і хотів забрати свій збір, але не знайшов нічого більше, як тільки пожовкле зівяле листя, а мужичок, цілком доволений, витягав свої буряки. „Раз тобі вдалося (раз ти мав більший хосен)”, сказав чорт, „але на другий раз воно вже більше не повториться. Твоїм буде те, що над землею росте, моїм, що під нею”. „Хай буде і так” („Згода і на це”), заявив селянин. Але коли прийшов час засівів, мужичок не посадив буряків, тільки засіяв пшеницю. Збіжжя дозріло, мужичок вийшов на поле та стинав повні колоси аж до самої землі. Коли надійшов чортяка, то не знайшов нічого, як тільки стерня, і скажений зіхав до пропасти між скелями. „Так треба виводити в поле лиси”, сказав мужичок та пішов і приніс собі скарб.

Второпний парубок.

Який щасливий пан і як добре ведеться в його домі, коли він має второпного парубка, який вправді слу-

хає, що пан говорить, але не робить так, лиш радше кермується власним розумом. Одного такого мудрого Івася післав його пан пошукати за заблуканою коровою. Довго його не було і його пан думав собі, що вірний Івась таки не цурається у службі ніякої роботи. Але коли таки зовсім не показувався, злякався пан, чи йому щось не приключилося, сам пішов і хотів розглянутися за ним. Він мусів довго шукати, аж вкінці побачив парубка, як той бігав по широкому полі туди й назад. „Но, дорогий Івасику”, сказав пан, наздігнавши його, „чи ти знайшов корову, за якою я тебе післав?” „Ні, пане”, той відповів, „корови я не знайшов, але я її навіть не шукав”. „За чим же ти шукав, Івасю?” „За чимось ліпшим, — і я це таки знайшов”. „Що ж це таке, Івасю?” „Три коси”, відповів парубок. „Де ж вони?” спитався пан. „Одного бачу, другого чую, а за третім ганяюся”, відповів второпний парубок.

Візьміть собі з нього приклад, не журіться про свого пана і про його прикази, робіть радше, що вам прийде на думку й до чого маєте охоту; тоді будете таксамо мудро поводитись, як розумний Івась.

ВИКАЗ ДІЄСЛІВ ТВЕРДОЇ І НЕПРАВИЛЬНОЇ ВІДМІНИ.

DAS VERZEICHNIS DER ZEITWÖRTER DER STARKEN U. UNREGELMÄSSIGEN
KONJUGATION

backen пекти	ich backe	du bäckst	ich buck (backte)	ich habe gebacken
befehlen приказувати	ich befehle	du befiehlst	ich befahl	ich habe befohlen
beginnen розпочинати	ich beginne	du beginnst	ich begann	ich habe begonnen
beissen кусати	ich beisse	du beissest	ich biss	ich habe gebissen
bergen ховати	ich berge	du birgst	ich barg	ich habe geborgen
bersten тріскати	ich berste	du birst	ich barst	ich bin geborsten
besinnen sich надумуватись	ich besinne m.	du besinnst d.	ich besann mich	ich habe m. besonnen
besitzen посідати	ich besitze	du besitzt	ich besass	ich habe besessen
betrügen обманювати	ich betrüge	du betrügst	ich betrog	ich habe betrogen
bewegen порушувати	ich bewege	du bewegst	ich bewog	ich habe bewogen
biegen гнути	ich biege	du biegst	ich bog	ich habe gebogen
bieten жертвувати	ich biete	du bietest	ich bot	ich habe geboten
binden вязати	ich binde	du bindest	ich band	ich habe gebunden
bitten просити	ich bitte	du bittest	ich bat	ich habe gebeten
blasen дути	ich blase	du bläsest	ich blies	ich habe geblasen
bleiben лишатись	ich bleibe	du bleibs	ich blieb	ich habe geblieben
braten пекти	ich brate	du brätst	ich briet	ich habe gebraten
brechen ламати	ich breche	du brichst	ich brach	ich habe gebrochen
brennen горіти	ich brenne	du brennst	ich brannte	ich habe gebrannt
bringen приносити	ich bringe	du bringst	ich brachte	ich habe gebracht
denken думати	ich denke	du denkst	ich dachte	ich habe gedacht
dingen наймати	ich dinge	du dingst	ich dang (dingte)	ich habe gedungen
dreschen крутити, молотити	ich dresche	du drischst	ich drosch	ich habe gedroschen
dringen тиснути	ich dringe	du dringst	ich drang	ich habe gedrungen
dürfen могли	ich darf	du darfst	ich durfte	ich habe gedurft

empfangen приймати	ich empfange	du empfängst	ich empfang	ich habe empfangen
empfehlen поручати	ich empfehle	du empfiehlest	ich empfahl	ich habe empfohlen
empfinden почувати	ich empfinde	du empfindest	ich empfand	ich habe empfunden
erlöschen гасити	ich erlösche	du erlichst	ich erlosch	ich bin erloschen
erschallen залунати	ich erschalle	du erschallst	ich erscholl-alte	ich bin erschollen
erschrecken злякатись	ich erschrecke	du erschrickst	ich erschrack	ich bin erschrocken
erwägen обмірковувати	ich erwäge	du erwägst	ich erwog	ich habe erwogen
essen їсти	ich esse	du isst (isest)	ich ass	ich habe gegessen
fahren їхати	ich fahre	du fährst	ich fuhr	ich bin gefahren
fallen падати	ich falle	du fällst	ich fiel	ich bin gefallen
fangen ловити	ich fange	du fängst	ich fing	ich habe gefangen
finden знаходити	ich finde	du findest	ich fand	ich habe gefunden
flechten плести	ich flechte	du flichtst	ich flocht	ich habe geflochten
fliegen літати	ich fliege	du fliegst	ich flog	ich bin geflogen
fliehen втікати	ich fliehe	du fliehst	ich floh	ich bin geflohen
fliessen плисти	ich fliesse	du fliessest	ich floss	ich bin geflossen
fressen жерти	ich fresse	du frisst	ich frass	ich habe gefressen
frieren мерзнути	ich friere	du frierst	ich fror	ich habe gefroren
gären киснути; кипіти	ich gäre	du gärst	ich gor (gärte)	ich habe gegoren
gebären родити	ich gebäre	du gebierst	ich gebar	ich habe (bin) geboren
geben давати	ich gebe	du gibst	ich gab	ich habe gegeben
gebieten доручати, приказати	ich gebiete	du gebietest	ich gebot	ich habe geboten
gedeihen дозрівати	ich gedeihe	du gedeihst	ich gedieh	ich bin gediehen
gefallen подобатись	ich gefalle	du gefällst	ich gefiel	ich habe gefallen
gehen іти	ich gehe	du gehst	ich ging	ich bin gegangen
gelingen вдаватися	ich gelinge	du gelangst	ich gelang	ich bin gelungen
gelten уважати (за щось)	ich gelte	du giltst	ich galt	ich habe gegolten
genesen виздоровляти	ich genesse	du gene(se)st	ich genas	ich bin genesen
geniessen споживати	ich genieße	du genießeest	ich genoss	ich habe genossen

geraten попасти	ich gerate	du gerätst	ich geriet	ich bin geraten
geschehen статися	ich geschehe	du geschiehst	ich geschah	ich bin geschehen
gewinnen зискати	ich gewinne	du gewinnst	ich gewann	ich habe gewonnen
giessen лити	ich giesse	du giessst	ich goss	ieh habe gegossen
gleichen рівнятися	ich gleiche	du gleichst	ich glich	ich habe geglichen
gleiten сунутись	ich gleite	du gleitest	ich glitt	ich bin geglitten
graben хоронити, копати	ich grabe	du gräbst	ich grub	ich habe gegraben
greifen ловити	ich greife	du greifst	ich griff	ich habe gegriffen
halten тримати	ich halte	du hältst	ich hielt	ich habe gehalten
hangen висіти	ich hange	du hängst	ich hing	ich bin gehangen
haben мати	ich habe	du hast	ich hatte	ich habe gehabt
hauen бити	ich haue	du haust	ich hieb	ich habe gehauen
heben підносити	ich hebe	du hebst	ich hob	ich habe gehoben
heissen називатись	ich heisse	du heisst	ich hiess	ich habe heheissen
helfen помагати	ich helfe	du hilfst	ich half	ich habe geholfen
kennen знати	ich kenne	du kennst	ich kannte	ich habe gekannt
klingen звучати	ich klinge	du klingst	ich klang	ich habe geklungen
kneifen щитати	ich kneife	du kneifst	ich kniff	ich habe gekniffen
kommen приходити	ich komme	du kommst	ich kam	ich bin gekommen
können могли	ich kann	du kannst	ich konnte	ich habe gekonnt (können)
kriechen повзати	ich krieche	du kriechst	ich kroch	ich bin gekrochen
laden вантажити	ich lade	du lädst	ich lud	ich habe geladen
lassen лишати	ich lasse	du lässt	ich liess	ich habe gelassen
laufen бігати	ich laufe	du läufst	ich lief	ich bin gelaufen
leiden терпіти	ich leide	du leidest	ich litt	ich habe gelitten
leihen позичати	ich leihe	du leihst	ich lieh	ich habe geliehen
lesen читати	ich lese	du liest	ich las	ich habe gelesen
liegen лежати	ich liege	du liegst	ich lag	ich bin gelegen
lügen брехати	ich lüge	du lügst	ich log	ich habe gelogen

mahlen молоти	ich mahle	du mahlst	ich mahlte	ich habe gemahlen
meiden оминати	ich meide	du meidest	ich mied	ich habe gemieden
melken доїти	ich melke	du milkst	ich molk (melkte)	ich habe gemolken
messen міряти	ich messe	du misst	ich mass	ich habe gemessen
mögen могти	ich mag	du magst	ich mochte	ich habe gemocht (mögen)
müssen мусіти	ich muss	du musst	ich musste	ich habe gemusst (müssen)
nehmen брати	ich nehme	du nimmst	ich nahm	ich habe genommen
nennen звати	ich nenne	du nennst	ich nannte	ich habe genannt
pfeifen свистати	ich pfeife	du pfeifst	ich pfiff	ich habe gepfiffen
preisen славити	ich preise	du preiest	ich pries	ich habe gepriesen
quellen текти, трискати	ich quelle	du quillst	ich quoll	ich habe (b.) gequollen
raten радити	ich rate	du rätst	ich riet	ich habe geraten
reiben терти	ich reibe	du reibst	ich rieb	ich habe gerieben
reissen рвати	ich reisse	dn reissest	ich riss	ich habe (b.) gerissen
reiten їхати верхом	ich reite	du reitest	ich ritt	ich bin geritten
rennen біти (навздогін)	ich renne	du rennst	ich rannte	ich bin gerannt
riechen нюхати	ich rieche	du riechst	ich roch	ich habe gerochen
ringen боротися	ich ringe	du ringst	ich rang	ich habe gerungen
rinnen текти	ich rinne	du rinnst	ich rann	ich bin geronnen
rufen кликати	ich rufe	du rufst	ich rief	ich habe gerufen
saufen пиячити	ich saufe	du säufst	ich soff	ich habe gesoffen
saugen смоктати	ich sauge	du saugst	ich sog (saugte)	ich habe gesogen (gesaugt)
schaffen творити	ich schaffe	du schaffst	ich schuf	ich habe geschaffen
schallen лунати	ich schalle	du schallst	ich scholl (allte)	ich habe geschallt
scheiden ділити	ich scheid	du scheidest	ich schied	ich habe (b.) geschieden
scheinen здаватися	ich scheine	du scheinst	ich schien	ich habe geschienen
schelten лаяти	ich schelte	du schiltst	ich schalt	ich habe gescholten
scheren стригти	ich schere	du scherst	ich schor	ich habe geschoren
schieben сунути	ich schiebe	du schiebst	ich schob	ich habe geschoben

schliessen стріляти	ich schiesse	du schiessst	ich schoss	ich habe geschossen
schlafen спати	ich schlafe	du schläfst	ich schlief	ich habe geschlafen
schlagen бити	ich schlage	du schlägst	ich schlug	ich habe geschlagen
schleichen повзати	ich schleiche	du scheinest	ich schlich	ich bin geschlichen
schleifen гострити	ich schleife	du schleifst	ich schliff	ich habe geschliffen
schliessen замыкати	ich schliesse	du schliessest	ich schloss	ich habe geschlossen
schlingen ковтати	ich schlinge	du schlingst	ich schlang	ich habe geschlungen
schmelzen топнити	ich schmelze	du schmilzest	ich schmolz	ich bin geschmolzen
schneiden різати	ich schneide	du schneidest	ich schnitt	ich habe geschnitten
schreiben писати	ich schreibe	du schreibst	ich schrieb	ich habe geschrieben
schreien кричати	ich schreie	du schreist	ich schrie	ich habe geschrien
schreiten ступати	ich schreite	du schreitest	ich schritt	ich bin geschritten
schweigen мовчати	ich schweige	du schweigst	ich schwieg	ich habe geschwiegen
schwellen пухнути	ich schwelle	du schwillst	ich schwoll	ich bin geschwollen
schwimmen плисти	ich schwimme	du schwimmst	ich schwamm	ich bin geschwommen
schwinden щезати	ich schwinde	du schwindest	ich schwand	ich bin geschwunden
schwingen вимахувати	ich schwinge	du schwingst	ich schwang	ich habe geschwungen
schwören присягати	ich schwöre	du schwörst	ich schwor(u)r	ich habe geschworen
sehen бачити	ich sehe	du siehst	ich sah	ich habe gesehen
sein бути	ich bin	du bist	ich war	ich bin gewesen
senden посилати	ich sende	du sendest	ich sandte (sendete)	ich habe gesendet
sieden кипіти	ich siede	du siedest	ich sott (siedete)	ich habe gesotten
singen співати	ich singe	du singst	ich sang	ich habe gesungen
sinken потапати	ich sinke	du sinkst	ich sank	ich bin gesunken
sinnen думати	ich sinne	du sinnst	ich sann	ich habe gesonnen
sitzen сидіти	ich sitze	du sitztest	ich sass	ich habe gesessen
sollen мати	ich soll	du sollst	ich sollte	ich habegesollt(sollen)
speien плювати	ich speie	du speist	ich spie	ich habe gespiesen
spinnen прясти	ich spinne	du spinnst	ich spann	ich habe gesponnen

sprechen казати	ich spreche	du sprichst	ich sprach	ich habe gesprochen
sprössen виростати	ich sprösse	du sprössest	ich spross	ich habe gesprossen
springen скакати	ich springe	du springst	ich sprang	ich bin gesprungen
stechen колоти	ich steche	du stichst	ich stach	ich habe gestochen
stecken сторчати	ich stecke	du steckst	ich stack (steckte)	ich habe gesteckt
stehen стояти	ich stehe	du stehst	ich stand	ich bin gestanden
stehlen красти	ich stehle	du stiehlst	ich stahl	ich habe gestohlen
steigen зніматися	ich steige	du steigst	ich stieg	ich bin gestiegen
sterben вмирати	ich sterbe	du stirbst	ich starb	ich bin gestorben
stinken смердіти	ich stinke	du stinkst	ich stank	ich habe gestunken
stossen тручати	ich stosse	du stössest	ich stiess	ich habe gestossen
streichen креслити	ich streiche	du streichst	ich strich	ich habe gestrichen
streiten спорити	ich streite	du streitest	ich stritt	ich habe gestritten
tragen нести	ich trage	du trägst	ich trug	ich habe getragen
treffen вцілити	ich treffe	du triffst	ich traff	ich habe getroffen
treiben гнати	ich treibe	du treibst	ich trieb	ich habe getrieben
treten ступати	ich trete	du trittst	ich trat	ich bin getreten
trinken пити	ich trinke	du trinkst	ich trank	ich habe getrunken
trügen обманювати	ich trüge	du trügest	ich trog	ich habe getrogen
tun діяти	ich tue	du tust	ich tat	ich habe getan
verbergen скрити	ich verberge	du verbirgst	ich verbarg	ich habe verborgen
verbieten заборонити	ich verbiete	du verbietest	ich verbot	ich habe verboten
verderben знищити	ich verderbe	du verdirbst	ich verdarb	ich habe verdorben
verdriessen гнівати	ich verdrieße	du verdriessest	ich verdross	ich habe verdrossen
vergessen забувати	ich vergesse	du vergisest	ich vergass	ich habe vergessen
verlieren тратити	ich verliere	du verlierst	ich verlor	ich habe verloren
verzeihen вибачати	ich verzeihe	du verzeihst	ich verzieh	ich habe verziehen
wachsen рости	ich wachse	du wachst	ich wuchs	ich bin gewachsen
wägen важити	ich wäge	du wägst	ich wog	ich habe gewogen

waschen мити	ich wasche	du wäschst	ich wusch	ich habe gewaschen
weichen виминати	ich weiche	du weichst	ich wich	ich bin gewichen
weisen вказувати	ich weise	du weisest	ich wies	ich habe gewiesen
wenden обертати	ich wende	du wendest	ich wandte (wendete)	ich habe gewandt (gewendet)
werben заходитися	ich werbe	du wirbst	ich warb	ich habe erworben
werden ставати	ich werde	du wirst	ich wurde (ward)	ich bin geworden
werfen кидати	ich werfe	du wirfst	ich warf	ich habe geworfen
winden крутити	ich winde	du windest	ich wand	ich habe gewunden
wissen знати	ich weiss	du weisst	ich wusste	ich habe gewusst
wollen хотіти	ich will	du willst	ich wollte	ich habe gewollt (wollen)
zeihen робити винуватим	ich zeihe	du zeihst	ich zieh	ich habe geziehen
zeihen_тягнути	ich ziehe	du ziehst	ich zog	ich habe gezogen
zwingen змушувати	ich zwinge	du zwingst	ich zwang	ich habe gezwungen

УВАГА! У наведеній виказці такі скорочення: i. = ich; d. = du; m. = mich; h. = habe; b. = bin. У скобках подані деякі подвійні форми. Багато наведених свів має також ще інше значіння.

**Відміна неправильних дієслів:
Konjugation der unregelmässigen Zeitwörter:**

	Час теперішній		минулий
	дійсний спосіб	можливий	дійсний
können МОГТИ	ich kann du kannst er kann wir können ihr könnt sie können	ich könne du könntest er könne wir können ihr könn(e)t sie können	ich konnte du konntest er konnte wir konnten ihr konntet sie konnten
dürfen МОГТИ	ich darf du darfst er darf wir dürfen ihr dürft sie dürfen	ich dürfe du dürfest er dürfe wir dürfen ihr dürfet sie dürfen	ich durfte du durftest er durfte wir durften ihr durftet sie durften
mögen МОГТИ	ich mag du magst er mag wir mögen ihr mög(e)t sie mögen	ich möge du mögest er möge wir mögen ihr möget sie mögen	ich mochte du mochtest er mochte wir mochten ihr mochtet sie mochten
müssen МУСИТИ	ich muss du musst er muss wir müssen ihr müsst sie müssen	ich müsse du müssest er müsse wir müssen ihr müsset sie müssen	ich müsste du müsstest er müsste wir müssten ihr müsstet sie müssten
wollen ХОТИТИ	ich will du willst er will wir wollen ihr wollt sie wollen	ich wolle du wolltest er wolle wir wollen ihr wollet sie wollen	ich wollte du wolltest er wollte wir wollten ihr wolltet sie wollten
sollen ПОВИНЕН БУТИ	ich soll du sollst er soll wir sollen ihr sollt sie sollen	ich solle du sollest er solle wir sollen ihr sollet sie sollen	ich sollte du solltest er sollte wir sollten ihr solltet sie sollten
wissen ЗНАТИ	ich weiss du weisst er weiss wir wissen ihr wisst sie wissen	ich wisse du wissest er wisse wir wissen ihr wisset sie wissen	ich wusste du wusstest er wusste wir wussten ihr wusstet sie wussten

недоконаний возмо́гий	буду́чий	мину́лий доконе́ний
ich könnte du könntest er könnte wir könnten ihr könntet sie könnten	ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden	ich habe du hast er hat wir haben ihr habt sie haben
	} können	} gekonnt (können)
ich dürfte du dürftest er dürfte wir dürften er dürftet sie dürften	ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden	ich habe du hast er hat wir haben ihr habt sie habe
	} dürfen	} gedurft (dürfen)
ich möchte du möchtest er möchte wir möchten ihr möchtet sie möchten	ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden	ich habe du hast er hat wir haben ihr habt sie haben
	} mögen	} gemocht (mögen)
ich müsste du müsstest er müsste wir müssten ihr müsstet sie müssten	ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden	ich habe du hast er hat wir haben ihr habt sie haben
	} müssen	} gemusst (müssen)
ich wollte du wolltest er wollte wir wollten ihr wolltet sie wollten	ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden	ich habe du hast er hat wir haben ihr habt sie haben
	} wollen	} gewollt (wollen)
ich sollte du solltest er sollte wir sollten ihr solltet sie sollten	ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden	ich habe du hast er hat wir haben ihr habt sie haben
	} sollen	} gessollt (sollen)
ich wüsste du wüsstest er wüsste wir wüssten ihr wüsstet sie wüssten	ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden	ich habe du hast er hat wir haben ihr habt sie haben
	} wissen	} gewusst (wissen)

Відміна помічних дієслів. Die Konjugation der Hilfswörter.

		sein	бути	
		спосіб дійсний Wirklichkeitsform	спосіб можлив. Möglichkeitsform	
час теперішній Gegenwart	1	ich bin	ich sei	Приказна форма: Befehlsform: sei! будь seid! будьте
	2	du bist	du sei(e)st	
	3	er ist	er sei	
	1	wir sind	wir seien	
	2	ihr seid	ihr seiet	
	3	sie sind	sie seien	
минулий час. Mitvergangenheit	1	ich war	ich wäre	Дієприкметник тепер. часу: Mittelwort der Gegenwart: seiend будучий
	2	du warst	du wär(e)st	
	3	er war	er wäre	
	1	wir waren	wir wären	
	2	ihr war(e)t	ihr wäret	
	3	sie waren	sie wären	
минулий док. Vergangenheit	1	ich bin	ich sei	Дієприкметник мин. часу: Mittelwort der Vergangenheit: gewesen той, що був
	2	du bist	du se(i)est	
	3	er ist	er sei	
	1	wir sind	wir seien	
	2	ihr seid	ihr seiet	
	3	sie sind	sie seien	
давноминулий Vorvergangenheit	1	ich war	ich wäre	Дієіменник тепер. часу: Nennwort der Gegenwart: sein бути
	2	du warst	du wär(e)st	
	3	er war	er wäre	
	1	wir waren	wir wären	
	2	ihr war(e)t	ihr wäret	
	3	sie waren	sie wären	
будучий I. Zukunft I.	1	ich werde	ich werde	Дієіменник мин. часу: Nennwort der Vergangenheit: gewesen бувши
	2	du wirst	du werdest	
	3	er wird	er werde	
	1	wir werden	wir werden	
	2	ihr werdet	ihr werdet	
	3	sie werden	sie werden	
будучий II. Zukunft II.	1	ich werde	ich werde	Дієіменник мин. часу: Nennwort der Vergangenheit: gewesen бувши
	2	du wirst	du werdest	
	3	er wird	er werde	
	1	wir werden	wir werden	
	2	ihr werdet	ihr werdet	
	3	sie werden	sie werden	

Відміна помічних дієслів. Die Konjugation der Hilfsörter.

		haben	мати	
		СПОСІБ ДІЙСНИЙ Wirklichkeitsform	СПОСІБ МОЖЛИВ. Möglichkeitsform	
час теперішній Gegenwart	1	ich habe	ich habe	Приказна форма: Befehlsform: habe! май habet! майте
	2	du hast	du habest	
	3	er hat	er habe	
	1	wir haben	wir haben	
	2	ihr hab(e)t	ihr habet	
	3	sie haben	sie haben	
минулий недок. M tvergangenheit	1	ich hatte	ich hätte	Дієприкметник тепер. часу: Mittelwort des Gegenwart habend маючи
	2	du hattest	du hättest	
	3	er hatte	er hätte	
	1	wir hatten	wir hätten	
	2	ihr hättet	ihr hättet	
	3	sie hatten	sie hätten	
минулий док. Vergangenheit	1	ich habe	ich habe	Дієприкметник мин. часу: Mittelwort der Vergangenheit: gehabt той, що мав
	2	du hast	du habest	
	3	er hat	er habe	
	1	wir hatten	wir haben	
	2	ihr hättet	ihr habet	
	3	sie hatten	sie haben	
давноминулий Vorvergangenheit	1	ich hatte	ich hätte	Дієіменник: Nennwort: haben мати
	2	du hattest	du hättest	
	3	er hatte	er hätte	
	1	wir hatten	wir hätten	
	2	ihr hättet	ihr hättet	
	3	sie hatten	sie hätten	
будучий I. Zukunft I.	1	ich werde	ich werde	Дієіменник мин., страд. Nennwort der Vergangenheit, leidende Form gehabt haben мавши
	2	du wirst	du werdest	
	3	er wird	er werde	
	1	wir werden	wir werden	
	2	ihr werdet	ihr werdet	
	3	sie werden	sie werden	
будучий II. Zukunft II.	1	ich werde	ich werde	Дієіменник мин., страд. Nennwort der Vergangenheit, leidende Form gehabt haben мавши
	2	du wirst	du werdest	
	3	er wird	er werdet	
	1	wir werden	wir werden	
	2	ihr werdet	ihr werdet	
	3	sie werden	sie werden	

Відміна помічних дієслів. Die Konjugation der Hilfswörter.

		werden		ставати	
		спосіб дійсний Wirklichkeitsform	спосіб можлив. Möglichkeitsform		
час теперішній Gegenwart	1	ich werde	ich werde	} werden	} geworden
	2	du wirst	du werdest		
	3	er wird	er werde		
	1	wir werden	wir werden		
	2	ihr werdet	ihr werdet		
	3	sie werden	sie werden		
минулий недолог. Mitvergangenheit	1	ich wurde (ward)	ich würde	} geworden	} geworden
	2	du wurdest (wardst)	du würdest		
	3	er wurde (ward)	er würdet		
	1	wir wurden	wir würden		
	2	ihr würdet	ihr würdet		
	3	sie wurden	sie würden		
минулий долог. Vergangenheit	1	ich bin	ich sei	} geworden	} geworden
	2	du bist	du seist		
	3	er ist	er sei		
	1	wir sind	wir seien		
	2	ihr seid	ihr seiet		
	3	sie sind	sie seien		
давноминулий Vorvergangenheit	1	ich war	ich wäre	} geworden	} geworden
	2	du warst	du wärest		
	3	er war	er wäre		
	1	wir waren	wir wären		
	2	ihr wäret	ihr wäret		
	3	sie waren	sie wären		
будучий I. Zukunft I.	1	ich werde	ich werde	} werden	} werden
	2	du wirst	du werde		
	3	er wird	er werde		
	1	wir werden	wir werden		
	2	ihr werdet	ihr werdet		
	3	sie werden	sie werden		
будучий II. Zukunft II.	1	ich werde	ich werde	} geworden sein	} geworden sein
	2	du wirst	du wirst		
	3	er wird	er wird		
	1	wir werden	wir werden		
	2	ihr werdet	ihr werdet		
	3	sie werden	sie werden		

Приказна форма:
Befehlsform:
werde! ставай
werdet! ставайте

Дієприкметник тепер. часу:
Mittelwort der Gegenwart:
werdend стаючи

Дієприкметник мин. часу
страд. Verg.
leidende Forme:
geworden той, що став

Дієіменник тепер. часу:
Nennwort Geg.
werden ставати

Дієіменник мин. часу:
Vergangenheit:
geworden sein ставши

